

dunărea de jos

Suflet către Suflet!

Nr. 177
NOIEMBRIE
2016

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“

Literatură
și **călătorie**

Literatură și călătorie

Munca scriitorului este o formă a teraputicii și nu pot înțelege cum se salvează, de nebulie, de dor și frică strivitoare, fiecare din ele așteptând în orice moment omul, acei ce nu scriu cărți, nu compun muzică, nu pictează...

Imaginația scriitorului, asemenea corpului omenesc, opunându-se la tot și toate, se opune irațional morții. La 75 de ani m-am convins că viitorul este tot atât de nepredictibil, cum consideram și în acea zi în care m-am așezat la biroul mamei mele și am început să îmi scriu primul meu roman.

Graham Greene, *Căile salvării*

A călători înseamnă a trăi în deplinătatea acestui termen, înseamnă a uita despre trecut și viitor în numele prezentului; înseamnă a respira din întregul tău piept, înseamnă marele deliciu al totului, înseamnă a poseda creația ca fiind ceva ce îți aparține; este a căuta în pământ mine de aur nedescoperite până acum, în aer, minuni pe care nimeni nu le-a văzut; înseamnă a merge pe acolo pe unde a trecut mulțime și să aduni sub iarbă perle și diamante pe care ea, ignorantă și nesimțitoare, le-a luat drept pete de zăpadă sau picături de rouă... Mulți au trecut înaintea mea acolo unde am trecut eu și nu au văzut ceea ce eu am văzut, nu au auzit povestirile care mie mi s-au povestit și s-au întors fără a-și umple mâinile cu acele mii de amintiri poetice care au zburat de sub tălpile mele eliberate uneori prin trudă grea de praful veacurilor trecute.

Alexandre Dumas, *Impresii de drum*

Ce este călătoria?

Un sistem de apropiere a căror coerență, orientare, o dă o anumită setare emoțională.

O imensă cutie de rezonanță emoțională în care spațiul provoacă timpul.

Geografia provoacă istoria, prezentul nu își capătă sensul decât în trecut, căci lucrurile nu există decât în devenire și privind spre coada șirului, nu spre capul viitorului incert pierdut în jungla variantelor multiple.

Călătoria este de fapt un sistem de incitare, un *brainstorming* bazat pe *déjà connu*, pe cultural-reactualizare prin emoțional și conexiuni între noțiuni aparent disparate și fosilizate școlastic.

Călătoria este un happening al interdisciplinarului bazat (provocat) prin emoție.

Nicolae Bacalbașa, *Note din tinerețe, din Oceanul Indian, M.V. „Făurei”*

Literatură și călătorie

Insulele Ouessant (foto Anthony Penel - coperta IV)

Insulele Ouessant, în antichitate Ouxisamê.

Au în țesătura lingvistică a denumirii sânge grec.

Oxos înseamnă în greaca veche ascuțit.

Ne-au fost descrise de Pytheas ca extremitatea curbării care proiectează spre Apus Europa atlantică, gheara continentului.

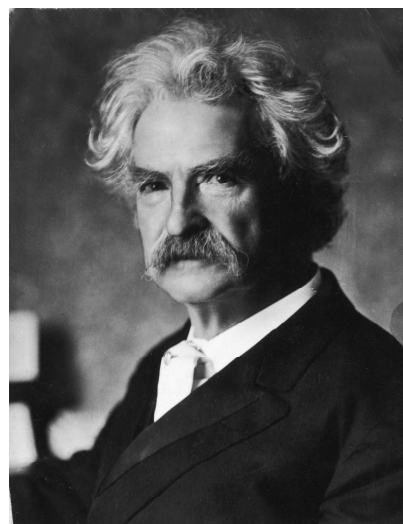
De la aceste insule încep mările nordului, aventura staniului și a chihlimbarului.

Era una din vămile cărnii pe drumul oceanului în Evul Mediu, ele au generat avertismentul: *Qui voit Ouessant, voit son sang.*

Călătoria este fatală prejudecății, bigotismului și îngustimii minții și, din această pricină, mulți din oamenii noștri au mare nevoie de ea.

Viziunile largi, generoase, caritabile despre oameni și lucruri nu pot fi obținute vegetând într-un mic ungher al pământului toată viața.

Mark Twain

Lasă-ți mintea să pornească într-o călătorie printr-o stranie lume. Lasă deoparte toate gândurile de până acum despre lume. Lasă-ți sufletul să se îndrepte într-acolo unde tânjești să fii... Închide-ți ochii și permite-i spiritului tău să se înalțe, și vei trăi cum n-ai făcut-o niciodată mai înainte.

Erich Fromm

Colombo, 31 iulie 1989

Nicolae BACALBAȘA

Tot o zi frumoasă, fără pic de nor, parcă nici prea caldă.

Au reînceput lucrul – au 900 de tone de saci de descărcat, îi pun în port în vagoane.

Afară încă este nesigur; la 5 dimineată se ridică curfew-ul și la 6 p.m. se reinstalează.

Duminică, muncitorii nu au venit de frică.

S-au anunțat în aceste 3-4 zile 100 de morți, se pare că ar fi 300.

Terorismul e masiv susținut de studenți, care nu-l înghit pe Premadasa.

Am citit în *Asia week* o scrisoare a unuia care își exprima încrederea că asta o să facă treabă, că a pornit de jos și mi-am explicat licăririle din privirea lui.

Pas-urile noastre au expirat, se dau pe vreo 7 zile și skiperul nu pare pasionat să umble după altele.

Mai avem de stat vreo 6-10 zile.

Pe chestia asta ar fi trebuit să mai primim și niște bani. Eu nu am luat (o greșeală de procedură în ce mă privește) nici drepturile de până acum.

Cam care-i situația afară poți pricepe după faptul că agentul, spunându-i skiperului că nu mai are țigări (grevă, închis?), asta a vrut să-i dea un carton. A luat numai două pachete, în buzunar.

- Dacă mă văd cu el în mână, s-ar putea să mă împuște!

Pe rufe crește din greu mucegaiul. Le-am spălat cu săpun, nu știu dacă asta va rezolva situația, dar oricum încep lupta. Numai să nu intre mucegaiul în cafea și în ceai.

Ieri, o zi întreagă numai TV și video.

Emisiunea de 4 ore, în direct cu 12 sateliți.

Our common Future, cu mici speech-uri de Gorbaciov, Bush, primul ministru al Chinei, Franței, Doamna Thatcher.

Și asta cu formații de muzică care, prin stil de interpretare și ținută, mi s-au părut, culmea-culmilor, degradări umane, artistice, intelectuale.

Ori am îmbătrânit prea tare, ori am luat-o nasol, cu toții, spre a-cultural.

Când fac duș, văd cum s-a rărit catastrofic ciuful care iese între cele două insule laterale largi de chelie.

Timpul nu e numai bani, timpul este și viață!

Tot ieri am văzut celebrul ET (ai-ti) a lui Steven Spielberg. O aiureala, slab.

În continuare, Aeroport '77, după Arthur Hailey.

Ironia sortii: pe vapor, am văzut parțial (mai mult n-am avut chef de stat, se servea și masa) The day after.

Țin minte pofta nebună și insatisfacția de a nu-l vedea în RFG și la Galați, când l-am „scăpat” la mustață.

Timpul aduce mutații, alte valori, alte iluzii.

Un eveniment a fost melodia *Our wonderful world* a lui Armstrong.

Mai ales filmate pe fondul unui Saigon delabrat. (Good Morning, Vietnam!)

Alexandre Dumas

și proiectul eșuat al marelui roman al Mediteranei

Alexandre Dumas este carne din carnea noastră spirituală.

Asemenea strigătului din Cartea Junglei de Kipling „Eu și cu tine suntem de același sânge”, în sângele nostru se regăsesc Edmond Dantes, Conte de Monte Cristo, Athos, Portos, D'Artagnan...

Dar dacă Dumas este noi, cât de puțin știm despre noi înșine.

Viața care este TIMPUL este asemenea abatoarelor din Chicago: intră porcul și ies doar cârnații.

Dumas pe care îl cunoaștem astăzi este total diferit de cel ce și-a trăit viața în secolul XIX. Nu a fost în nici un caz în primul rând un prozator.

În literatură a fost omul orchestră, care a marcat în debut, și încă fundamental, dramaturgia. A încercat să fie dramaturg și a avut succes.

Chiar de la debut s-a vădit o altă caracteristică a operei sale. Scria împreună cu alții, perfecționa materiale străine care, trecute prin „tubul său digestiv al creației”, căpătau o amprentă personală de neșters care arunca lucrarea în brațele succesului public.

Marele pictor român Luchian, care devenise paretic la sfârșitul vieții, nu mai putea mișca decât cu greu mâinile, cu pensule fixate de antebrate, pune pe pânze elaborate de „negri”, mai ales un nepot de-al său, câteva pete de culoare. Prin cele câteva pete, un peisaj banal devenea operă de excepție.

Pe un gen proxim al operei comune, Dumas stăpânea instrumentul bine temperat al diferenței specifice care arunca cititorul în încântare și nesaț al coparticipării.

Posibil că această diferență specifică să fie stilul despre care Buffon zicea că este „l'homme même”. Caragiale este mai exact: „Stilul este ritmul”.

Dumas juca cu artă cele două doamne, Cognația și Afectul, drama și comedia (tragediante, comediant – convorbirea celebră între Napoleon și Papa de la Roma devenit captivul său), umorul, balansul între perspectiva largă și anecdotă.

A debutat cu vodevile scrise împreună cu alții: „Dragoste și vânatoare”, „Nuntă și înmormântare”.

A scris piesă istorică, „Cristina” (viața reginei suedeze ce a abdicat), „Henric III și curtea sa” (succes fulminant la Comedia Franceză).

Într-un fel, a precedat instaurarea triumfului dramei romantice în teatru înainte de momentul de răscruce reprezentat de „Hernani” a lui Victor Hugo.

Teatrul l-a apropiat, prin Walter Scott și Shakespeare, de istorie, care a fost izvorul său de apă vie pentru viitorime.

A scris poezie, a scris nuvele și a eșuat.

Cu un scris caligrafic, șocant prin perfecțiunea sa, a scris sute de cărți: romane istorice, călătorii, memorii, cărți de bucate...

Dumas era liberal, romantic, pasional și căutând

necazurile cu lumânarea.

Fiu de General al lui Napoleon, care și-a cucerit gradele și gloria pe câmpul de luptă în ciuda unor premise sociale mai mult decât dubioase (fiu al unui aristocrat creol scăpătat și al unei negrese roabe) și care final va intra în conflict cu împăratul (care meschin va priva familia de pensie după moartea generalului) va fi la fel de republican și ridicat împotriva stăpânirilor ca și un alt fiu de general, Victor Hugo, nevoit să se autoexileze din Franța.

Într-o Franță ce își revizua fundamental valorile, în care romantismul, libertatea, vagabondajul ideilor eliberate din constrângeri formale declanșaseră interesul și setea de spațiu și timp, călătoria devenise o modă, inclusiv o modă literară.

Își descriu călătoriile marele Stendhal (Italia și comorile sale!), Alfred de Musset, Georges Sand, Victor Hugo („Rinul”), Lamartine, Gerard de Nerval („Călătorie în Orient”), Chateaubriand.

O figură aparte a timpului o reprezenta baronul Isidor Taylor. Și acesta era, ca și Dumas, fiu de general.

Taylor (1789-1879) era militar, om influent, pasionat de călătorii, literatură, pictură. Era, concomitent, scriitor și pictor. Era întemeietorul „Societății literatorilor”, om influent în literatură, în teatru. Protecția sa artistică a căutat-o cu obstinație și Dumas.

Taylor a publicat, în 24 de volume, „Călătorii romantice și pitorești prin vechea Franță”. Lucrarea a fost ilustrată de pictori de renume ai vremii: Fragonard, Ingres, Gericault, Dauzats.

Alexandre Dumas se va implica în acest torent creator de nevoie.

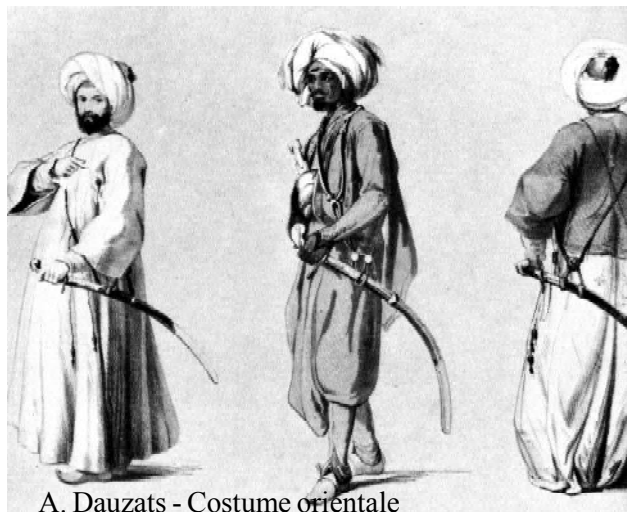
După ce în 1830 participă, pe baricade, cu arma în mână, la luptele revoluționare împotriva ducelui de Orleans (primul său angajator la Paris, unde a fost primit cu protecție de la camarazii tatălui la venirea din provincie!), devenit regele Louis-Philippe, în 1832 se bagă și în necazuri și este nevoit să fugă în Elveția.

Experiența sa elvețiană va fi publicată sub titlul „Impresii de călătorie” în „Revue de deux mondes”. Succes de librărie care îl va arunca, după abandonul inițial, pe Dumas în ceea ce s-a dovedit a fi în timp vocația sa reală, proza.

De remarcat că Dumas nu a fost singurul francez celebru care a crezut că dramaturgia era soarta sa în timp ce gloria îl aștepta în altă parte. Cam în aceeași perioadă, Claude Bernard, cu studii de farmacie, părăsește provincia ca să strivească Parisul cu talentul său de autor dramatic. Va eșua spectaculos și va deveni unul dintre cei mai celebri fii ai Franței, fondator al fiziologiei moderne și autor al conceptului fundamental biologic (și implicit filosofic) de mediu intern.

În literatura de călătorie, Dumas a reușit să transforme amalgamul de informații și impresii în organic românesc.

În 1839, la mijlocul vieții sale literare (marile sale romane istorice nu erau încă scrise), Dumas primește solicitarea pictorului Adrian Dauzats de a publica

A. Dauzats - Costume orientale

împreună însemnările sale dintr-o călătorie în Egipt, din care două săptămâni în sălbatica peninsula Sinai.

Dauzats era un colorist cunoscut și un călător împătimit – Alger, Turcia, Spania. Dauzats este considerat părintele „picturii orientale”.

În secolul XIX a apărut moda pictorilor călători atrași de Orient, mai ales de Orientul Mediteranei. Pictori importanți care și-au marcat major epoca.

Dauzats era un artist al penelului, nu al cuvântului. Remarcabil ca artist și ca om.

Teophil Gautier îl evoca în termeni calzi: „Nu se ferea nici de oboseală, nici de pericole. Iubea peisaje severe, neprietenoase, orizonturi mărețe și sălbatice, marea de un vinețiu de neexprimat, lumina albă, orbitoare, cum numai în miazăzi întâlnești, dar, mai presus de toate, iubea monumentele, temple, palate, cetăți, porți de orașe și ruine ce păstrau reflexele superbiei trecutului deoarece în acest pictor trăia un arhitect, iar în arhitect, un decorator. Reușea să transmită, cu simțul său unic al spațialității, greutatea templului egiptean, eleganța misterioasă a geamiei, cupola albă a mormântului unui sfânt în umbra palcului de palmieri.”

Dumas nu fusese în Egipt, dar cunoștea la perfecție (stimulat și de istoria tatălui său) campania lui Napoleon în Egipt (pe care tatăl său o criticase violent ca aventură politică). Cartea a apărut la nouă ani de la călătoria lui Dauzats și era însoțită de litografiile acestuia. De-a lungul timpului, a fost reeditată de 25 de ori. În această lucrare, Dumas trăiește îngemănarea între teritoriu și fapta istorică ce îl pătrunde. Pentru francezul creștin, Sinaiul este locul peregrinărilor și revelațiilor lui Moise, orice am face, nu suntem doar creștini, ci indo-creștini.

Egiptul este Napoleon și tot Egiptul este, pentru francezi, ultima cruciadă (tragică) din secolul XIII al regelui lor, Ludovic cel Sfânt, ce își va lăsa oasele pe pământ străin. Cea de-a șaptea cruciadă a fost pentru Ludovic al IX-lea, cel Sfânt, înfrângere și prizonierat, iar la revenirea, în 1270, în Tunis, își va pierde viața într-o epidemie.

Dumas a înțeles că istoria și geografia sunt îngemănate precum carnea și sângele imaginărilor noastre topografice.

Ca scriitor, Dumas nu s-a servit de istorie, ci a servit-o. Nu a violat-o în numele literaturii, ci a împodobit-o și înnobilit-o prin actul literar.

Marele roman pe care îl pregătea Dumas, în mod explicit și activ, era romanul civilizației europene. Pentru Dumas, aceasta însemna circum Mediterana, Mare Nostrum a Imperiului Roman. „Cincisprezece zile în Sinai” era o lespede a acestei construcții.

În 1834, Dumas proiectează cartea, călătorie în timp și spațiu în jurul ombilicului lichid al civilizației europene. El menționează că toți, Homer, Byron, Achile, Napoleon Bonaparte, Herodot, Cuvier, au răsfoit doar cartea Mediteranei.

În 1846, cu ajutorul prietenilor, organizează o expediție în Spania și Magreb. A fost o călătorie sponsorizată de mai multe ministere (ceea ce a creat scandal, fiind învinuit de corupție!), scriitorului i s-a pus la dispoziție o corvetă. A rezultat cartea „Tanger, Algeria, Tunis” (1848-1851).

Dumas când sărăcea, când se îmbogățea din nou. Până la urmă și-a construit o corabie pentru a naviga pe Mediterana. Voia să plece în Grecia, Siria, Egipt, dar soarta l-a aruncat în imperiul rus. A ajuns acolo invitat de contele Coșelev-Bezborodco. A petrecut acolo mai mult de jumătate de an. A fost la Petersburg, Moscova, Kazan, Astrahan, coborând pe cursul Volgăi, a ajuns în Caucaz. A scris o lucrare voluminoasă, în mai multe volume, „De la Moscova la Astrahan” și „Caucazul” (tradusă în română ca „Muntele de nisip”).

Când pornește, în sfârșit, în expediția sa în jurul Mediteranei, se înfundă în Italia. Va petrece acolo patru ani. Se împrietenește cu Garibaldi, participă la campania militară a acestuia, își cheltuiește toți banii pentru a cumpăra arme pentru răsculați. Garibaldi îl numește custode a Muzeului din Neapole și îl însărcinează cu săpăturile arheologice și restaurarea la Herculaneum și Pompei. Va muri în decembrie 1870, sărac lipit, în timp ce Franța pierdea războiul în fața Prusiei, o altă înfrângere a spiritului mediteranean de către țările din răsăritul Rinului pe care Roma nu le-a supus niciodată.

Graham Greene

Pentru mine, Graham Greene este „Comedianții”.

Trăind o viață lungă și trudind cu nesaț în lumea cărților, Greene a scris mult, am citit destul din cele scrise de el, dar nicăieri nu a fost atât de bine celebrată nunta farsei cu tragedia, binom ce ne-ar putea destul de bine defini existența.

Cu Greene mai am un punct comun: amândoi ne închinăm la același zeu, Cehov.

Laconismul atotcuprinzător și îmbibat de omenesc al lui Cehov l-a fascinat și pe un truditor al cuvântului pe care mi-l simt apropiat, Simenon. Cine crede că Simenon este un autor de romane polițiste greșeste. Simenon este un scriitor al omenescului.

Greene a fost subjugat stilistic de un om care a scris în engleză, pe care a învățat-o la 18 ani: Joseph Conrad. Oricum, drumul său de scriitor a fost o eliberare și de Conrad, și de sine: de la metaforă a trecut la stilul a cărui perfecțiune mimează transparența inexistenței.

Spontaneitatea cuvântului ce își autodizolvă efortul apariției pe lume se cunună cu travellingul mintal și al ochiului (unii consideră ochiul o parte a creierului!) ce asigură dinamismul trăirii și euritmia cititorului. Este aproape dansul cobrei și al mangustei, în care cobra este cititorul. Uite-așa te înhață de suflet și îți invadează intelectul.

Greene este un om ce a suferit.

A fost obsedat în tinerețe de Thomas Brown: „Un altul stă înăuntrul meu și el e nemulțumit de mine”.

S-a apucat de scris, după propria mărturisire, „pentru a pune ordine în haosul experienței și curiozitatea sa fără de saț”.

Era un om ce pune, înainte de orice, în față, compasiunea. La 22 de ani, într-o Anglie protestantă, alege catolicismul. Un catolic aparte, catolic-agnostic. „Sunt un om al credinței, dar și un om al îndoielilor. Îndoiala este fertilă. Este principala calitate din binele din om.”

Întreaga lui viață, în ciuda succesului final și al celebrității, l-a făcut să creadă că „succesul este numai un eșec amânat”.

Era un pasionat de istorie și a și făcut studii universitare (la Oxford) în domeniu. Să fie aceasta o explicație a simțului timpului din opera sa, extrem de acut exprimat?

Greene consideră că percepția acută a simțului timpului este o condiție indispensabilă a creației literare.

La fel de valoros pentru omul creativ, considera el,

este și subconștientul.

Dinamismul intelectual al lui Greene, axiologia îndoielii sunt premisele a două elemente fundamentale ale stilisticii sale - paradoxul și dialogul.

Greene a avut în viață și părți învăluite în umbră. A fost agent al serviciului secret englez MI 5, cu numărul de cod 59200. Asta în timpul războiului. Atâta știm. Oricum, mai mare batjocura la adresa serviciilor secrete decât „Omul nostru din Havana” n-am citit. Și pot spune că m-a ogoit...

Prin tot ce a scris, Greene a fost un scriitor reporter. A călătorit mult și a înțeles mult. Opera sa este fructul amar al înțelegerii.

În 1938, scriitorului îi este comandată o carte documentară despre persecuțiile religioase din Mexic. Pleacă în Mexic, în statul Tabasco, și așa se naște cartea „Căile fărădelegii” (în SUA a apărut sub titlul „Un alt Mexic”).

Cu câțiva ani înainte, pasionat de Africa („continentul negru în formă de inimă”, un vis al copilăriei sale), a străbătut pe jos sute de kilometri în Sierra Leone și Liberia.

Revine în Africa în timpul războiului ca militar (spion?).

Experiențele sale africane, deosebit de dure, pe care le relatează fără nici o condescendență față de regimurile politice pe care le compară cu Hitler, le relatează în „Călătorie fără hartă” (1936).

„Convoi în Africa de Vest”, „În căutarea eroului. Două jurnale africane” sunt produsul unei călătorii făcute, în 1959, în Congo Belgian.

Dacă Greene a avut o bogată literatură de călătorie, multe din cele aproape 50 de lucrări ale sale sunt rezultatul peregrinărilor sale prin lume, ca implicare emoțională și nu neapărat politică, ci morală, în marea nedreptate ce pune botniță omenirii numită istorie.

Luptele de cocoși

(fragment din *Căile fărădelegii*, Graham Greene)

În după amiaza duminicii, în arena de coride se dădea un spectacol de rodeo, dar pentru a aduce o trupă bună, nu s-au găsit parale în bugetul statului.

Locurile generos împodobite pentru oaspeții de onoare erau pustii. Părea că în San Louis totul se făcea în silă și orașul trăia trăgând tot timpul cu ochiul spre drumul la Las Palomas (dar șasiu fiind, tot puteai să observi destule: a trecut mașina guvernatorului Texasului, onorat cu o masă sărbătorească, a țâșnit spre munți mașina încinsă, plină de praf și înțesată de bani a unui american și chiar și spionul principal al persecutatului și ne semnificativului Rodrigues se deplasa tot într-acolo), totul se desfășura aici sub semnul răscoalei ce se cocea.

Pentru luptă au fost aleși doi cocoși.

Bărbații, cu pălării enorme, brodate - cât roata carului - în pantalonii strâmți de pânză, cu fețe umflate și privire moale de tenori, arătând a personaje de operetă hollywoodiană cu participarea lui John Bowl, priveau de peste îngrăditură. Asemenea prețuitorilor de piață, pipăiau cocoșii, băgând degetele adânc sub pene; apoi a trecut, jucând din picioarele cailor, cortegiul de călăreți care însoțeau vioriști cu pleduri în carouri vii colorate. Îngrămădindu-se, ca și cum ar fi vrut să stea de vorbă și parcă ignorând pe toți cei din jur, au început să cânte ceva prelung și trist despre floricelele ce se ofilesc în timp ce viorile scârțâiau discret.

Doi bărbați au scos din cutii din piele colorate în roșu aprins, de o frumusețe puțin obișnuită, câte o pereche de pinteni mici, strălucitori, și au început să le fixeze cu o sfoară de culoare purpurie, să le fixeze - concentrați și fără grabă - de labele cocoșilor.

Cântecul și desfășurarea de oameni și cai era doar preludiul agitației sângeroase ce se pregătea pe nisipul arenei, pentru durere; văzută într-o perspectivă îndepărtată și a morții, teatralizată în miniatură.

Moartea impune anumite ritualuri. În speranța de a o domestici, oamenii inventează reguli proprii care trebuie a fi respectate: nu ai voie să bombardezi un oraș care nu se apără, iar cel care este provocat la duel are dreptul să aleagă tipul de armă...

În nisip erau trasate trei linii - aici se jucau de-a moartea ca la tenis.

Tipau cocoșii, orchestra de suflători bubuia de pe scaunele de piatră; vântul stârnea nisipul și îl risipa pe arenă - aici, între munți, *en sombre* era destul de răcoare.

Brusc, toată această pantomimă mi-a produs repulsie, tot acest triumfalism fals legat de ceva ce era la fel de natural ca și satisfacerea nevoilor: murim la fel cum ne ușurăm, ce nevoie este de aceste pălării cât roata, nădragi înguști și o orchestră de suflători? Cred că din acea zi am început să îi urăsc pe mexicani.

Întâi cocoșii au fost împinși unul spre altul, să se atingă cu ciocurile, apoi au fost duși după liniile exterioare trase în nisip și muzica a tăcut. Păsările nu doreau să se lupte, moartea nu dorea să dea spectacol, și întorcân-

du-și spatele una alteia au început să schioape în părți diferite, mișcându-și labele ca pe cârje din cauza pintenilor fixați pe ele, dar în curând s-au oprit privind cu indiferență la spectatorii ce chiuiau sau fluierau, batjocorindu-i ca pe niște matadori fricoși sau ghinionști. Ciocurile lor cu reflexe metalice au fost puse din nou în contact, de parcă s-ar fi dorit ca din apropierea unor conductori electrici neizolați să fie născută scânteia. De astă dată a fost eficient, au fost eliberați și imediat s-au confruntat ca într-un minut totul să se sfârșească.

Era limpede de la început cine va fi învingător în această luptă - un cocoș mare, verde, ce se ridica deasupra adversarului și îl comprima de nisip ca pe un fulg, înfoidu-și penajul. Slăbănogul a fost culcat la pământ, a rămas imobil, a urmat o lovitură teribilă în ochi, în celălalt, încă și încă și totul a fost terminat.

Pasărea moartă a fost ridicată de labe și menținută până a început să curgă sânge pe cioc, o șuviță subțire, negricioasă.

Ridicați în picioare pe băncile de piatră, copiii, cuprinși de extaz, urmăreau cele ce se petreceau.

Ziua era răcoroasă, a început să picure ploaia, rodeo era cum nu se poate mai prost, toți actorii ratau nereușind să prindă caii și, cum moartea își expirase spectacolul, nu mai era nimic de făcut: a izbucnit din nou muzica, orchestra și-a terminat de bine de rău finalul.

Nu departe, la cazarmă, soldații executau marșul, înainte-înapoi, la distanță se ridica biserica Sfintei Fecioare Maria de Guadalupe, mai departe, pe aceeași linie a privirii, era pușcăria; tramvaiul ce mergea spre oraș grohotea și totul se amesteca cu ritmul tobei.

Când s-a lăsat întunericul, m-am dus la Templo del Carmen spre a primi binecuvântarea. Pentru un străin ca mine, era ca o întoarcere acasă, acolo se vorbea într-o limbă ce îmi era familiară: „ora pro nobis”. Deasupra altarului, pe un nor argintiu uluitor, semănând cu o varză, stăteau Sfânta Fecioară cu Pruncul în brațe; în sicrie de sticlă, ce se întindeau de-a lungul pereților, erau statui terifiante în mantii mâncate de mușegai. Totuși aici era casa mea, aici totul îmi era de înțeles.

Mișcându-și cu greu picioarele, oboșiți de muncă, bătrâni desculți în pantaloni de pânză ieftină și iarăși mi-a venit gândul: cum poți să le refuzi luxul ornamentelor aurite, mirosului de tămâie sau a chipului minunat și îndepărtat ce se profilează între nori.

Pâlpăiau lumânările, dar brusc s-a aprins un mănunchi de becuri ce realizau un nimb deasupra capului Madonei.

Chiar dacă totul este o născocire, chiar dacă Dumnezeu nu ar fi existat, viața lor era mai fericită cu această promisiune îndepărtată, nepământeană, decât reformele sociale mizere, pensiile de nimic și mobila făcută prin fabrici.

Lângă catedrală, pe marginea drumului, ședea în grupuri indigenii și se hrăneau; toată averea lor simplă o purtau cu sine, ca pe niște corturi care pot fi instalate oriunde, unde apuci.

Traducere N. B.

Itinerarii spirituale

(fragment din *Itinerarii spirituale*, André Malraux)

La bordul vaporului Chambord

...

De ce oare nu v-am întâlnit, sălbatici iscați fără veste, ce-i întâmpinați pe navigatori cu fructe în formă de coarne pe tipsii barbare, în timp ce, printre palmieri, răsăreau cupole! O, descoperiri... Oamenii, capturând una câte una formele și închizându-le în cărți, au pregătit pornirile spiritului meu. Un alai de fâpturi și de peisaje cresc în el domol, în seara asta, în liniștea nopții pe mare și-n bătaia mașinilor, atât de regulată încât pare că se contopește cu ea... Calm suprem, mare netedă, sclipitoare, în care tremură stelele adânci... în siajul vaporului pier umbrele ultimelor hoarde, înălțând uriașe țeste de bour - embleme sau trofee? - a căror umbră arcuită brăzdează câmpiile. Mai departe, se învîrtejesc oștirile Asiei Centrale. Flamuri înalte domină totul, împodobite cu caractere străvechi și negre. Odinioară.

În fundul haremului, Concubinele. Lînga o fereastră, una dintre ele (care va fi Regentă) tăifăsuiește cu un eunuc cu ochii închiși. În Palatul violet, împăratul cercetează fosilele căutate la porunca lui în întreg imperiul. E frig. Afară, greierii degerați se desprind de pe ramuri și cad cu pocnete de pietricele, pe pămîntul tare. În mijlocul unei piețe, niște vrăjitori nepricepuți sînt arși pe un rug înmiresmat; figurinele de lemn, goale pe dinăuntru, de care se foloseau ca să facă farmece prințeselor, trosnesc și-s proiectate ca niște rachete. Mulțimea - ce mulți orbi! - se dă iute îndărăt. Aproape de orizont, în buruienile încîlcite, o dîră de oseminte cotropite de furnici marchează trecerea oștirilor. În preajma locurilor, vrăjitoarele vădane au citit viitorul.

Vulpi săgetează peisajul în goana lor.

Fiecare primăvară acoperă stepele Mongoliei cu trandafiri tătarăști, albi cu inima purpurie. Caravane le străbat; neguțători slinoși conduc uriașele cămile păroase încărcate cu boccele rotunde care, la popasuri, se desfac ca niște rodii. Și toată feeria din împărăția zăpezilor, pietre de culoarea cerului străveziu sau a pîrîului înghețat, pietre cu sculpitori de gheață și peneturi pale de păsări cenușii, blănuri de chiciură și peruzele cu urme de argint se prefără printre degetele lor dibace.

Din înaltul mînăstirilor cu acoperișuri plate din provinciile tibetane, cel mai frumos mister pogoară, de-a lungul drumurilor de nisip moale, pînă la mare, unde înflorește în puzderia templelor cornute, acoperite de clopoței fremătători.

Bărbații din rasa mea vin pe corăbii fără aripi și fără ochi.

Pătrund în porturi odată cu ziua. Apa lăptoasă, fără sclipiri, limpezește și mai mult primele strigăte ale mateloților; deasupra golfului lucios, întreg orașul,

încoronat de ziduri împodobite cu inflorescențe de pagode, urcă în răsăritul soarelui; de-a lungul profilului său aspru apar egrete și pămătufuri de lumină. Coboară pe țarm, întâmpinați ca de obicei cu cîteva pietre, ici colo; se plimbă, fericiți și îngrijorați, pe străzile a căror miasmă îi îngrețosează, urmăriți de zornăitul banilor de argint încercați de zarafi cu niște ciocănele. Uneori întrezăresc o femeie; și, după ce perdeaua a căzut, încearcă să-și aducă aminte de chipul ei odihnit și de picioarele prea mici, de pantalonii de mătase și de culoarea bluzei, într-un interior de lemn negru, umbra ruginie și flori schingiuite...

Colindă casele de amanet din turnurile cu ferestruici tăiate în zid; lîngă fiecare ferestruică, un mic bol umplut cu vitriol, pe care paznicii îl aruncă asupra tîlharilor, cînd încearcă vreunul să înhațe obiectele încredințate statului.

Apoi, se întorc, crunt hurducați în lectici greoaie, ținîndu-și pe burtă mormanul de tîrguie. Această rochie de mătase albă a fost, odinioară, rochia funerară a unei micuțe prințese din insule, pe care au gătit-o, în ziua morții, punîndu-i o perla roșie între buze. În fundul curților învăluite în liniște, bătrîni scâlțați în soare fac în fața unor adolescenți gravi tot soiul de semne magice din care se înalță orașe, foarte departe, în Turkestan sau în Tibet. Prin dughenele păsărilor, papagalii vorbesc limbi încîlcite, deprinse pe vremuri de la niște învățați cu scufe de astrologi, în cele patruzeci de mii de insule barbare.

Călăuziți de pezevenghi levantini afiliați la tot soiul de societăți secrete, aventurieri albi, care au învățat manciuriana și și-au ras sprîncenele, au pătruns apoi în interiorul țării; s-au însurat cu manciuriene și, generali cu vază, comandă oștirile imperiale. Nu mai vor să-și recunoască prietenii; cei care se încumetă să-i viziteze sînt osîndiți la moarte din porunca lor. Iar în nord, subtil și atotputernic, singur în cel mai solemn palat din orașul interzis, împăratul își întinde degetele străvezii peste China trudei, China opiului și China visului, uriaș bătrîn orb încununat cu maci negri... Umbre și mai vechi, savante și militare, ale împăraților din dinastia Tang; tumultul curților la care se înfruntau toate religiile și toate magiile lumii, gînditori taoiști, regine ținute de ziduri cu săgeți zgrunțuroase, cavaleri cu arme împodobite cu cozi de cal, generali morți în corturi pierdute în nord, după șaizeci de victorii, morminte pe care nu le mai străjuiesc, în mijlocul deșertului, decît soldații îngropați și caii lor dăltuiți pe lespezile desprinse din loc, cîntece tînguitoare, lăncii paralele și piei de animale înaintînd în noaptea înghețată, prin nesfîrșitele pămînturi sterpe, oare ce voi mai găsi din surdul vostru elan de cuceriri, vestigii?

Impresii japoneze

Când Estu-i est și Vestu-i vest

Cezara MICLEA

Recent, am fost rugată de către un bun prieten de familie să scriu un eseu despre impresiile mele din Japonia, ceea ce reprezintă ea pentru mine, și care este rolul pe care îl joacă în viața mea.

Să începem cu începutul.

Învăț limba japoneză din clasa a IX-a. Am învățat în perioada liceului la o școală particulară de limbă japoneză, unde era proprietară doamna Hirai, o bătrânică mărunță și cu un simț al afacerilor nemaîntâlnit la vârstnicii japonezi. Nu am învățat așa mult din *kanji*, ideogramele japoneze, așa că evit să spun de câți ani învăț japoneza, pentru că nu aș vrea să iau în considerare anii în care nu prea s-a pus accent pe *kanji*, or aceștia sunt învățați de către japonezi în școala primară și gimnazială cu temeinicie. Primul profesor de japoneză mi-a fost domnul Usami, un tip tare simpatic, care m-a învățat prima dată verbul la timpul prezent afirmativ dând cu mâna în fața sa, la nivelul umerilor, verbul la timpul prezent negativ dând cu mâna la nivelul șoldurilor, apoi verbul la timpul trecut cu mâna la ceafă și verbul la timpul trecut cu mâna la spate. Iar eu repetam verbele râzând: *kimasu, kimashita, kimasen, kimasendeshita* (vin, am venit, nu vin, nu am venit). Dacă stau să mă gândesc mai bine, nu numai că nu am învățat *kanji*, dar nu am învățat la școala respectivă nici gramatica aferentă. Ca să conjug verbele în japoneză corect, trebuie să cunoști cele șase forme. Acestea sunt *mizenkei* (forma imperfectă), *renyōkei* (forma conjunctivă), *shūshikei* (forma de dicționar), *rentaikei* (forma atributivă), *kateikei* (forma ipotetică) și *meireikei* (forma imperativă). Chiar dacă atunci când trebuie să conjug un verb îmi trec prin minte verbele învățate de la dl Usami, corect e să cunosc cele șase forme. Prin martie, venisem la curs cu un iepuraș alb cumpărat de la o tanti din pasajul de la Universitate. Când mă gândesc la vremurile alea, mă întreb și acum dacă nu cumva îi făceam zile fripte domnului Usami deoarece eram cam impertinentă din perspective unui japonez, dar era ceva natural la o tânără cetățeană română.

La școala respectivă era frumos, am întâlnit oameni de vârste mai mari ca mine, care învățau japoneza din motive diferite, de la plictiseală și dorința de a avea un nou hobby, până la colaborarea profesională cu parteneri japonezi. Timpul trecea și așa am ajuns în clasa a XI-a, când am mers pentru prima dată într-o excursie în Japonia. Am vizitat Tokyo, Yokohama, Nara, Kyoto, Osaka. Eram

cea mai tânără din grupul meu de turiști și singura care vorbea cât de cât japoneza. Eram mereu chemată de colegii mei de excursie să cer diferite produse la magazin în numele lor și eram cea care comanda la restaurante și ceream să aducă nota separat. Mai toți japonezii cu care interacționam erau politicoși și îmi spuneau că vorbesc foarte bine japoneza, și acest lucru mă bucura nespus. Am plecat din prima mea excursie în Japonia cu părere de rău, dar cu promisiunea că voi mai reveni. Țin minte că la plecarea cu avionul de pe pistă, erau niște angajați ai aeroportului care stăteau aliniați și atunci când a pornit avionul, s-au înclinat cu toții la unison. Scena aceasta m-a impresionat în mod plăcut și mi-au dat și un pic lacrimile. În clasa a XII-a, am avut șansa de a o caza pe balerina Yumi la o garsonieră de lângă blocul unde locuiesc în București, cu condiția de a vorbi cu ea în limba japoneză și să mă învețe cuvinte noi. Ziua în care a sosit Yumi mi-o amintesc bine: au sosit două profesoare de la școala de japoneză, patroana ei, mama lui Yumi și Yumi. Când am ajuns la garsonieră, patroana Hirai a luat-o discret pe mama mea de-o parte și i-a dat un plic în care se afla o sumă destul de mică de bani, care s-o întrețină pe Yumi pentru o lună. Mama ei ne zicea că mănâncă ciocolată, ceea ce mi s-a părut ciudat la o balerină. Într-o vineri am primit-o la garsonieră, și săptămâna următoare, tot vineri, am și plecat la un hotel de pe bulevardul Magheru să o lăsăm fiindcă se îmbolnăvisese de otită și voia să se întoarcă acasă.

În august 2010 am fost pentru a doua oară în Japonia, prin intermediul unei școli de japoneză din Cluj-Napoca, să locuiesc pentru o lună la mama unui profesor nativ. Am petrecut timp cu familia acestuia, înconjurată de nepoții care învățau la un liceu din Cluj-Napoca, și care vorbeau perfect românește. Apartamentul bunicii se afla lângă Disneyland, și bineînțeles că l-am vizitat împreună cu un fost prieten japonez, pe care îl cunoscusem la o școală de vară din Cambridge, Anglia în vara lui 2008, și doi japonezi pasionați de Mircea Eliade. La școala de vară din Cambridge erau mai multe grupuri de japonezi, și mare a fost mirarea elevilor străini să constate că aceste grupuri încă nu formaseră o gașcă unitară pusă pe râset și distracție, și că existau în principiu două grupuri mari de japonezi: de fete și de băieți. Abia apoi au început să caute pretexte de apropiere între ei ca măsură de reacție la șicanările și subiectele de bârfe iscate de către copiii străini și supraveghetorii lor. În cea de-a treia săptămână de ședere, grupurile de elevi au început să se omogenizeze. Este un obicei al japonezilor să interacționeze politicos numai cu persoanele cu care ar păstra legătura pe o perioadă mai

îndelungată și care s-ar ocupa mai intens de cursul propriei soarte. Altminteri, nu îndrăznesc să intre într-o conversație cu un străin nici pentru a te judeca, nici pentru a te caricaturiza împreună cu prietenii.

La facultate am intrat în anul întâi la taxă, dar în următorii doi ani am intrat la buget. Am aplicat pentru o bursă de studiu în anul doi, am precizat că pot aplica pentru bursă parțial finanțată, adică să-mi asigur singură transportul cu avionul, cazarea, masa și cheltuielile aferente, și studiile să fie achitate de către guvernul japonez. M-am prezentat la interviu cu extrasul de cont de la bancă pentru a dovedi că familia mea poate să mă susțină financiar. M-au întrebat profesorii mei ce doresc să studiez acolo și cât doresc să stau. Le-am spus fără teamă că doresc să aprofundez cunoștințele despre conceptul estetic japonez *iki*. Am vrut să absolv odată cu colegii mei, așa că am precizat că vreau să stau 6 luni, adică un semestru. Am fost anunțată că voi pleca la studii la Universitatea Meiji din Tokyo și am fost extrem de încântată. Ziua plecării sosise și mi-am făcut bagajele cu conștiinciozitate. Am călătorit cu compania aeriană olandeză KLM și am făcut escală la Amsterdam. Simțeam aerul internațional care mă înconjura și mă simțeam ca o călătoare pe plaiuri noi, pusă pe treabă. Câte o Japonie azi, câte o Americă mâine, așa doresc să cuceresc globul pământesc. După 3 ore cu avionul până la Amsterdam și 12 ore până la Tokyo, am ajuns în sfârșit la Tokyo. Am mers prin aeroport să-mi recuperez bagajul de la cală, apoi am ieșit înspre metrou. Visez să prind ziua în care vom avea și noi linie de metrou care să se conecteze cu aeroportul nostru din Otopeni. De la metrou am ieșit la cunoscuta stație de metrou Shinjuku, celebră și pentru cântecul tradițional japonez *enka* „*Yoko no Shinjuku Oiwake*” (trad. *Bifurcarea de la Shinjuku cel lateral*). Două doamne în vârstă m-au văzut că aveam probleme în a căra bagajele mari și multe la număr, și m-au întrebat dacă nu cumva pot să mă ajute. Le-am răspuns ușurată „*Hai!*” și m-au ajutat să le car până când am dat de o stație de taxiuri. Tokyo nu e ca București. Are foarte multe intersecții burdușite cu centre comerciale, Starbucks, linii de metrou. Taxiurile lor nu sunt galbene, ca în București, iar șoferii poartă costum și mănuși. Șoferul m-a dus de la Shinjuku până la Kyodo, care se află pe linia de metrou Odakyu. Acolo se afla căminul de la Universitatea Meiji, unul din cele două. M-am dus la căminul de la Kyodo pentru că era construit de un pic mai mulți ani decât căminul numărul doi, deci ar fi rezistat mai mult la un cutremur serios, teoretic. De cutremur nu am murit, dar de plictiseală sigur. Taximetristului politicos și stilat i-a luat în jur de o oră să ajungă la cămin, iar cu metroul aș fi făcut mult mai puțin, numai că aveam prea multe bagaje să le car cu mine. Am apucat să și dorm, ostenită după călătoria cu avionul. Administratorul căminului întreba, intruziv din punctul meu de vedere, protector din punctul de vedere al japonezului, pe studenții de la cămin unde se duc, cât stau, câți au fost. Era la curent cu activitățile diurne și nocturne ale studenților. Soția sa era șefă la bucătărie.

Restul bucătăreselor roiau temătoare în jurul dânsei, căutau cu privirea aprobarea sa, și o invocau constant să le ajute să ia până și cele mai mărunte decizii. Toate acestea m-au ajutat să îi acord porecla de Femelă Alfa. Cuplul conducea cu o mână de fier căminul de la Meiji. În dreptul ușii automate, se afla un panou cu două butoane în dreptul cărora scanai cartela, pe care scria *walking out* sau *sleeping out*. Dacă doar plecai și te întorceai până la lăsarea nopții, când se închideau ușile la orele 23, atunci îți treceai cartela în dreptul a *walking out*, sau petreceai noaptea în altă parte decât în cămin, aveai de completat o foaie cu adresa unde petreceai, numele și numărul de telefon al persoanei la care dormeai, și la final îți treceai cartela în dreptul a *sleeping out*. N-am avut de prea multe ori ocazia să ies în oraș. Îmi făcusem un prieten japonez pe care îl cunoșteam de trei ani de la Cambridge și locuia la vreo cinci stații de metrou distanță de mine, ce noroc. Când petreceam nopțile la el, trebuie desigur să completez infamele hârtii cu cine petrec noaptea, treceam numărul lui de telefon și adresa, și cuplul administratorul - Femela Alfa cunoșteau deja viața mea particulară. Dar asta nu e nimic pe lângă ce au pățit o colegă de cămin din Canada cu un student din Shanghai, când ea a fost prinsă la el în cameră, sau el a fost prins la ea în cameră, și administratorul, ca să se înțeleagă cu ei, l-a trezit din somn pe studentul francez care vorbea japoneză foarte bine, și le-a tradus celor doi îndrăgostiți bunele moravuri ale căminului și consecințele pe care le sufereai dacă nu respectai regulile sale.

La cămin era liniște și pace. M-am împrietenit cu niște studente japoneze lângă care m-am așezat la masă și m-au întrebat curioase din ce țară sunt. Le-am explicat unde este România pe hartă. În rest, studenții de la cămin erau destul de retrași: odată, am întâlnit un student care venise la bucătărie, la cantină, cu păturica să-i țină de cald. L-am întrebat ce mai face, și a zis că se duce să învețe. I-am urât succes și mi-am văzut de treburile mele. Iarna nu au sistem de încălzire, ci încălzirea camerei unde te afli se face de la aerul condiționat. Mi-a povestit foarte recent un fost profesor de la Universitatea din București că iarna, cât a stat în Japonia, l-a cuprins o gripă din care s-a vindecat foarte greu, din cauză că aerul condiționat încălzise numai aerul din încăpere, însă podeaua era foarte rece. Vara mori de căldură și umezeală în Japonia, iarna îngheți de frig.

Școala începea de la 9 dimineața. Mă trezeam în camera mea de la 6:20, foloseam vasul de toaletă care era separat de camera unde se afla cada de baie și chiuveta, care era încălzit cu o nedorită generozitate vara, dar era lăudat fără măsură de către utilizatoarele iarna. Masa de la cantină era luată separat: fete și băieți. Stăteam cu fetele și mă uitam cuminte la televizor, rugându-le să-mi mai explice câte un cuvânt nou pe care îl auzeam. Abia acum observ că politețea, deferența, postura inocentă din care reiese umilința, spatele încovoiat pregătit să execute înclinarea respectuoasă fără de care efectiv nu se poate supraviețui în capitala aparențelor; ochii mari „a neștiință”; gura rotundă pe

care o ții deschisă și în timp ce adresezi întrebarea lipsită de vocale înalte, și în timp ce asculți ce are de zis interlocutorul; bâlbâiala neîndemânică folosită la începutul conversației care ia ființă cu o scuză pronunțată cu jumătate de glas; folosirea frazei care inițial crezusem că are rolul de a sparge gheața, dar despre care aflu mai târziu că folosește și la încheierea prematură a unei conversații nedorite *sō desu ka*¹ - sunt cutume ale comunicării și supraviețuirii. Mici arme de genul acesta sunt necesare pentru a nu tăia cu hotărârea unui topor transilvănean ce despică lemne fără considerație, ci a simula grația pensulei *chasen*, care amestecă tacticos ingredientele ceaiului tradițional japonez. Amândoi *kanji* care alcătuiesc cuvântul respectiv sunt acoperiți preventiv și demonstrativ de un fir de iarbă, respectiv tulpini de bambus, probabil pentru a evidenția incapacitatea băutorului de ceai de a savura produsul propriilor mâini. Un curs dura 180 de minute, cu pauză de 10 minute la fiecare 90 de minute. Universitatea Meiji ne-au făcut tuturor studenților o surpriză cam neplăcută la început de an școlar: în luna iulie a aceleiași an în care am fost anunțată negru pe alb că prima parte a chiriei o voi achita la sfârșitul lunii octombrie, aceea din jumătatea lui septembrie de când stăteam la cămin, plus lunile octombrie și noiembrie, când aveam timp suficient să ne deschidem cont la bancă. Cum am ajuns la facultate în prima zi de școală, am fost anunțați că avem de achitat în numai două săptămâni, până la sfârșitul lunii septembrie, suma pe luna septembrie și octombrie, fără a ne acorda timpul necesar pentru a ne deschide cont la bancă prin secretariatul facultății, așa cum fuseserăm anunțați inițial. A fost destul de ciudat din partea lor.

Cât am locuit la Tokyo, m-am împărțit între școala destul de solicitantă, studiul la cele trei biblioteci, două aparținând campusurilor la care se desfășoară cursurile din programă. Cealaltă bibliotecă era localizată în cartierul Yotsuya, la care mi-am făcut abonament. Păstram curățenia în camera de cămin cu propriile ustensile cumpărate de la supermarketul din cartier.

Trenurile tokyote călătoresc la ore de vârf în jur de trei ori pe zi, și anume între orele 7 și 9 dimineața, între orele 5 și 7 după-amiaza, când lumea încheie programul de la serviciu sau școală, și între orele 9 și 12 seara, când angajații se întorc de la băuta corporatistă obligatorie. Acestea au rolul de a solidifica relațiile colegiale. În afară de fetele japoneze de la cămin, nu prea mi-am făcut noi prieteni la cursurile în limba japoneză. Colegii străini de la cursurile de vocabular și gramatică japoneză locuiau la alt cămin, și deja legaseră prietenii strânse între ei. În cazul meu, a fost prea târziu să mai încerc să leg prietenii cu ei. Am fost însă la petrecerea de Crăciun, și am văzut cum arătau apartamentele lor, cu camerele și băile separate de bucătărie, care avea rol și de living. La cursurile celelalte încercam să leg prietenii cumpărând câte un snack de la supermarket și oferindu-le să guste, dar nu ziceau decât că e delicios și după aceea mă lăsau în pace. N-am mai insistat. Străzile tokyote le comparăm în gând

cu cele bucureștene: vedeam oamenii mergând cu pași mici, brațele strânse lângă corp; soldurile discret legănate pentru a nu incita privirile dezaprobatore ale conaționalilor. Mersul meu dezinvolt era aspru mustat de privirile agere, atente la orice greșală care atentează la conduita niponă. Gura trebuie să fie ușor căscată pentru a exprima la perfecție inocența mimată și predată în scopul interacțiunii sociale voite și nevoite. Când ieși în oraș la restaurant, se mănâncă tot din farfurie: porțiile de orez fiert, supa amară *miso*, feliile subțiri de carne de vită *sukiyaki*, și boabele de linte trebuie consumate până la ultima îmbucătură. În caz contrar, trebuie acoperite cu capacul bolului de ceramică în care sunt servite în momentul sosirii chelnerului la sfârșitul mesei. Exact ca dosirea unei fapte jenante. Gestul este necesar pentru a nu jigni truda bucătarului. Ești obligată să fii recunoscătoare pentru locul de la masa luată cu partenerul tău, să nu iei de-a gata modul aparent la nimereală în care ți se indică să te așezi la masă: domnii se așează pe scaunul dinspre ieșire, domnișoarele stau pe scaunul ferit al mesei. Ele mulțumesc cu o modestie neverosimilă în opinia unui european pentru privilegiul de a se așeza în zona discretă dinspre perete. Chiar și la restaurantele cu bucătărie europeană sau asiatică din Japonia mănânci tot din farfurie, fără excepție, deoarece ai schimbat doar restaurantul, nu și țara în care servești masa. Odată, pe la începutul lunii octombrie, când vremea se simțea precum în serile de iulie sau august bucureștene, luam masa cu prințisorul la un restaurant chinezesc din Yokohama. Ne serveau pe rând porții chinezești de găluște. Îl îndemnam cu disperare potolită să termine și mâncarea din bolurile mele. Nu avusesem ocazia până atunci să mă obișnuiesc cu bucătăria chineză. El îmi ascultă rugămintea pentru a nu supăra chelnerii care făceau manevre du-te-vino la masa noastră. Reușisem să-i mulțumim cu conștiinciozitate până la desert, când ne aduseră un fel de jeleu alb de casă, ornat cu o corcodușă galbenă dulce-acrișoară. În momentul acela stomacul ajutorului meu s-a încăpățânat să mai găzduiască porțiile suplimentare de mâncare. Jeleul urma să fie terminat fără milă de mine. Am mâncat numai jumătate din el, chelnerița sosind ca să ne întrebe dacă poate să ne aducă nota de plată și dacă ne-a plăcut mâncarea. Vocea sa mieroasă și politicoasă folosită în comunicarea cu noi nu rezona cu privirea sa rău voitoare aruncată în dușmănie înspre masa noastră. Chiar m-a făcut să mă întreb dacă nu cumva i s-a dedublat personalitatea până la jumătatea drumului. L-am întrebat pe prințisor printr-un glas temător ce păcat nerespectuos am mai comis, de am încălcat normele de conviețuire din incinta restaurantelor rafinate. Mi-a răspuns în jumătate de glas, pe un ton grav, că pedeapsa executată prin mâna chelneriței cu simțul justiției ascutit era îndreptată înspre bietul jeleu neterminat din bolul meu.

Seara a continuat pe malul portului din Yokohama. El îmi prezenta clădirile înalte dimprejur, discutând despre fiecare ce au fost pe rând de-a lungul anilor: bancă, spital, centru comercial. Mi-a povestit cu mândrie despre

funcția bunicului său de director al băncii, valabilă și în prezent, despre bunica deținătoare a doi păuni albi în propria grădină în anii '50, despre servitorii bunicii. Se plângea cu zâmbetul pe buze de stânjeneala pe care o simțea din cauza privirilor trecătorilor din jur. Prezența cuplurilor mixte în peisajul citadin japonez constituie o curiozitate pentru adulții serioși. Împreună, ne bucuram de priveliștea cu note puternice de futuristic și natural conferită de Yokohama seara.

Ieșirile la terasele elegante din Shinjuku m-au ajutat să observ reacțiile neprevăzute ale copiilor ținuti de mână de către mamele lor. Unul dintre ei a arătat cu degetul înspre mine și a întrebat, inocent, cu vocea ridicată, pe mama sa de ce stătea străina la aceeași masă cu un concetățean. Mama sa i-a luat degetul uitat în aer, și l-a dojenit îngrijorată să nu mai arate cu el fiindcă nu e politicos. Nu e greu să-ți imaginezi discuțiile în ceea ce privește subiectul cuplurilor mixte avute în intimitatea casei japoneze.

În calitate de filolog, nu am cum să trec cu vederea evitarea celui de-al doilea cuvânt care ar descrie antonimul cuvântului „subordonat”, anume cuvântul „autonom”. Deoarece nu se poate gestiona propria viață, și nu numai, fără compromisuri, autonomia este o noțiune greu de digerat atât de către individ, cât și de către societate, prin urmare, este un cuvânt rar folosit, tot așa cum este rar folosit și sinonimul pentru „subordonat”, anume neașul „supus”. Jocul de cuvinte capătă un rol ingrat pentru cauza promovată de către oricare suficient de abil încât să își ascundă intențiile, și totodată să își atingă scopurile. De aceea îmi vine în minte în momentul ăsta un aspect al culturii și societății japoneze, adoptat de către japonezi, pe care am pus eticheta personală de subterfugiu. Nuanțele acestuia îți provoacă toate instinctele să le descoperi atunci când interacționezi cu o persoană de cetățenie japoneză. Fiindcă nu este moral să pui etichete personale atât de dure pe aspectele întâlnite la altă cultură în afară de cea în care s-a întâmplat să te fi născut, la acest aspect îi zice necesitate culturală, anume adoptarea și aplicarea ideilor de *honno* (intenția reală, sentimentul și emoția reală) și *tatemaie* (fațadă, atitudine politicoasă adoptată în relațiile interumane). Sunt termeni aflați în antiteză de la care efectiv pornești atunci când dorești să afli după ce principii se ghidează cetățenii japonezi în interacțiunile sociale. Cu alte cuvinte, este un clișeu impresia că țara lor este țara pașnică a ceaiului verde băut sub un pom de *sakura*. La această impresie clișeică s-a depus efort din partea lor, pentru impresia de pace s-a trecut peste multe orgolii personale, totul de dragul de a nu stârni conflicte între semenii lor, în interacțiunile sociale zilnice. Spațiul geografic nu le permite altă alternativă. Conform unui raport ONU din 2005, densitatea populației era de 339 persoane/km². Aspectul cultural despre care am pomenit a devenit în grabă o necesitate culturală pentru a evita orice urmă de conflict.

Îmi plăcea la școală. Îmi plăceau colegii de națiuni diferite cu care învățam limba preferată. Eram vreo 8

studenți în total, cei de la nivelul meu. Am dat examen pe 15 septembrie. Am fost foarte mulți studenți. Examenul ne-a ajutat să ne repartizăm în funcție de nivelul lingvistic individual. Eu am fost în grupă cu un italian, un american, un francez, două nemțoaice, un canadian, o vietnameză. Au vârste diferite, cuprinse între 19 și 26 de ani. Aveam împreună orele de vocabular și gramatică japoneză în fiecare marți, joi și vineri dimineață de la ora 9, cu câte trei profesoare diferite, de naționalitate japoneză. Fiecare dintre dânsle are propria experiență de viață; propriile viziuni legate de comunicarea interculturală, propriile atitudini legate de aceasta. Mi-am ales cursul de pronunție și evoluție a fonologiei japoneze din perioada Heian (794-1185), cursul de istorie a perioadei Edo (1600-1868), cursul de mitologie a modei și cursul de economie globală. Ultimul, dar nu cel din urmă, m-am înscris la un curs la care am fost mai degrabă constrânsă de împrejurări să mă înscriu, motivându-se că este obligatoriu. Eram la secretariatul de la campusul care are același nume cu stația de metrou la care cobor supusă laolaltă cu zeci de studenți. Cobor veselă pe timp de soare, serioasă și cuminte pe timp de ploaie, cu umbrela ocrotindu-mă de ploaia rarefiată, ca să nu ies din tiparele pe care le văd înapoi. La birou mă consultam cu două doamne secretare japoneze în legătură cu motivul pentru care sosisem la ei în țară, anume frecventarea cursurilor susținute pe limba lor. Aveam pe masă itinerariul. Îmi bifasem cursurile alese, schimbasem politețuri amabile; apoi m-am uitat la ceas și am precizat cu politețea învățată de la ei că am curs la ora 19 și le-am rugat frumos să îmi acorde cu bunăvoință permisiunea de a o șterge spre cursul respectiv, care se susținea la clădirea de la intrarea în campus. Zâmbind între ele, mi-au spus că așa mai avea încă un curs de bifat, unul opțional și oarecum obligatoriu. Era și opțional, și obligatoriu în același timp. Le-am replicat voioasă că îl voi studia cu cea mai mare atenție și considerație acasă și că le voi da răspuns până în ziua de joi din acea săptămână. Doamnele secretare nu s-au lăsat mai prejos și au replicat înapoi că trebuia fix în acel moment să aleg unul dintre cursurile de pe o coloană din itinerariu. Nu mă lăsam nici eu mai prejos și le arătam ceasul că mai sunt zece minute până la cursul spre care trebuia să fug, zâmbind forțat în același timp. Nu mai țin minte cu ce amenințare voalată veniseră amândouă împotriva mea, însă nu m-au lăsat să plec din secretariat până când nu m-au văzut bifând rapid un curs de pe coloana respectivă, despre care nu-mi dăduseră nici o explicație referitoare la cum se desfășoară acesta. Pe lângă această experiență legată de interacțiunea directă cu doamnele secretare japoneze, mă distram cum puteam la cursurile pe care le bifasem. La cursul de pronunție și evoluție a fonologiei japoneze din perioada Heian, așezasem atenția doamnei profesoare fără să-mi fi dorit. Cursul se ținea într-un amfiteatru, eram în jur de 60 de studenți, singurele *gaijin* (străine) de acolo fiind eu și o elvețiancă cu origini chinezești. Era pe la sfârșitul lui septembrie, într-o zi cu *taifun*, care este asemeni unei furtuni de

vară bucureșteană. Vorbea la microfon într-o manieră cultivată, ura bun venit în noul semestru la modul sincer studenților, și exclamase bucurioasă când m-a zărit în bancă. A zis că sunt *kireina kata* (domnișoară frumoasă), și m-a invitat să vorbesc la microfon. Eram foarte bucurioasă și onorată pentru atenția acordată. La cursul de economie globală aveam un profesor care mereu îmi dădea microfonul să îmi mai dau cu părerea. Mă distra, chiar dacă nu înțelegeam tot din curs. La cursul de mitologie a modei aveam o profesoară foarte elegantă, care ne preda despre papioanele lui Winston Churchill, Freddy Mercury, și alte personalități charismatice care și-au lăsat amprenta mai mult sau mai puțin în modă. La seminarul de istorie a perioadei Edo eram numai 12 studenți, printre care și un italian de 26 de ani. Profesorul era mic de statură, chel în vârful capului, cultivat și avea cea mai blândă privire pe care am întâlnit-o la un japonez vreodată. Cunoștea foarte multe detalii legate de subiectul lucrării mele de licență, iar eu îl ascultam cu cea mai mare plăcere. Ne organizam în zilele de sâmbătă să vizităm muzee și expoziții de artă. Am vizitat împreună, și cu dânsul, chiar și Palatul Imperial. Mai schimbam câte-o vorbă cu studenții; mai făceam câte-o glumă pe care consider că ar fi gustat-o aceștia; mai admiram liniștită operele de artă specifice culturii japoneze. Din câte am observat la colegii mei de la acest seminar, aceștia își făceau timp pentru acele ieșiri din zilele de sâmbătă indiferent de circumstanțele din viața fiecăruia. Bănuiesc că acest lucru reprezintă ceea ce se cheamă efectul de turmă. Sistemul lor se bazează pe ierarhie, nu pe meritocrație. Dacă superiorul, în acest caz profesorul meu de istorie a perioadei Edo, solicita în mod voalat o ieșire în oraș sâmbătă, studenții acceptă resemnați, cu zâmbetul pe buze, dorința și ideile sale, fără să comenteze. În acest ritm, se menține o armonie aparentă la care participam în mod conștient. Toată lumea pare fericită. Nimeni nu se contrazice în discuții, admiram fără să comentăm operele de artă, fără să judecăm în aparență. Aceeași armonie aparentă se aplica și la masă. La sfârșitul fiecărei zi de sâmbătă în care ieșeam în oraș, luam masa la un restaurant japonez. Regulile de conduită de la masa japoneză nu sunt aceleași cu cele europene. Porțiile se împart între comeseni, nimeni nu savurează mâncarea din propria farfurie fără a se ocupa de bunăstarea celorlalți. După o zi întreagă de vizitat Palatul Imperial, ne-am hotărât împreună cu profesorul să mâncăm la un restaurant tradițional japonez, prilej în care am mai învățat încă o lecție importantă despre servirea mesei. În momentul în care ni s-au servit porțiile de *yakitori* (frigărui de pui prăjit), am luat fără să mai privesc în coșulețul în care au fost aduse, și am terminat de mâncat propria porție de frigărui. Când am ridicat privirea înspre coș, constat uimită că ceilalți comeseni, trei dintre colegii mei de la seminarul despre istorie a perioadei Edo, abia terminaseră de eliminat de pe bățul de frigărui bucățile de carne de pui, așezate la comun pe coș spre a savura împreună masa. După bunul obicei de a-ți cere scuze pentru orice lucru mărunț, mi-am cerut scuze pentru

impolitețea individualistă tipic europeană de a savura masa. O altă observație făcută la masă este discutarea aprinsă și admirativă pornită de la orice lucru mărunț pe care îl întreprind comesenii. Subiectul principal este ales de către profesor, se discută mai în glumă, mai în serios despre studentul aflat în centrul atenției, iar acesta întâi se scuză rușinat pentru competențele de care dă dovadă, iar apoi mulțumește umil pentru aprecierile comesenilor. Pe mine m-au întrebat dacă am prieten și de unde îmi iau hainele. Am intrat într-o polemică scurtă cu domnul profesor despre relațiile interrasi. Mi-a povestit despre fiica sa care s-a căsătorit cu un neamț și s-a mutat în Germania pentru mai mulți ani. Din păcate, a divorțat pentru că nu a reușit să se adapteze stilului de viață german și s-a întors la ea acasă. Am încercat să-i explic că în orice relație de cuplu există probleme, indiferent de naționalitatea jumătății. A reușit să-mi închidă gura replicându-mi foarte clar că poate eu aș fi de vină pentru certurile posibile pe care le-aș putea avea cu prietenul meu. Nu am mai continuat discuția respectivă. După cum spune un proverb japonez, cuvintele care n-au fost rostite sunt flori ale liniștii.

Am fost recrutată și ca model pentru un show de hairstyling. Mergeam cu un amic sud-coreean gay prin cartierul Shibuya, când ne-a oprit o coafeză ucenică să mă întrebe dacă nu sunt dispusă să apar într-un show de hairstyling. Am mers până la coafor, am făcut cunoștință cu o fată din Suedia, care m-a învățat cum să defilez, și m-au tuns scurt, bob. Când am defilat, mi s-a spus că se întreabau spectatorii cine era străina aceea drăguță. Ce frumos.

Timpul trecuse, și sosise vremea când a trebuit să mă întorc în țară. Cum se încheiase semestrul I și mi-am luat toate creditele, și înghețam în camera mea de frig, mă hotărâsem să mă întorc în țară. Am învățat multe despre cultura japoneză, dar mai ales despre mine. E greu să-ți faci prieteni, mai ales dacă nu cunoști pe nimeni acolo. Japonezii niciodată nu spun lucrurilor pe nume. La un interviu de grup la care am participat recent la o companie unde căutau vorbitori de limbă japoneză, au spus că primesc adesea întrebări de genul „Nu vi se pare că meniul de astăzi seamănă la fel cu cel din ultimele zile?”, la care vorbitorul de japoneză trebuie să ghicească singur intențiile colaboratorului japonez care a adresat această întrebare.

Cam atât despre aventurile mele cu Japonia. Încă mai învăț despre ea, și încerc să nu judec o nație întreagă după interacțiunea și experiența avute cu un singur japonez. Oamenii sunt diferiți, însă există desigur și cutumele sociale și ideologice ale poporului în care s-au născut care să le influențeze gândirea și comportamentul. Abia aștept să citesc și să aud noi experiențe de-ale celor care interacționează cu japonezi.

Note:

¹ Într-adevăr

Povestea declarat apocrifă a grecului mediteranean Pytheas

Motto: *Staniul și chihlimbarul ne vin de la capătul lumii* (Herodot, sec. V î.C.)

Romanii declarau că „Viața este drumul”.

În Evul mediu, Portugalia, balcon al Europei pornit să-și caute norocul peste apa oceanului, declara mândră și autosacrificatoare: „Navigare necesse est, vivere non necesse”.

Istoriei omenirii i se aplică principiul lupului „cel pe care îl hrănesc picioarele”.

Omenirea de sub semnul cuprului a fost înlocuită, din mileniul doi după Cristos, de omenirea bronzului.

Bronzul este un aliaj de cupru cu a zecea parte Staniu. Staniu nu se găsea decât în Europa de Vest, spre Atlantic, și în Asia Mică.

Mediterrana, lacul interior al civilizației (cu mult înainte de Imperiul Roman!), se sufocă fără Staniu (cositorul).

Mediterrana Occidentală a fost colonizată, aproape în același timp, de către fenicieni și greci. Și unii, și ceilalți veneau din răsărit. Fenicienii s-au implantat în Peninsula Iberică, regiune scandalos de bogată în minerale, și pe țărmul nordic al Africii. Erau în relații excelente cu etruscii. S-au instalat și în Delta Ronului.

În anul 600 î.C., aici și-au fondat grecii din Asia Mică (în Golful Smirnei), din Foceea, actuala Marsilie.

Grecii, prădalnici, au intrat în conflict cu fenicienii aliați cu etruscii și au fost înfrânți într-o bătălie navală din apele Corsicei.

Dar cu timpul, focenii emigranți au invadat comercial valea Ronului și au dezvoltat relații excelente cu Roma etruscă. Aceste relații vor dura vreo cinci sute de ani, până la Iulius Cezar, când Marsala își va alege greșit alianțele în lumea romană.

S-au compus în timpul colonizării Mediteranei, din partea grecilor, o mulțime de descrieri ale periplurilor prin Marea Interioară. Dintre toate, vremurile au păstrat un singur text - Periplul lui pseudo-Scylax din epoca lui Alexandru Macedon.

Nordul Europei, prin strâmtoarea Gibraltar, coloanele lui Hercule, era o cale accesibilă prin direcția vânturilor și a curenților marini (chit că extrem de periculoasă, chiar și astăzi, prin dezlănțuirea vântului și apei spulberate), dar închisă și păzită cu strânsie de fenicieni. Marea Mediterană era o mare închisă.

Pe la anul 500 înainte de Cristos, fenicianul Himilcon s-a aventurat pe această cale spre coastele atlantice ale Europei până a atinge Irlanda.

Călătoria este relatată între alții de Pliniu cel Bătrân.

Și Staniul, și chihlimbarul adus de pe țărmurile Mării Baltice ajung pe țărmurile Mediteranei nu pe ocean, ci transcontinental, utilizând marile fluvii ce curg de la Nord la Sud.

Pe drumul ambrei (chihlimbarului) de la varegi și greci, pe firele secundare ce implicau Nistru, Prutul, Siretul au apărut primele orașe ale Moldovei.

Unii au susținut că Burdigala (Bordeaux) a apărut în secolul III î.C. ca o stație pe calea Staniului ce pleca apoi de pe malul Atlanticului spre Sud pe apele Garonei.

La Massalia cositorul ajungea tot pe firul fluviilor, întâi al Senei, apoi al Ronului.

În jurul anilor 330 î. C., Massalia zguduită de probleme economice (va plăti alături de Roma, aliata sa, o mare despăgubire bănească galilor) era în criză monetară.

Recurge în scop de reabilitare la expediții de cercetare a unor noi căi comerciale.

Trimite un explorator de-a lungul coastelor de Apus ale Africii spre Sud, pe Euthymene.

De-a lungul coastelor nordice ale Europei este trimis spre mările hiperboreene, după cositor și ambra, Pytheas. Ce urmărea Pytheas prin călătoria sa?

Pe lângă explorarea surselor de aprovizionare cu ambra și cositor (ceea ce va reuși) exista speranța că va găsi un drum între Europa și Mediterană evitând Gibraltarul.

Se mai păstra în memoria grecilor călătoria lui Iason în căutarea lănei de aur (utilizarea blănurilor de oaie era un mijloc de a fixa particole de aur aflate în suspensie în apa râurilor) care plecând din Mediterană și trecând prin Dardanele și Bosfor ar fi ajuns probabil pe apele Donului până la Marea Baltică.

De altfel, Pytheas a închis cercul călătoriei lui Iason, căci la întoarcere, acesta a declarat că a ajuns până la Don (Tanais).

Donul era considerat la acea vreme ca fiind limita între Asia și Europa, iar izvoarele sale fiind aproape de limita Oceanului Nordului.

Există și teoria că Pytheas a fost trimis în călătorie de Alexandru Macedon, contemporanul său ce voia să își extindă dominația asupra întregii lumi locuite.

Alexandru cucerise Mediterana răsăriteană, Tyrul fenicienilor și aceștia nu ar fi îndrăznit să închidă Gibraltarul vaselor pe care cuceritorul le-ar fi protejat.

Pytheas este unul dintre cei mai învățați oameni ai timpului său: matematician, astronom, geograf.

Euthymene și Pytheas

(continuare în pagina 27)

Șuşaneaua atomică

Gheorghe BACALBAȘA,

Dragă Nicolae,

Marea plăcere a vieții mele a fost să călătoresc, să văd lumea.

Poarta spre lume în anii comunismului se numea ONT - Oficiul Național de Turism.

Dacă voiai să vizitezi o țară din lagărul socialist, de altceva, în cazul meu, nici nu putea fi vorba, într-acolo îți îndreptai pașii.

În spatele ghișeului de la ONT stătea o funcționară pe care, în mod ideal, ar fi trebuit s-o cunoști, iar în caz contrar, trebuia să faci cunoștință.

Și într-un caz, și în celălalt, în semn de recunoaștere și recunoștință, îți lăsa icrele, de regulă țigări și cafea.

Funcționarele de la ONT se bucurau de un enorm prestigiu social care aproape că îl egala pe cel al benzinăreselor din pragul căderii lui Ceaușescu.

Ți se dădea un formular pe care îl completeai și cu care te duceai la directorul instituției la care lucrai, făceai o cerere și ți se semna, dacă era cazul, semnătura atestând faptul că ești un cetățean model al Republicii care nu își va face țara de rușine călătorind pe banii lui peste hotare.

Apoi așteptai.

Te duceai din când în când la ONT, la funcționara care îți devenise prietenă, mai lăsa câte o atenție și te interesai, se pleacă, nu se pleacă...

Până la urmă plecai, dar totul devenea o acțiune în care preludiul dura mult mai mult și devenea mai important decât actul în sine.

Așa că, atunci când prietenul nostru Nelu Farcaș mi-a propus să mă alătur unei excursii

făcute de Institutul de Fizică Atomică la Varșovia, m-am simțit ca și cum l-aș fi apucat pe Dumnezeu de picioare.

Era vorba de o acțiune sindicală cu glazură vag științifică.

Savanții români și cei polonezi își fac câte o vizită reciprocă ca să-și împărtășească succesele în îmblânzirea atomului în scopuri pașnice.

Se încadra în ceea ce definiseră Ilf și Petrov în opera lor capitală, „Douăsprezece scaune”, ca Întreprinderea de Coarne și Copite.

Acțiunea avea un punct fix și multiple variabile.

Punctul fix erau întâlnirile de lucru la Institutul de Fizică Atomică din București și Varșovia.

Variabilele, pentru noi, se numeau Praga, Budapesta, Kracovia, iar pentru polonezi, Eforie, unde cei de la București le făcuseră rost de zece zile de cazare într-o școală, dat fiind că apele Balticii sunt reci, nu te îmbie la scăldat, voiau și ei să-și petreacă vacanța la o mare adevărată.

Era o mică șmecherie comunistă la care autoritățile închideau benevolent ochii, din punct de vedere politic suna bine, atomiștii polonezi și români strâng relațiile de prietenie pe propriile lor părăluțe.

La plecare, am realizat că savanții nu erau chiar savanți, mai mult personal TESA, contabile și dactilografe, iar partea științifică era reprezentată de unchii și verișoarele cercetătorilor.

Călătoria a fost superbă, am văzut o mulțime de lucruri, dar treburile s-au încurcat când am ajuns la Varșovia.

În loc să se ducă la ședința festivă de la Institutul de Fizică Atomică, care se afla undeva în afara orașului, românașii noștri au șters-o la cumpărături.

Eu n-am avut ce să fac, în fața situației dezastruoase, amicul Farcaș mi-a spus verde în față:

- Ai venit pe barba noastră, acum mergi la reactorul nuclear.

Când m-am suit în autobuz, habar nu aveam ce mă așteaptă.

Reactorul era situat undeva în câmp, la depărtare de oraș.

O construcție cenușie, de tip stalinist, cu o vastă curte interioară în care a intrat autobuzul și am început să așteptăm.

Aici am fost martorul unei scene memorabile pe care, dacă ar fi văzut-o, l-ar fi făcut gelos pe Sergiu Nicolaescu.

În curte au intrat în viteză două mașini mici, din care au coborât câțiva militari îmbrăcați în echipament de luptă care s-au răspândit în colțurile incintei cu picioarele larg rășchirate, ținând puștile mitralieră în cumpănă la nivelul toracelui.

Ultimul a ieșit din mașină un moș ramolit, mergând coșcovit și ținând o servietă în mână.

La Institutul de Fizică Atomică al Poloniei era zi de salariu.

Între timp, au încropit și tovarășii polonezi un comitet de primire, niște femei în halate albe, probabil tot din administrație, și a apărut un șef din cei mari, corpulent și cărunț, care a ținut un mic discurs de primire, după care a dispărut.

Am rămas pe mâna unui băiat tânăr, care primise probabil sarcina să ne întrețină și să socializeze.

S-a apropiat pe rând de femeile noastre, așa, puțini cum eram, și a încercat să le vorbească rusește.

Rusa era lingua franca a cercetării științifice socialiste.

Numai că săracul n-a avut succes.

Noi, prietene, numai românește.

Cum a dat peste mine, nu știu.

Dar când a auzit rusa mea perfectă, i s-au aprins ochii.

Ecce homo!

Mi-a întins larg mâna și s-a recomandat.

- Doctor cutare.

- Doctor Bacalbașa, i-am răspuns, strângându-i palma științifică.

Doctori eram desigur amândoi, numai că el era doctor în fizică, iar eu eram doctor de femei.

Și m-a luat la vorbe. Probleme tehnice.

- U nas tac. A kak u vas?

- U nas kac u vas.

O întorceam eu, îngrozit că o să intre în amănunte.

Pesemne că m-a plăcut, m-a considerat un cercetător cu perspectivă, cum era el, așa că mi-a făcut o propunere care urma să mă dea pe spate, așa, ca între doi oameni de știință.

- Vă invit la schimbarea barelor din reactorul nuclear.

Așa am ajuns în sfânta sfintelor, inima reactorului nuclear al Poloniei.

Ne-am îmbrăcat amândoi în niște costume albe, groase, lucioase, ne-am pus casca cu vizorul pe cap, mi-a atârnat contorul Gaigher pe piept și pe niște coridoare am pășit înăuntru.

Inima reactorului nu avea nimic spectaculos, era ca un amfiteatru în miniatură care în mijloc avea un cerc acoperit cu un capac de metal ce semăna cu sita de la mașina de tocat carne, iar niște indivizi, cu ajutorul unor macarale de mână, ridicau barele care aveau grosimea unor brațe umane.

M-am simțit dator să-mi bat ușor gazda pe spate și să ridic admirativ degetul mare:

- OK. Ocenii harașo. Vă descurcați, băieți.

Când am terminat și am ieșit afară, mi-a surâs norocul.

Ai noștri tocmai plecau.

Se terminase cu socializarea.

- Da svidania doctor, dasvidania. Spasibo.

După căderea comunismului, am avut ocazia să călătoresc, am văzut deșerturile Australiei, platourile Anzilor din care răsăreau vulcanii acoperiți de zăpadă, savanele Africii.

Dar cel mai drag mi-a rămas drumul dintâi, cel din tinerețe, făcut cu sușaneaua atomică.

Mult timp mi-a fost rușine de farsa în care am fost implicat fără voie, dar acum, după ce am îmbătrânit și a trecut timpul, mi-o amintesc cu un rânjel duios.

Nu degeaba ne învață Cioran că între geneză și apocalipsă domnește impostura.

Pe vremea aceea nu știam de Cioran și chiar dacă l-aș fi citit, n-aș fi înțeles mare lucru.

Cu drag,

Fratele tău Gheorghe

Scara de pisică

VICTOR CILINCĂ

Parcă știind că are să fie decimat, peștele de pe întreaga coastă a Unterritzului se retrăsese la apă mică, dincolo de granițele invizibile ale statului african. Dincolo de limita apelor teritoriale începea o platformă cu pante line, cu adâncimi de șaisprezece până la cincizeci de metri. Mai la nord, faleza se termina brusc, cu o groapă de sute de metri. Aici, acum, se putea intra „în grădină”, de cum se lăsa întunericul, pentru cel puțin două traulări scurte. Apoi, în cartul căpitanului, de la ora patru, urma să fie scoasă la lumina înșelătoare a lunii captura-capturilor, „vagoanele” de pește, „expresul de ora patru”, cum îi plăcea căpitanului să viseze în cartul lui. „Atențiune-atențiune, în atenția întregului echipaj!”, sună în difuzoarele din cabine, acolo unde mai funcționau, vocea cavernoasă a căpitanului secund. „Clanță”, cum era poreclit pentru tupeul cu care se certa cu comandanții, era iubit pentru „dreptatea” pe care o făcea, ca un vechil pe moșie, mărind, când era momentul, porția la hrana de noapte sau „judecând” pricinile. Student la drept - fără frecvență - secundul Armașu avea faima de a fi trimis acasă, cu dosar disciplinar, cei mai mulți marinari din flota de pescuit. Bineînțeles, mulți dintre ei mergând pe lozinca „orice șut în c... e un pas înainte”, profitau ca să „ungă” balamalele instituției și ajungeau pe nave mult mai bune. „Clanță” umbla întotdeauna cu gardă de corp. Deși stârnea teroarea prin aerul său tragic, de judecător într-un tribunal specializat în pedeapsa capitală, Armașu era admirat pentru faptul că avea „o mână de fier”, era consultat de comandanți și cu cei mai mulți cu care făcuse echipă, el era lăsat să conducă efectiv echipajul, comandantul petrecând, alături de „curtea” sa, din care nu lipseau lingușitorii care îl distrau, bufonii care dansau în fața lui sau chiar un menestrel, cântăreț amator din chitară, care era chemat de multe ori din prelucrare, spre disperarea tehnologului care abia se descurca sub avalanșa de pește, pentru „a le zice” de of și dor la urechea skipperului. Moga făcea excepție în istoria navei, el preferând whisky-ului cafeaua tare, urând muzica de orice fel și stând nopțile și zilele, ca boala, pe capul carturilor, pe puntea de pescuit.

„Către tot echipajul”, se auzi încă o dată în difuzoare glasul secundului. „Începând din acest moment, se închid toate hublourile și se obturează! Nu se mai fumează afară, nu se mai aprind chibrituri sau brichete, nu se deschide nimic de unde să se vadă lumină!” Erau „în grădină”! Poate aveau noroc, așa cum avuseseră și alții. Clanță văzuse cu un an în urmă o navă românească ciuruită de obuze și cu tot „castelul” incendiat. Nu se întâmplase chiar în zona aceea, fusese la Polisario, dar cauza era aceeași: nevoia de pește! Dintre cei care intraseră „la furat” atunci, doar nava aceea fusese incendiată. Din fericire, scăpaseră aproape toți. Nava fusese trimisă acasă la remorcă, fără escală, cu distrugerile acoperite, în grabă și cu... jaluzele în loc de hublouri la castel. Clanță îl știa pe căpitanul care fusese atunci pe zonă. Poate vă închipuiți că omul

acela a renunțat să mai navigheze? Ce să spunem atunci de căpitanul care a aflat într-o bună zi (funcția îi dădea acces la telegrame și nu avuseseră cum să-l mintă) că îi muriseră ambii copii într-un accident? Omul albise într-o singură noapte, dar încă o lună și jumătate trebuise să-și îndeplinească îndatoririle, pentru că nu avea posibilitatea să se întoarcă în țară! Ghinionist, după vreo două voiaje, căpitanul încercase să-și salveze echipajul de pe nava care se scufunda, lovită de un cargou străin...

Și, în timp ce Dorian dormea lângă Titina, care începuse să toarcă, avusese loc prima traulare. După douăzeci de minute, traulul fu scos cu aproape un vagon de stavrid, cele zece tone de pește fură imediat împinse în buncărele de la pupa și traulul fu aruncat din nou în apa oceanului. În întunericul de pe comandă, doar luminițele galbene ale ecranelor ecosondei și verdele nefiresc al ecranului radarului îți dădeau o imagine a încăperii. Parcă aici se sfârșea definitiv lumea și singurul strop de viață era doar pe coaja aceasta de nucleu metalică, lungă cât o fundătură cu case de cinci etaje, care ar fi zgâlțâite din când în când de cutremure de o putere colosală. Uneori, apărea pe ecranul radarului rusesc câte o pată minusculă, care se dovedea a fi când o altă navă la furat, când paraziți. Era dificil să descoperi din timp navele de control, joase și mici, pe ecranul ăla vechi! „Am văzut «Fetița», se ducea la nord”, tocmai se auzea la u.k.w.: altă navă românească din „grădină”... „Am auzit rușii. Spuneau că a prins pe unu’ de-al lor și-l fugărește”. „Fetița” era porecla, numele de cod pe care-l primise una dintre navele controlului de coastă. „Fetița”, „Băiatul” sau „Tunarul” apăreau chiar

și în informările care se făceau dimineața, la radioconferința cu comandantul coordonator al zonei, ba uneori și în teleconferința cu țara. „Cred că până și Papa știe ce vrem noi să spunem!”, rețea acrit Moga, de fiecare dată când îi auzea pe ceilalți comentând câte o „eroică” partidă de urmărituri nocturne. Era foarte riscant pentru un comandant, care își putea pierde brevetul, libertatea sau, după caz, putea trece pe lumea cealaltă împreună cu o parte din echipaj... Trebuia însă să riști, să mori, dacă voiai să trăiești. Mai grav ar fi fost dacă și-ar fi pierdut brevetul, după o viață de muncă în care ajunsese **aici**. Așa se face că Pavel Constantin, căpitanul secund care „făcuse” de comandant câteva voiaje, avea să se întoarcă cu nava în Luanda, chiar după ce fusese condamnat la moarte de angolezi, pentru „piraterie”, în urma unei, să-i spunem mai pe scurt, „neînțelegeri”...

A doua traulare fu mai puțin norocoasă, dar cea din cartul căpitanului amenința să fie extraordinară, după intrările care erau semnalate, cu tuș, pe hârtia ecografului, de bătrânul aparat. De n-ar fi ca voiajul trecut, când hârtia se înnegrise pur și simplu de atâtea intrări și, la virarea traulului, se constata că în plasă intraseră cizmele casate de nea Mitică, care le arunca vitejește la pupa! Dar nu, semnalele erau clare atunci când Moga observă pe ecranul radarului, pentru prima oară, ceva suspect. Flerul îl făcuse să comande virarea traulului. Erau încă încurcați de traulul pe care îl târau ca pe o trenă, când „Fetița”, apărută din noapte, îi orbi cu proiectorul, căutând să lumineze numele și indicativul navei românești. Începu fuga, o fugă nebunească, cu traulul adus până la pupa. Avea să stea acolo până dimineață. „**E merluciu, dom' comandant!**”, anunță Sașa, șeful de tură, care voia să iasă pe **slip** - planul înclinat de la pupa pe care aluneca traulul la lansare și pe care era apoi tras. Sașa voia să coboare spre forfota de apă făcută de elice, legat cu o frânghie, și să facă „cezariană” sacului. Peștele era prea mult și sacul nu putea fi ridicat prin defileul metalic îngust. „Fermoarul”, care putea fi desfăcut de pe punte, era prins într-o poziție proastă. Moga aprobă cu părere de rău operația. Îi părea rău după pește însă, lăsat așa, atârnat, urma să se strivească în următoarele ore. Sașa se legă cu o saulă și coborî pe sacul balonat. Sub el se vedea, fosforescent în noapte, fierbând apa oceanului, împinsă de elice. Înjură în rusește, pentru că era foarte întuneric. Îi alunecă piciorul și se sprijini într-un genunchi, zdrelindu-și mâinile în plasa tare. Scoase cuțitul de la brâu - cuțit al cărui mâner era sculptat, imitând un amănunt anatomic bărbătesc deșuchiat...

Tehnologul venise, ca de obicei, la pupa, ca să fie văzut de sus și pentru a-l împiedica pe comandant să facă vreo blestemăție. De pildă, să înghesuie toată pescăria asta în buncăre, făcând terci, în ideea de a nu arunca „nici o coadă de pește”. Se mai întâmplase o dată, pescarii se supuseseră comandantului și peștele nu putuse fi congelat. Moga se certase atunci ca la ușa cortului cu Bulgaru: „**Tehnologule, eu am prins pește, de ce p... mă-tii nu-l prelucrezi?!**”. Din cearta lor nu ieșise nimic și vreo zece tone se transformaseră în făină de pește, câteva tone (vai de capul lor!) se congelaseră, de bine, de rău, iar restul luase înapoi, discret, calea oceanului. Bulgaru mai simțea și acum mirosul de pește

stricat, mai puternic decât mirosul fetid al prelucrării unde, din lipsă de pompe, care să aducă apă sub presiune pentru spălat, tehnologul se mulțumea să dea din când în când cu clorură de var, din care aveau din belșug. Nu aveau însă șuruburi inox, electrozi, ambalaje, traule...

În groaznicele zgomote scoase din vinciurile calioarnă, care nu reușiră însă să-l trezească din somn pe Dorian și nici pe Titina, vreo cinci vagoane de pește, strânse în corsetul enorm al sacului de traul, ocupară aproape întreaga punte. Sașa nu-și ascunse admirația, deși era conștient, mai mult decât oricine, că se va pierde foarte mult pește dacă nu prelucrau imediat. Merluciu are carnea fragedă, se strivește chiar și atunci când peștele încă mai dă din coadă. Bulgaru coborâse în prelucrare, mimând bucuria unei capturi atât de mari. Știa și el care sunt șansele să prelucreze măcar jumătate, oricât ar închide ochii asupra calității peștelui congelat în final. Moga avea însă acum avantajul învingătorului. Al celui care își riscase, de unul singur, reputația. „**Alo, mașina? Tehnologul sunt! Nu am curent la vinciuri!**” De jos se auzi vocea ofițerului de cart: „**Mai așteptați puțin!**” „**Eu vreau acum, mai am cincizeci de tone pe punte!**”, strigă Bulgaru. „**Mă c... pă el!**”, interveni o altă voce, cea a ofițerului unu mecanic. „**Auzi, mă c... pe peștele TĂU! Mie îmi ia foc mașina și ăsta vrea curent la cargo! Tu nu vezi că fugim?**” Nu era momentul să mai explice încă o dată tehnologului care motor auxiliar nu merge încă din țară și că, până ce fuga nu se va încheia, într-un fel sau... altul, nu puteau să aprindă un bec în plus! „**Nasol!**”, spuse tehnologul, închizând. Știa cam ce avea să urmeze.

Scăpaseră de urmăritor pe la șase. Soarele începuse să lumineze brusc, cu blândețe, dar nu pentru multă vreme; se făcea tot mai cald! Încercaseră să răstoarne sacul, dar peștele, deși udau acum plasa, făcuse priză și refuza să cadă în buncăr. Mașina mai avu câteva defecțiuni și, dacă la radioconferința de dimineață Moga se lăudase doar cu trei vagoane captură, gândindu-se la o rezervă pe care să o declare a doua zi, chipurile „din burtă”, în timp ce vor fi la tancul sovietic, la prânz era aproape sigur că nu vor salva nici cinci tone de baboi. Din lipsă de apă dulce, nu puteau face nici măcar făină de pește. Nava rămase în derivă, până seara, de trei ori, și Moga renunță să se mai certe cu tehnologul care, în fond, făcea și el ce putea. Adică, puțin, foarte puțin! Pescarii înotau acum în pește până la brâu, chiar până la piept pe alocuri, împingând în buncărele supraîncărcate încă o tonă de merluciu. „**Dom' comandant, tre' să mai dăm la baltă din baboi!**”, îndrăzni nea Andrei, care între timp intrase în tura lui de pescari. „**Vrei să vin acolo la voi?!?**”, tună comandantul. „**Auzi, pufni către cei din comandă, eu îmi pun gâtul la tocător să le prind pește, iar ei îl dau la baltă!**”. Moga nu dormise de aproape două zile.

Șeful mecanic (sau, mă rog, ofițerul unu!), de teama perdafului, nu mai îndrăzni să urce pe comandă. „**Am luat acum sondă, anunță el la telefon, și nu cred să ne ajungă motorina până la tanc...**” Moga înțelese că totul s-a terminat. Nu mai întrebă la prelucrare, ca să afle că se congelase, totuși, o biată tonă din cincizeci; tonă care avea să fie aruncată mai târziu, pentru că nu puteau ține frig pe magazie, din cauza unei pierderi de

freon: la omul sărac, nici boii nu trag! **„Vă bag în p... mamelor dumneavoastră!”**, anunță skipperul, calm, pe cei de la mașină, apoi coborî. **„Vezi să arunce ăștia GUNOIUL la baltă”**, spuse Moga scârbit, în timp ce cobora treptele din comandă. **„... și să nu care cumva să mă deranjeze careva până la tanc!”**, adaugă, înainte de a trânti ușa în urma sa.

Clanță îl sună mai întâi pe tehnolog, să-l anunțe că, în marea ei înțelegere, conducerea navei hotărâse să-l lase să arunce totul în apa verde, unde nimeni nu te vede. „Țapii”, aceste mașini însuflețite, de mare gabarit, care dorm pe punte și trag de cablurile grele ca elefanții, nu lucrează însă niciodată în viteză și lasă cu plăcere și celor din cea de a doua tură corvezi ca acestea. Ei aruncă ritmic masa de carne urât mirositoare peste bord, iar cormoranii se ținau ciotcă după nava aceasta blestemată. **„E șoșoiu, vă spui io!”**, spuse Haripel țiganul, mestecând o bucată de gumă de ieri. Totul era de ieri, așa cum le surprinsese fuga: mâncarea încremenită, pe jumătate fiartă, pe plitele reci, sectoarele de curățenie care nu fuseseră făcute. Nouă era doar „contribuția” Titinei, lăsată încă de dimineață la ușa comandantului. Înjuraseră, călcând în mizerie, și ospătarul care urcase cu al șaptelea și al optulea rând de cafele, și ofițerul doi, la intrarea în cart, și timonierul. Călcase, făcând un tărăboi cumplit, și comandantul, atunci când se dusese în sfârșit să se culce. **„Să nu mai văd pisici pe puntea ofițerilor!”**, îi strigă secundului, uitând că el însuși o cazase pe Titina pe canapeaua lui și-i dăduse lapte în disperare, atunci când „fiara” se otrăvise cu ceva. **„La conferință nu vin”**, își aminti Moga, coborând glasul. **„Să spunei că sunt bolnav!”** **„Și ce producție dăm?”** **„Cât vrea tehnologul - dacă vrea el să dea o sută de tone, n-are decât...”** Asta era o glumă. Căpitanul, care era legalist, dar cam capsoman, nu înregistră poanta.

Deci, viața se liniștise din nou la bord. Peștele era aruncat „la pește”, magazinele erau goale, producția pe ziua în curs, raportată și aruncată, motorina pe sponci, ca acum o lună, când rămăseseră, noaptea, pe întuneric, în plin trafic de nave străine. Nu funcționase atunci nici motorul de avarie, nimic! Și folosiseră petarde și stația radio de salvare, ca să lanseze SOS- uri. Norocul lor că nu-i auzise nimeni, să se facă de râs! Și au avut baftă să-i prindă dimineața fără nici un accident...

Nea Mitică îl puse pe Anton să șteargă mizeria Titinei. Anton era poate cel mai rău marinăr din seria asta. Până acum două luni ținuse locul șefului de atelier; mânca la careul ofițerilor, se cam trăgea de șireturi cu „Treil” - ofițerul trei, stăpânul cambuzei -, îi privea de sus pe ceilalți marinari, îi dădea sfaturi nostromului... Acum, vorba lui nea Mitică, lui Anton **„îi venise vremea”**. După venirea șefului adevărat, îi dăduseră o cabină mai jos, mânca la marinari și nostromul îi dăduse special să curățe

tocmai sectorul de pe puntea ofițerilor, în care era inclus și veceul. Anton mai avea obiceiul să folosească veceul cu pricina, sub pretext că are artrită și nu poate sta pe vine, la buda de „la negri”. Clanță abia așteptase să audă una ca asta: **„Dacă-i bolnav, îi fac dosar și-l trimit acasă, să se vindece!”** Nu l-ar fi trimis, însă, chiar dacă ar fi fost bolnav cu adevărat: nu avea destui oameni la muncă. De altfel, mulți bolnavi adevărați dădeau „darul” ca să fie trimiși pe zonă, indiferent dacă aveau să moară mai apoi în urma unui infarct sau să cadă tocmai de pe scara de piscină pentru că plecaseră din țară cu mâna și pieptul prinse într-o carcasă de ghips. Îmi amintesc șeful acela de tură cardiac care se plimbases, congelat într-o magazie, pe jumătate din coasta de vest a Africii și zburase apoi, în sicriu de plumb, via

Moscova... Sau de telegrafistul care, băut, își rupsese șira spinării căzând în barcă, de la înălțimea punții. Se zvonea că, în timp ce muribundul era jos, făcuseră o ședință de partid: dacă scăpa, urma să-l recomande să fie telegrafist coordonator, numai să scape de amatorul de sprijiri. Iar dacă murea, să-i facă raport disciplinar, în care să scrie și că nu murise la ei, murise între nave...

Anton fu cel care văzu primul punctul care se zbătea pe nesfârșitul apei. Îl anunță pe ofițerul de cart: **„la vezi, n-o fi om la apă?”**. Marius luă binoclul și căută mult până să descopere și el punctul acela care se tot îndepărta.

Când nava schimbă cursul, nostromul urcă și el pe comandă. Se întâmpla ceva ciudat, asta era clar. **„O pisică”**, îl liniști Costel, Șeful electric. **„O pisică pe apă!”**

Pe Atlantic nu plutesc pisici, era clar că cineva îi făcuse felul Titinei. **„Săraca”**, spuse Izvoraș, cu jumătate de gură, **„Antonel n-o să mai aibă rahat’ cui să șteargă de la ușa skipperului.”** Costel își dădea cu părerea că, dacă vor face o curbă, ar putea încerca să recupereze animalul. Și dacă ar micșora puțin viteza, nostromul ar putea lansa o barcă... **„Ei, rahat!”**, se supără nea Mitică. **„Nici o barcă nu are motor! În țară ați stat matală pe la cafele, pe la curve, n-ați cerut motor la barcă! Ș-acu, să mă duc io cu barca pentru-un animal mort!”** Marius se uită foarte atent: **„N-a omorât-o. Pur și simplu o fi alunecat...”** De fapt, mulți o înjurau pe Titina, dar nimeni nu ar fi vrut să rămână fără mascota vaporului care, pe lângă faptul că aducea noroc (cât noroc, se vedea...), mai amintea și de viața normală, de acasă.

Clanță, trezit de schimbarea de drum, urcă pe comandă. Călcă în ceea ce rămăsese de pe urma Titinei, înjurând-o înainte de a deschide ușa comenzii. Dar uită repede să se ia de nostrom. Luă și el binoclul. **„O pierdem!”, zise. Mai facem o voltă. Ai anunțat jos să reducă mașina?”**, îl întrebă pe ofițerul de cart. Marius se execută. **„Ce crezi, bă, c-asta-i căruță?”**, sări în sus ofițerul mecanic de jos. **„Căpitanul la telefon!”**,

apăsă Clanță și jos se lăsă o tăcere înghețată. **„Am cerut să reducem, atunci reducem!”** „Domnu’ capitan, se apără ofițerul, **stăm aici călare pe Gavrilă** - Gavrilă era numele de botez pentru motorul principal - **și ne rugăm să nu crape. Și să nu se termine motorina; acu’ tragem motorină cu apă, cu mângă, cu mama dracului...**” Căpitanul insistă, nu-i plăcea să retracteze. Șeful mecanic își luă inima în dinți și urcă pe comandă, să vadă ce putea fi atât de important.

Acum, puntea era plină de marinari care se amuzau văzând că nava face opturi pe apă, ca o patinatoare beată, sau se îngrijorau de soarta mascotei. Anton, care se retrăsese strategic din fața căpitanului, veni să le anunțe știrea: Titina era la apă. **„Tu ai aruncat la ea!”**, spuse cu siguranță în glas nea Andrei. **„Ești dilui? Dacă o aruncam, mai anunțam comanda?!”** Ceilalți se strânseseră, curioși. **„Nu oprim s-o luăm?”** **„Pentru o pisică?”,** își dădu cu părerea careva. **„Și așa, dacă află skipperul că am schimbat direcția, ne aruncă pe toți la baltă; toată ziua a umblat cu dinți-n sus!”**

Undeva, pe uscatul acela al dracului de departe, mureau în fiecare zi mii de pisici călcate de tramvaie, de mașini sau biciclete, otrăvite, înecate, mureau oameni! Dar aici, pe această arcă a lui Noe, în care toate lucrurile erau în număr limitat, și ființele aveau altă valoare, mai apropiată de unicitatea lor în Univers. **„Nea Mitică, ceru Dorian, mă legați cu o saulă și eu mă las în apă, s-o prind.”** **„Taci, fă, ca ție ți-e mai frică de apă decât de muiere!”**, i-o tăie nostromul. **„Nea Mitică, să aruncăm dracului un colac de salvare”,** fu de părere Anton. **„Păi, dacă susține și nea Anton, că și el e om... Nu, bă Antoane! Știi cât costă un colac de salvare? Opt sute de lei! Și îl am io pe gestiune, nu matală!”** Dorian aruncase între timp o „pagaie” de la pescari, spre disperarea mută a lui Andrei. Lemnul era însă legat cu o saulă lungă și acum marinarul încerca să o deruleze destul de repede, pentru a ajunge la pisică. Omul dădu drumul la sfoară, cu lacrimi în ochi. Titina dispărea din nou din vedere între valuri, în imensitatea aceea în care și un om, o dată alunecat de pe punte, era pierdut... **„Dă, Doamne, să scape!”**, se rugă Dorian. **„Să știi că renunț la cerere, fac câte voiaje îmi poruncești, dar scapă pisica!”**, ceru în gând tânărul. Anton se uită să nu-l vadă vreun șef de tură și, opintindu-se, aruncă peste bord un coș de nuiete. **„L-a prins!”**, strigă cineva, după câteva minute. Acum, nava venea din nou aproximativ prin aceeași zonă și Titina se putea vedea și fără binoclu. Vlăguită, se agățase disperată cu lăbuțele de lemnul coșului greu, care, prin nu știu ce minune, plutea încă.

„Ne belește skipperul!”, spuse Marius, atunci când nava de mii de tone execută iarăși o voltă în jurul Titinei. Căpitanul nu spuse nimic. Se zicea despre el că are suflet de piatră și că aplică dreptatea numai de-al dracului, pentru că nu era om. Acum stătea de jumătate de oră pe comandă și nu oprea mascarada asta, care putea să-i coste. **„Dacă am opri, mai bine?”**, gândi cu glas tare Clanță. **„Garantați dumneavoastră că mai pornește Gavrilă?”**, întrebă Unul mecanic. Apoi acesta coborî de pe comandă, nu de alta, dar nu voia să fie de față atunci când căpitanul va mai avea idei. Între timp, câțiva marinari, unii dintre ei dușmani declarați ai animalului,

care se murdărea și pe sectoarele altora, îl convinseseră totuși pe nostrom să lase scara de piscică din babord. Scara lungă se derulă până la apă. Nea Mitică urcă în fugă până la comandă: **„Dom’ căpitan, ne dați aprobare să lăsăm scara de piscică?”** **„Păi, văd că ați lăsat-o deja. O să ne apropiem mai mult, ai grijă să-l legi pe ăla care coboară!”** Nostromul coborî iute. **„Dacă se scoală Moga, ne face dosar!”**, gândi el.

O surescitare extraordinară îi cuprinsese pe toți, chiar și pe lipoveni, care nu se manifestă de obicei atât de zgomotos. O mare parte din echipaj era acum îngrămădit la copastie, înarmat cu bețe, saule, bucăți de carton, lăzi în care fuseseră sticle de vin. Se părea că de data aceasta se vor apropia destul de mult pentru ca Anton, care se încinsese cu o saulă groasă și coborâse până aproape de nivelul apei, să poată prinde pisica care-i făcuse viața cu comandantul un iad... Cu mâna stângă trecută pe după frânghiile scării de piscică și cu picioarele bine proptite în treptele ei de lemn, fostul șef de atelier se apleca, pregătit, spre locul de unde venea, plutind, coșul. Scara se balansa periculos, lovindu-se mereu de bordajul ruginit, umplându-i de sânge încheieturile degetelor. Cei de sus îl încurajau pe marinar, anunțându-l: **„Hai că vine... uite-acu’... mai oleacă!... vineee... e la prova... vineee... Uite-o!”** Curentul provocat de navă în deplasarea ei împinse însă coșul, care acum era mai mult sub apă, la o distanță de aproape trei metri de bordaj. În zadar cei de la comandă făcuseră manevra aceea scurtă, care era cât pe ce să răstoarne oala de supă de pe plita din bucătărie. În zadar întinsese Anton mâna dreaptă, rămânând agățat în cealaltă și într-un singur picior! Omul simți că i se dislocă umărul, că alunecă în gol, dar nu putu agăța coșul cu cangea scurtă pe care o strângea în dreapta. **„De nu s-ar trezi skipperu’, că ne belește pă toți!”**, repetă mecanic, ca pe un șlagăr, nea Mitică, aducându-i la dimensiunea punții lor!

- Ce dracu’ se întâmplă?! mormăi Moga, urcând greoi pe comandă. Se lăsă o tăcere încordată. Comandantul smulse binoclul de la Marius, împingându-l pe ofițer din calea lui. Ieși pe „promenadă” ca să vadă mai bine ce se întâmplă. Era greu să-ți dai seama că ghemul acela mic de păr care plutea în derivă era Titina. **„O să pierdem rândul la motorină, dacă o frecați tot așa”,** mârâi skipperul. Apoi, după ce ochii obosiți distinseră capul mic, cu părul ud lipit de craniul rotund: **„Ce tot bâțâiți nava asta? Oprim, lăsăm barca - unde-i nostromul? - și recuperați animalul ăla nenorocit!”**

„Dom’ comandant, n-avem motor la barcă...”, îndrăzni ofițerul de cart. **„O să trageți la rame, că nu v-a făcut mama cu motor!”**. Căpitanul anunță mașina, să oprească (în momentul acela, șeful mecanic simți nevoia să se roage) și ieși din comandă, ca să anunțe el nostromul, deși nu era treaba lui.

- Oprim, recuperăm acest membru al echipajului și fugim la tanc! Nu știu ce aveți în cap!, continuă Moga. Titina este un membru al echipajului, clar? Tot așa l-ați fi lăsat „la baltă” și dacă v-ar fi căzut comandantul?!, vru să știe primul om al vaporului.

- Ei, nu, se poate, dom’ comandant?! minți fără să clipească ofițerul de cart.

Fragment din *Odiseea pentru uz intern*

Otilia Sîrbu

Interviu realizat de Vall Alexandru

„Un cuvânt poate să și ucidă, poate să pulverizeze respirația din noi.”

„Cuvântul ne coagulează, ne întregește pașii, ne vindecă când ne știm auziți și înțeleși, încurajați să fim ceea ce ne este dat să fim.”

Domnul Valentin Protopopescu scria despre romanul „*Inițierea în splendoare*” scris de Otilia Sîrbu împreună cu Cristian Tiberiu Popescu: „...Din fericire (sau din păcate, depinde de perspectivă), iată că în România anului de grație 2013, doi scriitori, Otilia Sîrbu și Cristian Tiberiu Popescu, ne propun, prin romanul lor la două mâini, *Inițierea în splendoare* (Tipografia

UBIK), un proustianism răsturnat. Curajul lor nu constă atât în sfidarea estetică generată de excelența scriiturii, ci în miza metafizică, morală și esoterică a cărții. Manifest al unei noi sensibilități, *Inițierea în splendoare* își propune, fără să cadă în păcatul tezismului, să fie o ilustrare filosofică a unei acute nevoi spirituale. Stilul, androgin ca substanță, căci diferența masculin-feminin nu se simte, reflectă o autodisciplină intelectuală ce unește sufletele, eliberându-le de stigmatul individuării atât de drag laicismului contemporan... Din toate aceste pricini, romanul scris de Otilia Sîrbu și Cristian Tiberiu Popescu transgresează condiția operei de artă și tinde să devină un metafizic manifest anti-avangardist. Practic, suntem în prezența discretă și persuasivă a unui îndemn de a ne redescoperi Sinele și de a privi Viața cu alți ochi. Pariul scriitorilor români acesta pare a fi: prin Frumusețe, spre Dumnezeirea din noi. Eu cred că l-au câștigat deja. Dar nu trebuie să mă credeți pe cuvânt. Citiți-le cartea. E suficient.”

Valentin Alexandru: Cum te-ai defini? De ce scriitorul Otilia Argentina Sîrbu?

Otilia Sîrbu: Nu mă definesc scriitoricește, încerc doar să duc mesajul meu în timpul celuiilalt, pentru a-l proteja de un cotidian nedrept, ars, trist. Cuvintele mele se contopesc în această grijă a mea de a sublima lumea

în care trăim. În plus, rareori folosesc cel de al doilea prenume, Argentina. Nu am știut niciodată cui i-l datorez. Poate sunt prea aspră cu el, nu știu.

V. A.: Ce înseamnă pentru tine cuvântul?

O. S.: Cuvântul e viață, e iubire, e trăsnet... e magie. Un cuvânt poate salva de moarte, de urâtul din noi. Un cuvânt poate îmblânzi, poate găzdui, poate fascina. Un cuvânt poate să și ucidă, poate să pulverizeze respirația din noi. Depinde ce folosim, cât dozaj acordăm acestui magician care este cuvântul.

V. A.: Cuvintele „grele” ți-au fost la îndemână? Ce ar fi fost dacă nu ar fi existat CUVÂNTUL?

O. S.: Da, mi-au fost la îndemână și aceste „cuvinte grele”. În acele momente am crezut că îmi este înțeleasă atitudinea. Nu sunt sigură că s-a întâmplat întocmai, deși prin atitudine, prin felul meu de a fi, sunt mai îngrijorată de celălalt, căruia mă adresez, decât de propria mea imagine. Dacă nu ar fi existat cuvântul? Slabe speranțe să existăm și noi fără el. Îi datorăm enorm. Cuvântul ne coagulează, ne întregește pașii, ne vindecă când ne știm auziți și înțeleși, încurajați să fim ceea ce ne este dat să fim.

V. A.: De ce unii oameni se ascund după cuvinte cărora le atribuie niște neadevăruri în fond?

O. S.: Cei care se ascund după cuvinte... Unii se tem, alții fac asta de o viață, alții nu știu ce potențial pot avea cuvintele, alții se duc în anonimatul rostirii de ele.

V. A.: Cum se raportează un scriitor la societatea de-acum? Poate el rezista atacurilor mizere succesive adresate de niște Neica-Nimeni în drum?

O. S.: Nu cred că statutul de scriitor în lumea în care trăim, în

societatea românească, este bine definit sau înțeles. A fost confiscat, din păcate! Scriitorul trebuie să fie aliat al celor care cred în el și în scriitura sa. Să fie autentic fundamental!

V. A.: Dacă ar fi ziua cuvântului într-o zi anume, cum ar trebui să arate în percepția ta?

O. S.: E o idee grozavă! Să întâmpinăm cuvintele printr-o zi dedicată lor. În acea zi, dacă va exista, ar trebui să nu mai rostim nimic. Să le oferim liniștea de care au și ele nevoie, să le lăsăm să se vindece ele însele de ființele noastre, de multe ori, neajutorate în relația cu ele.

V. A.: Știu că pui preț foarte mare pe cuvinte și nu pe vorbe, cum iubește omul Otilia Sîrbu?

O. S.: Cum iubește ființa din mine? Nuanțat, ca și viața!

V. A.: Preferi să vorbești despre un lucru urât în cuvinte frumoase, de ce?!

O. S.: Nu pot folosi cuvinte urâte chiar dacă sunt de multe ori în corelație cu lucrurile potrivite lor. Nu le pot rosti, pur și simplu.

V. A.: Te-ai gândit vreodată să strivești micimea unora sub greutatea cuvântului scris... sau ai preferat să fii doar „un spectator”?

O. S.: „Micimea” poate fi strivită, evident. Nu poate fi ceva mai jenant așa cum este micimea sufletului, a gesturilor, a unor calcule, a imbecilității. Lupt și eu cu ea, ca oricare dintre noi. Uneori cu folos, alteori... nu. Din păcate!!!

V. A.: Care este prețul pe care trebuie să îl plătească un om de cultură într-o societate în care pseudovalorile sunt întâlnite la tot pasul în orice domeniu, acei oameni care știu să le facă pe toate și

în fapt... nimic?

O. S.: Prețul este imens. Prefer să nu spun cât mă costă. E mai bine. Nu vreau să descurajez. Nu asta e menirea mea.

Iubirea e splendoarea de a fi prin respirația celui alt, e zborul dincolo de sunetul lui. Iubirea e lumină, e vis, e rostire, e muză, e aer, e lumina lunii, e pasul spre veșnicie, e liniștea nopții, e una cu șoapta din ea. Am folosit mai multe propoziții, iată.

V. A.: Cum ai defini Iubirea printr-o propoziție, dar în antiteză cu Trădarea?!

O. S.: Trădarea? Cețoasă prin calculele din ea. Venin!

V. A.: Ai fost la Galați cu ocazia Festivalului de Film la care coorganizator a fost UARF, cum ți-au părut gălățenii?

O. S.: Am fost la Galați acum doi ani. Datorez asta UARF-ului, președintelui său, prof. univ. dr. Ioan Cărmăzan. Am avut, grație acestei întâlniri, o lansare de carte unică. Peste o mie cinci sute de ființe prezente la un eveniment dedicat cărții și filmului. Cum să nu fiu uluită? Acum mă gândesc la gălățeni cu mare grijă. În ultima săptămână, au fost zeci de case inundate. Oameni distruși de durere, acum, la început de iarnă și de secol 21. De neiertat!!!

O eliberare cu suspans

Valeriu VALEGI

„Când ar trebui să fiu judecat de Dumnezeu? Și pentru care fapte? Dar poate chiar Diavolul a făcut pământul acesta păcătos și pe noi la fel... atunci pentru ce să mă judece Dumnezeu?... Dar oare omul poate trăi numai cu Diavolul?”, se întreabă Oreste, personajul principal din **Evanghelia după Potop** (Editura InfoRapArt, 2016) - cel mai recent roman semnat de scriitorul Petre Rău.

Aceluiași la finalul romanului „i se părea că pentru a simți pe deplin binele, trebuie să săvârșești un mare păcat. Trebuie să asculți și de cel rău, pentru că nu degeaba îi este îngăduit să trăiască printre noi, trebuie să fie o rațiune în toate acestea...”

Întrebările de mai sus, dar și sentimentele însoțitoare, sunt grele, neașteptate pentru cineva comod, greu de deslușit și de susținut pentru cineva

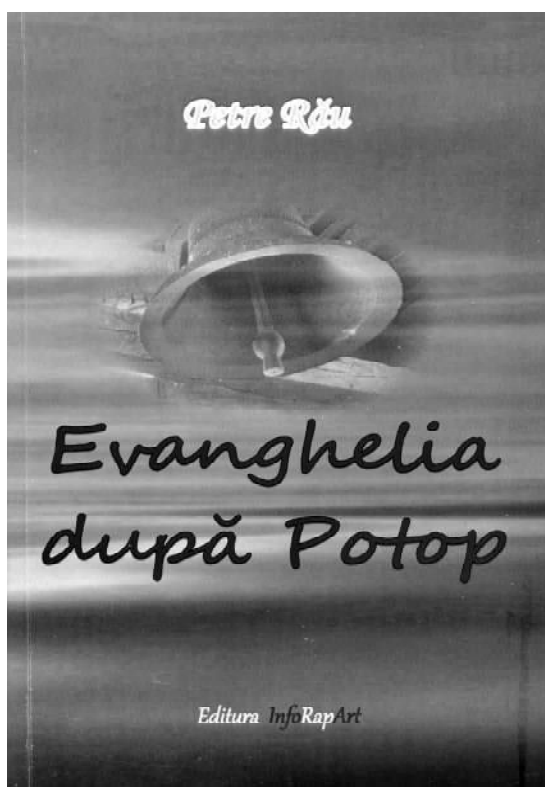
responsabil de faptele săvârșite. Dar care este păcatul ce l-ar putea incrimina pe Oreste? Și cine sau ce l-a împins pe la spate să săvârșească reale sau închipuite fapte? Cu certitudine o întâmplare din copilărie l-a marcat pentru totdeauna, l-a urmărit ca un reproș ori poate ca un îndemn la vigilență și reflecție.

Totul a început pe când hoinărea vesel și curat prin pădurile natale din zona Buciumeni-Nicorești; pe neașteptate i-au apărut în față niște litere meșteșugit scrijelite pe scoarța unui copac, litere ce alcătuiau un enunț neliniștitor: „Diavolul e aproape!”

La destui ani distanță de la această întâmplare, Oreste a avut un dialog cu unul dintre cei trei preoți

care slujeau în cadrul mănăstirii *Sfânta Treime* - aflată la zece kilometri de localitatea natală -, preot cunoscut sub numele de *Părințelul*, ocazie cu care a amintit de strania pățanie; preotul a încercat să-l liniștească spunându-i că nu-i nimic în neregulă („Copiii de prin tabără - tabăra Buciumeni - fac adesea astfel de fapte, scrijelindu-și numele pe coaja unor copaci seculari.”).

La declanșarea stării nefirești ce-l va marca atâta amar de vreme pe Oreste aveau să concureze și alte câteva întâmplări, narate cu o fire de detectiv autentic de autor. Într-un vis din copilărie, pe când se afla în compania cărților într-o cămăruță de la poalele malului numit Toloc, l-a văzut prima oară pe diavol; se făcea că diavolul i-a tăiat calea înfigându-și un picior în pământul din fața lui, arborând apoi un zâmbet sfidător, ba chiar i-a făcut insistent semne să vină la el, cu mare chef de pierzanie. Atunci, sufletul din copilul Oreste s-a cutremurat

de groază și c-un țipăt înfricoșător a luat o piatră pe care a aruncat-o cu toată puterea spre bestia încornorată ce-i tăiașe calea.

Altă dată, într-o duminică din vacanța mare, după slujba de la biserică, s-a petrecut ceva greu de priceput: cică diavolul a bătut cu pietre casa și curtea lui Ilie Barbălată. Mai mulți dintre sătenii care-l văzuseră pe Oreste, zis și *Modruz nebunul*, coborând în același timp dinspre via CAP-ului (cale la vreo două sute de metri distanță de la fața locului), au declarat sus și tare că el și numai el fusese în stare să arunce cu pietre de un asemenea calibru asupra casei lui Barbălată (mai ales că se dusesse vestea printre copiii satului că Oreste ar fi meșterit singur o praștie uriașă cu care lesne s-ar fi putut trage cu pietre de la o mare

distanță). În consecință, i s-a întocmit dosar și a fost trimis la reeducare într-o școală specială pentru că era minor. Cu ce s-a ales de pe urma acestui răvășitor eveniment? S-a rupt prea devreme de părinți și locurile natale, nu a avut timpul necesar pentru a-și desăvârși educația școlară, iar în schimb a trebuit ca repede-repede să opteze pentru o calificare (a ales tâmplăria, ghidat, desigur, de figura lui Iisus!).

În perioada când locuia în Galați și-și exercita cu avânt proaspăta meserie, fiind detașat de patronul lui cu niște lucrări de tâmplărie în cadrul mănăstirii *Sfânta Treime*, l-a cunoscut pe Codrin, un copil de prin împrejurimile Bârladului - Trestiana - și fugit de acasă să-și facă un rost în viață din cauza bățăilor administrate de tatăl său. De îndată l-a adoptat ca un tată grijuliu, l-a adăpostit la el și l-a ajutat să-și completeze studiile, sub caldă și atentă supraveghere până la cumplitu-i sfârșit. Dacă la început Oreste simțea cum i se luminează zilele, după crima ce a întrerupt viața lui Codrin ceva negru și apăsător îi tulbura constant sufletul. Abia la final, după ce la rândul-i a ucis, a simțit o mare ușurare.

A existat și un alt vis, premonitoriu, în perioada când pe Oreste nu-l lăsa deloc gândurile grele, perioadă în care ancheta morții suspecte a minorului Codrin trena. Se făcea că lui Codrin i-a tăiat calea prin pădure un monah. Acesta îi spunea povești cu haz și-i arăta de zor și niște cărți cu poze colorate de ale lui Dumnezeu, împreună cu îngeri și sfinți. Deși pozele erau deșuchete, totuși îi plăceau lui Codrin. În continuare se făcea cum același monah, în după-amiaza zilei de duminică, aproape l-a forțat pe Codrin să probeze un echipament de fotbalist la Oțelul Galați, timp în care, precum o fiară, s-a repezit la bietul copil mușcându-l lacom de umăr, de piept și de buze. Doar țipetele nenorocitului luat prin surprindere l-au trezit pe Oreste. Nu a putut să deslușească pe loc trăsăturile feței monahului, dar o forță interioară, poate intuiția luminată de sus, aproape l-a convins că făptuitorul era *Părințelul*.

De aici și până la comiterea unei crime izbăvitoare n-a mai fost decât un pas. Crima a avut loc în ziua hramului mănăstirii *Sfânta Treime*, a doua zi după Rusalii, când în timp ce bătea clopotul de sărbătoare *Părințelul* a fost strivit sub greutatea acestuia, funiile de tragere cedând; cu o seară înainte Oreste avusese grijă să le șubrezească serios cu ajutorul unui ferăstrău, sustras cu grijă din grajdul din incinta mănăstirii.

Pe scurt, acesta este traseul unui suflet rătăcit și neliniștit, sufletul lui Oreste, asupra căruia scriitorul Petre Rău s-a aplecat cu înțelegere părintească. În fapt, întreg discursul romanesc dovedește pe deplin calitățile scriitoricești ale autorului, dar și spiritul său justițiar, toate configurate de o fire de detectiv autentic (așa cum remarcam în introducerea acestor note).

Romanul pare scris dintr-o suflare, dar în realitate e vorba de o regie a asamblării celor 32 de capitole, fascinând deopotrivă pe simplii cititori cât și pe cei mai pricepuți. Acțiunea se petrece într-un spațiu concentric atât de familiar autorului: Buciumeni-Nicorești, cu o extensie până la Șendreni-Galați.

Cu o știință a echilibrului, Petre Rău face să fie prezentă mirifica natură din arealul amintit mai sus, natură investită cu valoarea unui personaj care detensionează și pune lucrurile pe un făgaș normal. De altfel, în demersul său, autorul apelează frecvent la resursele lirice proprii: „Prin ceața nedeslușită a orizontului poți întrezări în vale perna vârfurilor de copaci, pernă care se întinde departe, până dispare fără urme, înghițită parcă de fumul gros al dimineților mereu umede.” (pag. 102); „Pădurile erau umede, dar stăteau mute și înflăcărare, așteptând vântul. Iar acesta, ca un cerșetor nevăzut, sufla ușor, cerea vreunui pin un pumn de spini galbeni, unui stejar noduros o mână de frunze, iar apoi se ducea mai departe, răsând ușor.” (pag. 204). În afară de aceste priveliști liniștite și senine sunt prezente și altele, puternic involburate, în care stihiiile naturii dezlănțuite par de neoprit.

Aplecarea autorului spre dezbaterile filozofico-religioase este deja de notorietate; aceste dezbateri vin în continuarea celor începute în scrierile anterioare (*Judecata de apoi* - poeme; *Eden în cădere* - versuri; *Eu și Dumnezeu* - microeseuri; *Îndrăgostirea de zmeu* - poeme).

În prefața romanului, Tănase Dănăilă afirmă pe bună dreptate: „Am sentimentul că scriitorul Petre Rău a scris această carte ca pentru propria sa eliberare, pentru că scriitorul adevărat nu privește detașat spectacolul lumii, el se identifică cu oameni și fapte până la ultima celulă.” Romanul stă în lumina următorului motto: „Când părăsești odaia copilăriei se întâmplă prima mare irosire.”

La o eliberare cu suspans vă invită scriitorul Petre Rău.

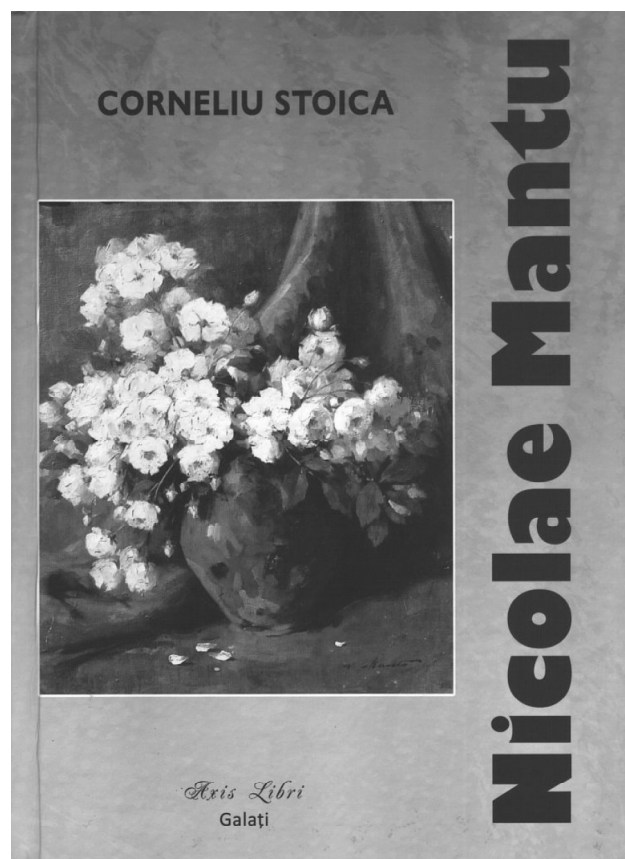
Album Nicolae Mantu *

Ghiță NAZARE

Reputatul critic de artă Corneliu Stoica, autorul unui număr impresionant de lucrări în domeniu, restituie specialiștilor, iubitorilor de artă plastică, publicului larg, în semn de recunoștință și omagiu, personalitatea marelui artist gălățean Nicolae Mantu. De fapt, Corneliu Stoica este un adevărat exeget al vieții și operei marelui artist, l-a promovat cu profesionalism, pledează de peste 50 de ani pentru deschiderea Casei Memoriale „Nicolae Mantu”, îi evocă viața și opera în cele mai diferite circumstanțe. „Nicolae Mantu, îmi spunea Jana Andreescu, a fost un artist polivalent: grafician, pictor de înaltă ținută, om de cultură remarcabil. Pictura sa excelează prin rafinament, eleganță, echilibru, expresivitate și sensibilitate. A fost un continuator de prestigiu al artei culte românești și un exponent de bază al acesteia.” Astfel, întreprinderea lui Corneliu Stoica este salutară.

Într-un consistent „Cuvânt de început”, autorul Albumului *Nicolae Mantu* își definește scopul întreprinderii sale: „Cartea noastră restituie în dimensiunile unui studiu monografic și prin unele evocări ale unor oameni care l-au cunoscut pe artist, o personalitate care a slujit cu sinceritate arta națională, a fost un factor dinamizator al vieții culturale din orașul în care s-a născut, a trăit și a creat, iar începuturile mișcării plastice adevărate de aici, ca și evoluția ulterioară a acesteia, nu pot fi discutate fără a nu-l avea în vedere pe ctitorul ei, Nicolae Mantu.”

Volumul este structurat pe două mari secțiuni: *Coordonate biografice* și *Coordonate ale operei*. *Coordonatele biografice* beneficiază de o documentare aproape exhaustivă, rezultată din izvoare arhivistice, presă, studii și articole, mărturii, lucrări generale și lucrări monografice etc. Aflăm, astfel, date biografice privind nașterea celui care avea să devină unul dintre cei mai mari artiști ai României, cel care „începe să deseneze de la vârsta de șase ani”, date despre părinți, despre familie, despre anii de școală din țară și din străinătate. Între anii 1890-1894 frecventează cursurile Școlii de Belle-Arte din București, după care își continuă studiile de specialitate la Academia de Arte Frumoase din München. Anii Primului Război Mondial îl găsește pe front, ca reporter de război (Vezi, Corneliu Stoica, *Pictorul*

Nicolae Mantu, reporter de război, în „Școala gălățeană”, nr.230/decembrie 2015, p.5). Și-a dedicat toată viața creației artistice, chiar moartea găsindu-l, în ziua de 8 septembrie 1957, „lucrând la un tablou reprezentând un cal însângerat, în jurul căruia roiau un cârd de corbi”.

Coordonatele operei sunt structurate pe șase capitole: *Mărturii*, *Cronologie*, *Bibliografie*, *Fotomemorial*, *Grafică și Pictură*. Emoționante sunt mărturiile unor apropiați ai artistului, ei înșiși mari personalități ale vremii. Când Nicolae Mantu a primit Titlul de Maestru Emerit al Artei, cunoscutul și apreciatul caricaturist Gruia Păunescu îi scria: „Să trăiești o mie de ani. Te îmbrățișez cu toată emoția cu care iau parte la prețuirea ce ți s-a făcut prin acordarea Titlului de Maestru Emerit al Artei din RPR pentru activitatea artistică desfășurată de peste 60 de ani. Nu-ți poți închipui ce mișcat am fost când am aflat vestea. Maestru Emerit este al doilea după Artist al Poporului...”. Pictorița și graficiana Mala Zamfirescu-Bedivan îi scria maestrului la 21.04.1956 un mesaj emoționant: „Sprijinul și îndrumările atât de prețioase

pe care mi le-ați dat în primii pași pe care i-am făcut în artă, cun dr ă z n e a l a tinereții, dar și cu t i m i d i t a t e a și teama răspunderii, mi-au folosit atât de mult, încât v-am păstrat și vă voi păstra în amintirea mea cu aceeași emoție.

Astăzi, mai mult ca oricând, gândul meu se îndreaptă spre dumneavoastră cu smerenie și admirație pentru cei 85 de ani pe care-i împliniți și pe care i-ați purtat atât de bine – pildă strălucită a unei ireproșabile ținute în viață și cu atâta măiestrie în artă”. Pictorul gălățean Nicolae Spirescu își amintea : „Atunci când l-am cunoscut, Mantu părea ca un voievod încărcat de ani”.

Spațiile cele mai generoase – peste 120 de pagini – sunt ilustrate cu un amplu fotomemorial cuprinzând imagini din familia Mantu, imagini ale multor lucrări de grafică și pictură din creațiile autorului.

Albumul Nicolae Mantu, editat de Fundația Culturală „Nicolae Mantu” la Editura „Axis Libri” a Bibliotecii „V.A. Urechia”, apărut într-o ținută grafică de excepție, a fost tipărit la S.C. DON-STAR S.R.L. Galați. Semnificativă pentru valoarea lucrării elaborate de Corneliu Stoica este și aprecierea făcută de renumitul critic de artă ieșean, Valentin Ciucă: „Structura albumului monografic *Nicolae Mantu* vizează deopotrivă elementele de biografie, dar și pe cele de evoluție artistică în contextul mai larg al epocii, al relațiilor artistice și umane cu unii dintre confrăți, colegi sau prieteni. Liniile mari ale acestui portret în mișcare sunt trasate cu siguranța celui care a înțeles faptul că o evoluție artistică reprezintă un complex socio-uman, vitregiile timpului, întâlnirile decisive pentru configurarea personalității. (...) Nicolae Mantu, autenticul ctitor al profesionalismului în arta gălățeană, ocupă un loc distinct în artele românești, iar restituirea de acum are sensul unui veritabil exercițiu de înțeleaptă recuperare”.

Albumul Nicolae Mantu merită să fie în biblioteca fiecărui intelectual gălățean, a fiecărei instituții de cultură din orașul și județul nostru.

* Corneliu Stoica, *Nicolae Mantu*, Editura „Axis Libri”, Galați, 2016.

(urmare din pagina 15)

PYTHEAS

Este unul dintre cei ce susțin (lucru nou, negat de majoritatea celor ce cred cu tărie în Pământul plat) că planeta noastră este o sferă, poate calcula latitudinea, știe că durata zilei depinde de apropierea zonei respective de pol.

Este și el implicat în marea dilemă geografică cu valoare strategică: comunică oare Marea Baltică cu cea Caspică?

Are cunoștințe de navigație practică, fapt ce îi va asigura supraviețuirea.

Proiectează și supraveghează construcția unei nave mici, de tip nordic, o penteconteră, cu echipaj redus.

În explorator zace un povestitor pe măsură.

Din puținul care s-a păstrat din relatarea sa (prin ce au preluat alții) este și minunata comparație a Mării Nordului care cenușie, cu un contur indecis și o consistență moale părea a fi o imensă meduză.

Periplul său va fi relatat în lucrarea „Despre ocean”. A întocmit și o hartă. Ambele, ajunse probabil la Biblioteca din Alexandria, fondată de Alexandru cam pe timpul călătoriei lui Pytheas, au dispărut. Au rămas ecouri ale cărții, venite din secole diferite prin Strabon (geograf oficial, en titre, al Imperiului Roman, pe vremea lui Tiberius, la 350 de ani după călătorie), Pliniu cel Bătrân (după încă 100 de ani), Cosmas Indicopleustes, Dionysos Perigetul...

Strabon îl numește „cel mai mare mincinos din câți există”. Îi contestă realizările, descoperirile și descrierile. Ceilalți îl elogiază.

Cezar, în invazia Britaniei, i-ar fi folosit hărțile.

Hiparh din Niccea și matematicianul Eratostene adoptă calculele sale privind echinocțiile, solstițiile, latitudinea și înclinația pe eliptică.

Renașterea îl transformă într-o figură emblematică.

Rubens va picta și un portret imaginar al acestuia, care din nefericire nu s-a păstrat.

În 1753, celebrul explorator francez Bougainville publică un elogiu al grecului din Marsilia: „astronom abil, fizician ingenios, geograf exact, navigator îndrăzneț, dar și unul din cei mai vechi scriitori pe care îi cunoaștem, de la noi și poate din întregul Occident”.

Aproape de zilele noastre, un alt „scriitor între altele” (dar laureat al premiului Nobel pentru literatură), călător și el, dar în timp (a fost premiat pentru memoriile sale cu caracter istoric), l-a omagiat pe Pytheas „unul dintre cei mai mari exploratori pe care i-a cunoscut istoria”.

Acest scriitor cu operă dispărută, geograf ale cărui hărți s-au pierdut, este considerat de universitățile americane drept singurul om celebru din Marsilia (F. Lallemand).

Marsilia i-a ridicat două monumente, unul în curtea castelului Borely și altul în zidul Bursei marseilleze.

Mark Twain are o schiță în care, pe cealaltă lume, în fața lui Dumnezeu, defilează marii scriitori ai lumii.

Shakespeare este la urmă, închide coada.

În față, prin grija domnului, sunt marii necunoscuți.

N. B.

Livia Vișan

SPOVEDANIE

m-am născut
de mai multe ori
și nu am spus niciodată nimic
sunt la vârsta a treia
a muțeniei
versurile mele sunt doar umbre
care nu au nimic
împotriva luminii
vinul împărtășaniei
s-a vărsat în aghiazmă

ULTIMA LITURGHIE

îngerii vor să-și facă un cer pe pământ
credincioșii sapă deja spre stele
vârful lopeții a ajuns la durere
cimitirul se întinde în galaxie
potirul de împărtășanie
a secat ca o lacrimă de liturghie
părinte
până și necuratul
rostește o rugăciune
e ca și cum
ultima promisiune
s-ar fi spânzurat
de funia nesfârșită
a clopotului
și bate în dungă
măi să fie
măi să fie

ORACOL

doar negul stâng de pe obrazul drept
lucește ca o stea în plină noapte
un vrăjitor aproape înțelept
mi-arată coasa din cuvântul șapte

ne așezăm la masa cu vitralii
ca osândiții la o neagră cină
și adevărul se desface-n folii
ca un cocon răpus de-a sa lumină

vreți să vă spun ce-nseamnă viitorul
ne-ademeneste vraciul cu-o ntrebare
dacă lumina nu străpunge norul
înseamnă că iubirea încă doare

pot să vă spun minciuni până la moarte
dorința voastră nu e a mea vină
mă văd legat de lanțuri într-o carte
legat cu întuneric de lumină

FIER

poetului Octavian Mihalcea

nu te mira că am mult fier în sânge
cum mi-a ieșit acum la analiză
lacrima din cerneluri dacă plânge
înseamnă că stăm bine-n epicriză

înseamnă că vocalele sunt goale
și clopotele nu mai au laringe
în turla unei fragede petale
tăcerea împăcării încă ninge

troiene mari de vorbe nerostite
îngroapă chipul sfinților din noi
spălându-ne cadavrul de ispite
în ritualul vieții de apoi

BISERICA NEAGRĂ

ecou de alamă e discul soarelui
să nu te sperii
zidurile sunt negre
umbrele au lumină de sânge
drumul spre rug
e ca o naștere
să nu te sperii
când inima o să-ți cadă
pe fildeșul clapelor de clavecin
nici un cântec
nu este atât de profund
biserica neagră
are clopotele în cer

Accentuări tremurătoare

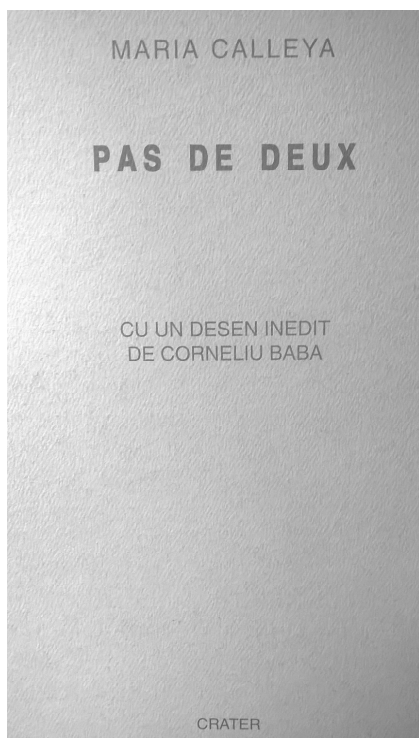
Cartea de versuri a Mariei Calleya, *Pas de deux*, apărută la Editura Crater, prezintă

identificări în registru panteist cu atât de vibrantele esențe ale unei ființări asumate în sensul revelării adevărilor edificatoare. Mesajele poetice au o deosebită acuitate, elemente benigne prezentând toate datele unei posibile salvări. Încă din copilărie, semnele spiritualizante conferă accente mirifice. „Primăverile lui Mozart” însoțesc acest prolog existențial de care sufletul sensibilizat își amintește evlavios. Citind următoarele versuri, pare că ne simțim integrați, autenticist, inefabilului univers proustian: „Mai mult decât toate corcodușele/ Albe, sângerii/ Mai mult decât caisele/ Orange/ Mai mult decât uriașele/ Încrețitele salate/ Așteptam noi vara/ Merele alb-rose/ Pe care le ascundeam/ În poală/ Și le ascundeam/ În poală/ Și le mâncam/ În chioșcul/ Străjuț de doi lei/ Cuminiți/ Grei/ Sub care pământul/ Rămăsese umed/ Tocmai bun pentru a adăposti/ Râme broaște/ Gura mea putrezește, dar/ O celulă ascunsă/ Păstrează/ Întreg/ Parfumul alb/ Al merelor de vară/ Cu toată lumina lor.” Pianul și „Sonata Lunii” vor urma întotdeauna tainicele amintiri. Simbolurile universului apus vin să accentueze adevărata valoare a unei etape elitare, de profundă referință. Valorile inimii pulsează mereu în ritmul miracolului de a fi. Prezentele estetizări percutante descind emotiv „din cupa străvezie/ umplută cu ambrozie/ cu sânge, cu apă”. Metaforele Mariei Calleya ar putea fi integrate unei paradigme a împăcării cu lumea, cu o exterioritate nu întotdeauna benevolentă. Din anumite poezii se desprinde un exotism grațios și mângâietor, totuși depozitarul complexelor mistere caracteristice lirismului în stare pură. Incandescența pasiunii

de a trăi dobândește structura unei *arderii de tot* într-o multiple renașteri, fapt care nu exclude ipostazierea suferinței. Continuitatea memoriei reprezintă aceea realitate care produce un anumit tip de echilibru între „ascuțitul săbiilor/ de toate culorile”. Constantă inalterabilă, vocația ascensiunii spirituale este recognoscibilă și în cadrul poemelor din *Pas de deux*. „Normală ruperea aceasta/ între două gravitații/ cu

putere egală”, spune poeta, cumva tămăduind astfel unele suplicieri mundane. Acordurile muzicii culte aduc mai aproape mult așteptatul *catharsis*: „Cine a ascultat/ Un solo de violoncel/ La căderea serii/ / Cine a lăsat/ Sunetul prelung/ Să-i invadeze sângele// Cine s-a împărțit/ Din melopeea calmă/ Soră cu serafimii// Știe că lucrurile/ Se depășesc pe ele/ Respiră colosal// Singurul răspuns/ Pe potrivă și demn/ Și plăcut zeilor// Ar fi să scrutăm/ Cu maximă prudență/ Locul anume acela// Al corzii întinse/ În așteptare curată/ Și să apăsăm// Pornind dinspre preaplin/ Prin vârful degetelor/ Către acordul perfect.” În așteptarea *Parusiei* sunt desfășurate adevărate ritualuri lirice pregătitoare. Corespondențele înăuntru – în afară, de-a dreptul hermetice, la un nivel al detașării, asumă terapia pentru îndepărtarea durerii. Plurivalența

modelului existențial solitar determină, de asemenea, sublimări estetice. Câteodată, lumea eterului învăluie, ideatic, statura versurilor. Maria Calleya sintetizează „himere și imagini/ aerul și sonoritățile/ armoniilor visate”, demers tremurător, adeseori nesperat de ludic. Pentru că, din nou, „lacrima tocmai s-a evaporat”, persistând amplexarea speranței în transcendență: „Maică a dorului, crăiță tandră./ Răsfiră-ți poala ușoară peste capetele noastre/ Sumetite și amare și îndreaptă spre noi/ Hergheliile cerului, până ieri răzvrătite./ În domol tropot doar de Tine-auzit./ Cuminte întoarce-vom, așa precum floarea/ Tulpina rotindu-și petala-n lumină./ Ochii, uitați între ceață și friguri./ Cu Tine aflând, după ora târzie./ Ascuns în tenebre, chivotul de smirnă.” Apoteotic, „albul” va constitui motivul tutelar propriu înaltelor idealuri.

Preocupări ale cadrelor didactice în domeniul cercetării științifice

Corneliu STOICA

Sub auspiciile Asociației Profesionale Școala Gălățeană, în colaborare cu Inspectoratul Școlar al Județului Galați și Casa Corpului Didactic Galați, la Editura Muzeului de Istorie „Paul Păltănea”, a apărut Nr. 1 al anuarului „Studii și articole”, volum care valorifică activitatea de cercetare științifică a cadrelor didactice din unitățile de învățământ preuniversitar și universitar din județul nostru (format 24 x 17 cm; 263 pagini; redactor șef, prof. Ghiță Nazare; secretar general de redacție, prof. dr. Sorin Langu).

Așa cum aflăm din „Argument”, demersul publicistic al celor trei instituții face parte dintr-un proiect de mai mare anvergură, intitulat „Dimensiuni ale cercetării științifico-didactice în învățământul gălățean”, al cărui scop este „să stimuleze și să valorifice preocupările cadrelor didactice de a cerceta și a pune la dispoziția școlii, a comunității gălățene, aspecte privind evoluția istorică, știința și tehnologia, literatura și arta, viața spirituală și, evident, didactica procesului de învățământ la Dunărea de Jos”.

Volumul cuprinde 30 de studii și articole compartimentate în șase secțiuni: I - Istorie și Cultură; II - Știință și Tehnologii; III - Literatură și Artă; IV - Viața spirituală; V - Didactica procesului de învățământ și VI - Recenzii. Ele au la bază o bogată informație documentară, sunt redactate cu rigoare și responsabilitate pentru cuvântul tipărit, evidențiind preocupările temeinice ale semnatarilor pentru domeniul cercetării științifice.

În cadrul secțiunii I întâlnim un vast studiu al prof. dr. Gheorghe Felea, „Nemuritorii gălățeni”, scris cu prilejul aniversării a 150 de ani de la fondarea Academiei Române (1866). Evenimentul l-a determinat să cerceteze câți academicieni s-au ridicat de pe meleagurile județului Galați, constatând că numărul lor este de 31, pe care îi prezintă în tot atâtea micromonografii. Printre aceștia: Eugen Bădărău, Mihai Berza, Paul Bujor, Petru Caraman, Nicolae Gheorghe Caranfil, Negoită Dănăilă, Vintilă Dongoroz, Iorgu Iordan, Alexandru Papadopol-Calimah, Mircea Petrescu-Dâmbovița, Gheorghe

Petrașcu, Camil Ressu, Gheorghe Tașcă, Victor Vâlcovici, Gheorghe Zane etc. Profesorii Mihaela și Adrian Mihăilescu semnează câteva pagini din istoria comunei Independența din perioada interbelică, insistând asupra activității principalelor instituții (biserica, școala, căminul cultural) și a unor aspecte privind cultura etno-folclorică locală. Autori ai unor pagini de monografie sunt și prof. Mihai Serghie și

conf. dr. Răzvan Dinică („Monografia Școlii Gohor”). Prof. Ghiță Nazare evocă aspecte din istoria presei gălățene, cu referire directă la ziarele „Vocea Covurluiului”, „Poșta”, „Galații” și la unele publicații pedagogice („Amicul pedagogiei”, „Semănătorul”, „Biserica și Școala”, „Buciumul instrucțiunii”, „Revista Asociației învățătorilor și învățătoarelor din România”); prof. drd. Marius Panait relatează despre rolul pe care l-au avut băncile populare satești în viața locuitorilor din județul Covurlui; prof. dr. Sorin Langu se referă la viața cotidiană a gălățenilor în timpul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, cunoscute fiind

relațiile liderului comunist cu Galații; prof. Valentina Parascan aduce contribuții importante privitoare la organizarea și evoluția învățământului în Moldova secolului al XIX-lea, iar prof. Doru Parascan prezintă târgul Tecuci în secolul al XIX-lea.

La secțiunea „Știință și Tehnologii” rețin atenția articolele semnate de prof. Ion Cioroiu („Preocupări de natură geografică ale lui V.A. Urechia”), prof. univ. dr. Ivan Ivlampie („O filozofie în era tehnocrației” și prof. Cezar Ungan („Studiu geografico-fizic al bazinului hidrografic Tecucel”). La „Literatură și Artă”, prof. Ady George Secară scrie despre începuturile literaturii la Galați, prof. Mariana Mogoș conturează personalitatea criticului literar și scriitorului Ovid S. Crohmălniceanu, iar Corneliu Stoica pe aceea a pictorului interbelic Ludovic Bassarab, artist prolific, aproape necunoscut în Galațiul natal. De un deosebit interes este studiul „Specificul narațiunii în poveștile lui Tudor Pamfile”, în cuprinsul căruia profesorii Gheorghe N. Vasilache și Corina Vasilache identifică particularități specifice în textele culese de cunoscutul folclorist, particularități care constau în „digresiuni

introdutive, stilul colocvial al narațiunii, preocuparea permanentă pentru localizarea faptelor, inserțiile lirice”. La secțiunea a IV-a, „Viața spirituală”, Pr. Eugen Drăgoi aduce contribuții la biografia scriitorului Spiridon Popescu, născut la Rogojeni, din perioada când acesta a fost elev al Seminarului Teologic din Galați (1879–1883); prof. Cristian Dragoș Căldăraru urmărește aspecte din viața Episcopiei Dunării de Jos în perioada interbelică; muzeografa Mihaela Damian se referă la procesul din 1904 al călugărițelor din Institutele Notre Dame din Iași, Galați și București judecate de Consiliul Permanent al Ministrului Instrucțiunii Publice pentru încălcarea legilor și regulamentelor școlare și practicarea prozelitismului, iar prof. Gabriel Palade realizează un succint portret al preotului publicist, profesor și istoric Ludovic Cosma.

„Didactica procesului de învățământ”, cea de a V-a secțiune, ne prilejuește lecturarea unor studii strâns legate de activitatea practică a dascălilor gălățeni: „Mijloace didactice utilizate în predarea-învățarea-evaluarea la limba și literatura română” (prof. dr. Corneliu Goldu), „Considerații privind utilizarea metodei proiectului în predarea-învățarea istoriei” (prof. Ramona-Elena Livan), „Metode moderne de evaluare – aplicații la disciplina istorie” (prof. Monica Precupanu), „Dimensiuni ale fenomenului **Singur acasă** la nivelul populației școlare a Județului Galați” (prof. psiholog Diamanta-Luminița Bulai), „Școala și familia pe drumuri paralele” (prof. Ionel Necula). Multe elemente inedite conține studiul prof. univ. dr. Andrei Barna și conf. dr. Simona Marin „Contribuții la dezvoltarea gândirii pedagogice în zona Dunării de Jos”, care cuprinde și portrete ale pedagogilor și psihologilor din centrul universitar Dunărea de Jos cu contribuții în domeniul științelor educației (Dumitru Vrabie, Andrei Barna, Maria Itu, Elena Potorac, Georgeta Antohe, Simona Marin), precum și ale celor născuți pe meleagurile noastre și afirmați pe plan național (Constantin Narly, Mielu Zlate și Nicolae Mitrofan).

Recenziile din ultima secțiune, a VI-a, privesc volumele semnate de Pr. Eugen Drăgoi („Mărturii de viață bisericească în Ținutul Tecuciului, de la începuturi până la 1800”, Editura Episcopiei Dunării de Jos, 1915), Ionel Jecu („Caseta fatală”, Editura Pax Aura Mundi, Galați, 2016) și Ghiță Nazare („Casa Corpului Didactic Galați. Repere monografice”, E D P, 2016).

Dând posibilitatea cadrelor didactice din județul nostru să-și valorifice cercetările din domeniile spre care se simt atrase, volumul cu apariție anuală, intitulat simplu „Studii și articole”, se impune prin varietatea, substanța și noutatea materialelor publicate. El oferă celor interesați o lectură plăcută, instructivă și educativă, îndreptățindu-ne să așteptăm cu interes viitoarele sale apariții.

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT !

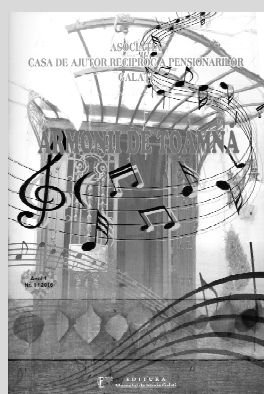
În plan editorial, semnalăm demersul inedit al tinerilor elevi ai Liceului de Arte „Dimitrie Cuclin” din Galați, materializat prin apariția primului număr al revistei acestui liceu cu nobila tematică „DE-AȘ FI ARTIST”!, ocazionat de împlinirea a 60 de ani de la înființarea acestui liceu.

Colectivul redacțional condus, în calitate de redactor-șef, de **Maria-Isabela Nica**, demonstrează că pe lângă talentul incontestabil de artist, dovedit de grafica și coloristica impresionantă a revistei, dispune și de reale abilități gazetărești, capacitând intervenții de apreciat, cum este cea a dlui profesor de istorie Gh. Nazare, și de conturarea în nuanțe realiste a specificului acestei școli etalon pentru învățământul artistic gălățean.

Conceptul revistei reflectă noblețea și sensibilitatea **Mariei-Isabela Nica** care, ajutată de colegii săi: Sonia Cireașă, Robert Antonov, Irina Șelaru, Agnes Vrânceanu, Ramona-Maria Munteanu, a adus un emoționant omagiu școlii unde își desăvârșește inițierea intelectuală și artistică, evidențiind personalitatea fiecărui cadru didactic al acestui liceu și implicarea elevilor în cadrul proiectului internațional ERASMUS.

Noi le dorim doar: VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

ARMONII DE TOAMNĂ

Senectutea dă valoarea existenței, spuneau anticii.

Subscriind la acest principiu moral, semnalăm apariția editorială a revistei „**ARMONII DE TOAMNĂ**”, publicație semestrială a Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor Galați, editată la Editura Muzeului de Istorie „Paul Păltănea” din Galați.

Cel „vinovat” de acest eveniment este reputatul profesor de istorie **Ghiță Nazare**, publicist remarcabil în plan local și național, cu un apetit apreciabil pentru gazetăria de specialitate, domnia sa fiind, așa cum bine se știe, și realizatorul consacratei reviste „Școala Gălățeană” (n.n. - care a împlinit anul acesta 26 de ani de activitate)!

În demersul său nobil i-au stat alături **Amelian Chirilă** - distins învățător pensionar, colaborator și al instituției noastre, dl **Marius Mitrof** - consilier principal al Direcției de Cultură Galați, **Violeta Ionescu** - cu o bogată activitate în mass-media gălățeană.

Noi vom aștepta, cu inima deschisă, cât mai multe armonii...

Eduard Mihalcea

Monumentul Sfântului Francisc din Galați

Radu MOȚOC

Comemorarea a 700 de ani de la moartea **Sf. Francisc de Assisi**, în 1926, a fost un bun prilej de manifestare pe plan mondial, cu precădere în mediul religios catolic, cu diferite modalități de manifestare:

- Guvernatorul din Ierusalim, Sir R. Storrs, cu ocazia acestui eveniment, a decis ca o stradă din Ierusalim să-i poarte numele¹.

- Papa de la Roma a emis o enciclică (circulară papală adresată tuturor catolicilor, cuprinzând directive oficiale în probleme religioase, etice sau social-politice) cu această ocazie, în care „Preamărind opera acestui mare prieten al omenirii, invită toată creștinătatea la schimbarea obiceiurilor și la întoarcerea pe calea virtuții și a evlaviei”².

- În România a fost editată o lucrare intitulată „**Viața Sfântului Francisc din Assisi**”, redactată de parohul de Adjudenți, jud. Roman - C.S. Felix Raffaeli, din Ordinul Franciscan. Cartea putea fi cumpărată de la Seminarul Franciscan din Hălăucești, jud. Roman, dar și de la redacția *Curierului* din Galați³.

A fost o excelentă inițiativă pentru cunoașterea în profunzime a personalității acestui sfânt.

„Sf. Francisc s-a născut în Assisi, foarte aproape de Perugia și de celebrul centru de ceramică din Deruta, la 16 septembrie 1182, având drept părinți: Petru Bernardone și dona Pica de Bourlemont din Provența.

Deștept, nobil la suflet, îi plăceau petrecerile curate. În anul 1207, se leapădă însă de toate și începe o viață pocăită și săracă.

Luminat de Dumnezeu, întemeiază la Rivortorto, la 16 aprilie 1209, *Ordinul Fraților Minori*. După trei ani, la 19 martie, fondează împreună cu Sf. Clara *Ordinul Doamnelor sărace* numite și *Clarise*, iar în 1221, Ordinul III de *Pocăință* cu Fericitul Luchesi.

În anul 1224, la 14 septembrie, a primit sfintele Stigmat pe muntele Alverniei, iar la 4 octombrie 1226 își încheie viața serafică cu o moarte glorioasă.

A fost canonizat la 16 iulie 1228 și trupul său a fost transportat în marea biserică a *Fraților Minori Conventuali*, în 1230”⁴.

Sunt doar câteva exemple din nenumăratele acțiuni care au marcat acest eveniment pe plan mondial, scos în evidență de „*Curierul*” Parohiei Catolice din Galați, care apărea lunar, începând cu anul 1925.

Sărbătorirea celor 700 de ani de la moartea Sf. Francisc din Assisi a fost un bun prilej pentru comunitatea catolică din Galați, și nu numai, să marcheze acest eveniment prin ridicarea unui monument care să-l reprezinte pe acest sfânt.

Inițiativa acestui eveniment aparține **Parohului Uldelico Cipolloni**, organizatorul care, cu mult timp înainte de ziua planificată pentru dezvelirea monumentului, a prevăzut mai multe acțiuni, inclusiv colectarea unor sume importante de bani care să acopere cheltuielile prin donații publice. Acest lucru este reflectat prin publicarea listelor cu numele donatorilor, care au apărut chiar din primele numere ale *Curierului* din Galați, în anul 1925.

Dacă în iunie 1926 lista cuprinde 16 donatori cu o valoare totală de 11.000 lei, sumele donate anterior ajunseră deja la un total de 70.680 lei. Donatorii erau atât din țară, cât și din străinătate, dar marea majoritate erau din Galați. În aceste liste apare și un donator discret din Galați, care este consemnat numai cu inițialele lui, N. N. Interesant este și faptul că acest gălățean, cu siguranță nu era un om bogat, pentru că dona sume lunare, care în final au ajuns la importanta sumă de 9.510 lei, reprezintă 5,5 % din totalul de 174.470 lei indicați ca fiind colectați în final, până în luna februarie 1927.

Evenimentul care avea ca principal obiectiv dezvelirea monumentului consacrat Sf. Francisc din Assisi, în data de 3 octombrie, a fost precedat de mai multe acțiuni:

- În zilele de 1 și 2 octombrie a fost împodobită curtea bisericii cu sute de steaguri și cu verdeață, oferind un aspect impunător și o priveliște încântătoare. În vârful turnurilor bisericii, fâlfâiau două mari steaguri naționale.

- Curtea bisericii era iluminată de 250 becuri electrice și 700 becuri în interiorul bisericii.

- Începând cu ziua de 23 septembrie, au început **9 Conferințe** la orele 6 după amiază în Biserica Catolică din Galați, care aveau ca scop prezentarea vieții Sf. Francisc din Assisi, urmate de o ceremonie care pregătea evenimentul. Cel care ținea aceste conferințe era **Dominic Niculaeș**, rectorul Seminarului Franciscan din Hălăucești. Verva lui oratorică și posedarea perfectă a limbii române au constituit succesul deplin al acestei acțiuni de informare⁵.

Cu o seară înainte, pe 2 octombrie, a sosit de la Iași episcopul catolic, Monseniorul Mihai Robu, însoțit de un eminent profesor de muzică la Seminarul Episcopal din Iași, Bronislau Falewski.

Lista celor care au onorat această importantă manifestare conține și alte personalități precum:

- Superiorul franciscanilor din Moldova, Pr. Bonaventura Morariu
- Parohul din Fărăoani, Pr. Mihai Bejan
- Vicarul Parohiei de Bacău, Pr. Bonaventura Romilă
- Parohul de Tulcea Pr. Luigi di Benedetto
- Parohul din Prăjești, jud. Bacău, Pr. Vicențiu Vella.

Nu au lipsit reprezentanți ai satelor din diferite parohii catolice din Moldova, în costume naționale.

Din partea oficialităților străine acreditate în țară,

dar și a oficialităților locale, trebuie semnalate următoarele:

- Consulul General al Italiei, Belgiei și Franței
- Prefectul Poliției și Siguranței Statului
- Superioara Institutului Notre Dame de Sion
- Prefectul de Galați, Oprișanu
- Secretarul Comisiunii Europene⁶.

În ziua de **3 octombrie 1926**, cu toată vremea posomorâtă, o mulțime de gălățeni îmbrăcați de sărbătoare au umplut Biserica Catolică, dovedită total neîncăpătoare pentru un asemenea eveniment. La orele 9 dimineața, ÎPS Monseniorul Mihai Robu începe Pontificala solemnă, asistat de mai mulți preoți franciscani. Corul Bisericii Parohiale din Galați, sub conducerea cucernicului părinte Egidiu Vidoni, fiind acompaniat la orgă de profesorul Bronislau Falewski din Iași, a executat o Liturghie pe trei voci, solistă fiind doamna Restani, care a impresionat asistența. După efectuarea acestei slujbe, asistența a ieșit din biserică, înconjurând monumentul care urma să fie dezvelit.

Note:

¹ „CURIERUL” Parohiei Catolice din Galați, Anul II, iunie 1926, nr. 1 (13), pag. 18

² *Ibidem*, Nr. 2 din iulie 1826, pag. 38

³ *Ibidem*, pag. 36

⁴ *Ibidem*, nr. 6-7 din noiembrie-decembrie 1926, pag. 108

⁵ *Ibidem*, pag. 87

⁶ *Ibidem*, pag. 88-89

(va urma)

Violeta IONESCU

Miss Covurlui

A trecut și Boboteaza, „firea apelor s-a schimbat”... În iarna lui 1932, Dunărea înghețase bocnă între maluri,

de se putea trece cu carele încărcate peste ea, ca pe vremea lui Cuza. Crucea a fost pescuită de un înotător încercat dintr-o copcă special săpată în gheață, undeva, prin dreptul statuii lui Brătianu, din fața Școlii nr. 5 „Cuza Vodă”, nu departe de zidul bisericii Sfinții Apostoli, unde prin tradiție, episcopul Cosma Petrovici ținea slujba și sfințea apele. Învingătorul era miluit de episcop, apoi de popor, toată ziua, până seara târziu, când crucea era purtată pe o tavă prin tot orașul și curajosul înotător își strângea darul.

A trecut și Concursul de frumusețe organizat în seara aceleiași zile, la Teatrul Odeon, de pe Domnească, unde o comisie de esteti a desemnat, din 15 candidate, două câștigătoare: „Miss Vocea Galaților”, după numele ziarului care inițiasse competiția, în persoana domnișoarei Eugenia Brătescu - „o brunetă dulce, nurlie, cu pielea de lapte și ochi de tăciune, cu o ținută sportivă și o siluetă de invidiat” - și, atenție, „cel mai onorabil titlu, aducător de glorie și de mari satisfacții”, acela de „Miss Covurlui”, care de data aceasta a fost atribuit unei persoane speciale: domnișoara Violette Jasmine Laroche - o gălățeană get-beget, în ciuda numelui ei străin.

Cum arăta frumoasa anului? Ei bine, avea „o siluetă înaltă, zveltă, cu picioare frumos cambrate, păr șaten, ochi mari, verzi-albaștri, ca două smaralde, vorba cântecului, și un obraz delicios” – după descrierea unui reporter căzut în admirație. S-a născut la Galați, cu 18 ani în urmă, și a locuit pe Căzărmi 56, iar în prezent ocupa, împreună cu mama ei, un apartament la Hotel „Splendid” din Piața Regală - încă nu se știa bine de ce. Dar reporterii fără odihnă promiteau să afle cât de curând!

Cu atât mai mult cu cât, după spectaculoasa apariție în lume, Miss Covurlui a dispărut subit din viața publică. Nu mai putea fi văzută și admirată decât în vitrina fotografului Victor Gross, de pe Domnească, și, din când în când, la una din ferestrele hotelului unde locuia. Atât. Prețioasa fată nu ieșea pe Corso, nici pe jos, nici cu trăsura, nici singură, nici cu mama, nici cu mătușa, nu avea logodnic, nu venea la teatru, la dans, la cinema, la o cofetărie... În fine, nicăieri.

Misterul se adâncea în jurul ei, fiindcă această frumusețe nu era una oarecare. După cum promisese, „Vocea Galaților” nu a tăcut, a revenit

la scurtă vreme cu amănunte prețioase:

Domnișoara Violette Jasmine Laroche era fata lui Pierre-François Laroche, consul al Franței la Galați în perioada 1912-1917 și reprezentant al țării sale în Comisia Europeană a Dunării, alături Anglia, Italia și România. Acest respectabil domn a cunoscut-o pe domnișoara Helene Dumitrache-Piscu, fiică de boieri înstăriți la vremea aceea, cu moșii întinse în județul Covurlui, la un bal al Prefecturii. Se pare că a fost dragoste la prima vedere, „coup de foudre” cum spun francezii. A dansat cu ea toată noaptea, iar a doua zi a întâlnit-o în secret la cofetăria „Violeta”, de pe Vadul Belvedere, și acolo, cu flori și ingenuncheri ca la carte, i-a cerut mâna. Apoi a cerut-o și de la părinți, așa cum se cuvenea. Cununia s-a făcut la catedrala ortodoxă Sf. Nicolae, de pe strada cu același nume, nu înainte ca Monsieur Laroche să accepte să treacă, cu arme și bagaje, la ortodoxie, altfel conu’ Dumitrache-Piscu nu și-ar fi dat consimțământul în veci! Francezul nu a obiectat. Era îndrăgostit lulea și, de dragul „Helenei sale”, ar fi trecut și Dunărea înot.

Când le-a venit pe lume fetița, primul nume pe care i l-au pus a fost Violette - la care mama Helenei ar fi obiectat: „Auzi, dragă, cine a mai pomenit să pui copilului nume de cofetărie!”...

Locuiau în dealul orașului, pe Căzărmi, într-o casă frumoasă, cu multe flori împrejur. Viața lor era frumoasă, ca o grădină a raiului. Pierre François vorbea franțuzește numai la consulat, însă acasă, în familie, cu vecinii sau cu prietenii vorbea foarte bine românește. Era un om cultivat, gentil, cu o bună judecată și multă, foarte multă răbdare. Copile roșiile mai ceva ca un grădinar. Poate era un pic prea visător, meteahnă moștenită și de fiica sa. Și dacă ar fi fost după el, n-ar mai fi plecat de aici nici în ruptul capului! Numai că nu a fost după el. Era diplomat și, venind războiul, a trebuit să părăsească România pentru Algeria. Bineînțeles, soția și fetița, de numai 3 ani, l-au însoțit. În febra plecării, doamna Helene, convinsă că își va face un rost în străinătate, a renunțat la partea ei de moștenire în favoarea surorii sale.

După câțiva ani, însă, la consulatul din Alger, insurgenți locali au cerut „eliberarea țării și alungarea asupritorilor”, provocând o ambuscadă în care Pierre François, din păcate, și-a pierdut viața. Moment tragic pentru mama și fiica rămase fără apărare. Au fugit la Paris, sperând să găsească acolo ajutor din partea rudelor soțului. Un timp, acest ajutor le-a fost acordat, până când fata a absolvit cursurile unei școli profesionale de infirmiere, după care au fost nevoite să se întoarcă la Galați. Aici nu mai aveau nimic, nici pământ, nici casă, părinții Helenei muriseră, singura rudă fiind Alis, sora căreia Helene îi lăsase totul și la

care spera să găsească un refugiu, măcar provizoriu. Alis era acum doamna Nauman și deținea, împreună cu soțul ei, Rubin, proprietatea Hotelului „Splendid”, situat în Piața Regală, la colțul dintre Brașoveni și Strada Mare. Tot aici își avea sediul, cu spațiu închiriat și reclamă la vedere, Căminul sionist, iar la parter, biroul de asigurări „Prevederea” și, pe colț, bodega lui Canelos.

E adevărat că soții Nauman mai dețineau câteva rânduri de case, pe Mihai Bravu, pe Cuza Vodă, pe Mavramol, pe Dogăriei și pe Brăilei, dar, i se explicase Helenei, toate erau închiriate-ochi, n-aveau ce face, Adamică trebuia ținut la Sorbona, să-și termine băiatul facultatea de drept. Cu ce bani?! Și mai erau cheltuielile aferente unui hotel de lux, cum se pretindea a fi „Splendid”, cu personal calificat, lumină electrică, telefon, calorifere cu încălzire centrală, curățenie-lună, lenjerie de pat satinată, săpunuri cu șase parfumuri: Rose, Lavande, Oeillet, Lilas, Bouquet, Eau de Cologne, prosoape din bumbac egiptean „la crème de la crème”... Potrivit reclamei: „Oferim confort, serviciu ireproșabil, cînste exemplară și prețuri modeste”!

- Până și noi, patronii, locuim aici, ca să fim tot timpul disponibili și să ne coste mai puțin. Dar pentru voi, ce să facem, o să „rupem” un apartament acolo, că n-o fi foc, însă nu prea mare și numai la etajul doi, fără supărare! Asta e situația.

Doamna Helene era mulțumită și cu atât. Nici la Paris n-au stat în condiții mai bune.

Ideea participării la concursul de „Miss” o avusese tot Rubin, citind „Vocea Galaților” care anunța evenimentul de la Odeon, de Bobotează.

- Poate o mărităm mai repede!, îi spuse el Alisei. Arată bine, de ce să nu profite de darul pe care i l-a dat Dumnezeu? Cu maică-sa o să fie mai greu. Cine o mai ia pe „frumoasa Elena” la vârsta asta?... Dacă s-ar inventa un concurs de frumusețe și pentru babe...

- Rubi, nu uita că Helene mi-a lăsat mie toată averea ei!

- Ei, și? Vrea să i-o dai înapoi? Credea că o așteaptă căinii cu colaci în coadă în străinătate! Uite că n-a fost să fie! Ce suntem noi de vină? Madame s-a plimbat, s-a distrat, să-i fie de bine, banii s-au dus, au trecut atâtea ani!

- Dar pământul de la papr?

- Și ce, mă pui acum să vând pământ? Țăla e pentru fecior-tu, iubito, când s-o întoarce de la Paris și n-o avea cu ce să-și deschidă cabinetul de avocatură!

În final, Alis îi dădu dreptate bărbatului ei. În fond, mai aproape e pielea decât cămașa.

După concurs însă, tonul discuției se mai atenuă oarecum:

- Acum putem să așteptăm pretendenți de soi. Ascultați-mă pe mine, faceți cum vă spun eu. Fata nu iese nicăieri! Nu se arată decât la fereastră. Din când în când. Atât!

- Rubi, ești nebun, vrei s-o sechestrezi aici?

- Ehe, ce știi tu? Iapa bună, din grajd se vinde!

Și uite-așa, Miss Covurlui, crescută și îmbrăcată după jurnalele de la Paris, se ofilea ca o floare în glastră la fereastra etajului doi a Hotelului „Splendid”, unde apărea la ore fixe, între 11 și 12 a.m. și între 3 și 4 p.m., când i se permitea să se arate, nefăcând altceva decât să numere tramvaiele care se învâneau în jurul lui Costache Negri, combinând toate sensurile de mers ale orașului, în această piață cu șase bulevarde în formă de raze, asemănătoare întrucâtva cu Place de l’Etoile, cea cu douăsprezece și un arc de triumf în mijloc, pe care o părăsise nu demult.

Era atât de visătoare, de plictisită și de absentă, încât nici nu observa ce se petrece de fapt sub privirile ei, cum la bodega Fraților Koulpi, de peste drum, s-au scos mese pe trotuar, în ciuda gerului de afară, și cum se înghesuiau bărbați de toate vârstele, încurcând circulația, să bea vin fiert cu scorțișoară și să tot privească în sus. La ce oare?...

Spre disperarea Helenei și chiar a Alisei, Rubin radia, era din zi în zi mai fericit. Afacerile îi mergeau strună, hotelul lui era veșnic plin, mereu veneau noi și noi mușterii, în detrimentul „Imperialui”, de peste drum, din Mavramol colț cu Domneasca, gata-gata să dea faliment, fiindcă fereastra mult-privită era la „Splendid”, pe Brașoveni.

- Ai văzut? Moare Rotman de necaz, că de la el nu se vede!

- Bărbate, te-ai țâcnit de tot, lasă fata în pace!

- Taci din gură, dragă, nu te pune cu concurența... Lasă, că știu eu mai bine ce am de făcut, nu te băga!

Într-o dimineață, în timp se bărbieria în oglindă și cânta: „*Rubi parcă-ntinerește. Și e frumos ca un Adonis blond/ Aceasta-i pentru că se bărbiereste/ Cu excelenta lamă DIAMOND*”, nevastă-sa îl întrebă:

- Tu ce ai de gând cu fata asta, dragă? Chiar începi să mă enervezi. O ții pe post de reclamă la hotelul tău? E rușine, zău așa!

- La hotelul nostru, iubito! Nu ți se pare că e cea mai bună achiziție? Și nu ne costă nici prea scump. De ce să ne fie rușine?

- Ai zis că vrei s-o măriți. Găsește-i un pretendent, dacă tot vrei să faci o faptă bună.

- Răbdare, draguță, răbdare! Nu mă bate la cap! Ai să vezi că vine singur, ca mielul la tăiere!

În ziua aceea, parcă avusese gura pocită, își făcu apariția în oraș un personaj interesant, care trase, unde credeți?, chiar la Hotel „Splendid”, adus, desigur, de un angajat special care racola clienții direct de la aeroport. Mister Richard Thompson a aterizat la Galați din întâmplare. Mai bine zis, a aterizat forțat, fiindcă i s-a defectat motorul aeroplanului său marca Douglas, cu care plecase din Liverpool cu destinația Calcutta. Avea 35 de ani, era înalt, blond albinos, cu un păr bogat, strâns cu fundă într-o coadă la spate, cu ochi albaștri ca două lacuri de munte și cu o privire deschisă, luminoasă. După recomandările personale, făcute prin intermediul translatorului, domnul Nauman află că este: sportiv, scriitor, posesor al unui castel-fortăreață, în insula Jersey, pe care îl va moșteni după moartea tatălui (o, sancta simplicitas!). Un aventurier cu bani, pornit să cutreiere lumea, să o cunoască și să o descrie. I se pusese acum pata pe India, o țară îndepărtată, exotică, la care englezii aveau liber acces. Voia să o cucerească... și el. Sau să se lase cucerit. Râdea și vorbea, făcea haz din orice. Un tip vesel și, mai ales, un patinator înrăit. Spunea că a participat la Olimpiada de iarnă din februarie 1928, de la St. Moritz, Elveția, unde, la patinaj artistic, Sonia Henie a luat medalia de aur, iar la patinaj viteză, a luat el medalia de bronz!... Tare, băiatu’!

Avea de așteptat până i se aducea din Anglia piesa care trebuia înlocuită la motor, să-și poată continua drumul. Dar până atunci, se interesă ce distracții de iarnă sunt în orașul acesta, dacă există cumva un patinoar artificial. Că dacă da, el acolo va sta toată ziua și timpul va trece mai ușor.

N-au Galații patinoar? Ei, cum să n-aibă!

- N-om avea noi unul artificial, cum aveți voi, îi replică domnul Nauman, dar suntem un oraș înconjurat de ape și e iarnă, frate, nu jucărie! Cu o Dunăre ca a noastră, tare ca piatra, e păcat să nu pui o patină pe ea.

- Și nu e niciun pericol? Nu se rupe gheața?, se interesă englezul.

- Cum să se rupă? La noi?!... Se poate așa ceva? Vai, dar nu e nicio problemă, îl asigură el. Dacă se rupe, gerul o repară la loc.

Numai că se cam apropia primăvara, gerul se mai muia și gheața spartă din loc în loc era o realitate de care cine se avânta pe ea trebuia să țină cont. Patinatorul nostru avea însă boala vitezei, prin aer sau pe pământ, nu conta, era foarte încrezător în forțele sale și abia aștepta să zboare, fie și pe un fluviu înghețat. Când a auzit că toată Dunărea va fi a lui...

Imediat, domnul Neuman se mobiliză:

- Gata, mâine vă scot în lume, spuse el familiei sale, care abia aștepta o ocazie ca asta. Mergem la Dunăre. Să fiți pregătite, mai ales tu, frumoaso! Știi să patinezi? Dacă nu, înveți, ce mare lucru. Să-i iei fața englezului, ai auzit? Vezi că are un castel într-o insulă, așa zice, dacă o fi adevărat... Să mă chemi la

inaugurare!

Luă măsuri ca doamnele și domnișoara să primească echipamentul adecvat, căciuli, manșoane, ciorapi groși, cizme ori bocanci, patine, dacă vroiau. Dacă nu, să stea pe margine și să privească. Aveau la ce!

Violette Jasmine era în culmea fericirii. Patinajul n-o încânta mai mult decât ieșitul din casă. În ziua aceea nu mai apăru la fereastră. Degeaba bărbații strânși în stradă așteptau să o vadă, privind în sus cu același sânge, de li se strâmbaseră și gâturile, nu alta.

Atunci ieși la o plimbare și Mister Thompson. Curios la ce se uită lumea, privi și el în sus, dar nu văzu nimic. Află în schimb despre misterioasa nepoată a proprietarului, „frumoasa anului”, închisă la etajul doi a hotelului, ca prințesele în turnul Londrei. Și făcu mare haz pe chestia asta: „Ciudată lume!”, își zise, pornind mai departe, cu gândul să o cunoască negreșit.

În dreptul Vadului Bacalbașa, luciul Dunării ajunsese cel mai atractiv patinoar pentru gălățeni. Lumea venea, cu mic, cu mare, unii să patineze, alții să privească. Era distracție mare acolo, ce mai. Printre cei mai îndârjiți zburători pe gheață se remarcă imediat „patinatorul de bronz”, englezul de la „Splendid”, care se avânta cu patinele pe Dunăre, cu iuteala vântului, în aplauzele asistenței, dar mai ales ale Jasminei. A fost de ajuns ca ochii lor să se întâlnească. Fata nu se aventura prea departe, dar îl urmărea fascinată, făcându-i semne de încurajare. Ajunseseră chiar la o oarecare intimitate, care le dădea fiori. Ce nu face sportul ăsta din oameni!... Numai că prestigiosul nostru sportman nu era și destul de prudent, fiindcă, în viteză și cu gândul aiurea, a luat-o razna prea la vale și, dintr-o dată, a dispărut cu totul - probabil în copca rămasă de la Bobotează, păstrată de pescari pentru știucă și clean, puținele vietăți care se mai mișcă iarna după hrană. Și nici ger cumplit, ca-n alte dăți, nu mai fusese, să-i pună capac!

Nimeni nu era pe lângă el să-l ajute. Jasmine țipa disperată, alerta lumea, dar era prea departe să ajungă cineva la el. Noroc de un soldat care de pe mal îl văzuse cum dispăre sub gheață și, cu prezență de spirit și un curaj extraordinar, și-a scos iute mantaua și s-a aruncat în copcă, reușind să-l prindă de păr în ultimul moment, înainte de a se duce la fund.

Numai Dumnezeu a vrut ca Mister Richard Thompson să nu-și sfârșească zilele brusc și atât de stupid, în ziua aceea, sub podul de gheață al Dunării, la Galați!

Pneumonia care a urmat, îngrijirile atente ale Jasminei și dragostea care s-a înfiripat între ei este de acum o altă poveste. Ca și recompensa pentru actul eroic al soldatului, care a primit gradul de ofițer, împreună cu toate onorurile cuvenite.

Cert e că, la Calcutta, n-a mai zburat nimeni. Poate doar pe insula Jersey, din când în când. Fiindcă exotism ca la Galați, de descoperit și de povestit, Mister Richard Thompson nu avea cum să mai găsească nicăieri în lumea asta. Și nici nu-și mai dorea!

Cocoșii nadoleni (VI)

(fragment din romanul *Pe malul de lut al fluviului*)

A doua zi, seara, când veni de la colectivă, Gicu pânde momentul când Catrina trebuia prin chiler și îl chemă la deal de casă.

- Uiti și-i, nepoate. M-am găsit alaltaieri sara, pi sușă, cu frati-miu Culiți, chiar în fața Sfatului Popular. Vinisi în Jorăști pi la bădia Costachi și-l împrumuti cu șeva parali. Cam voia și pleși acasă, dar și s-o fi gândit el și nu s-o fi gândit, ci dacă tot o ajuns prin Jorăști, nu-i rău și-i ațână lu' Prăslea calea, adică mie, și mai schimbăm și noi două vorbe, ca frați și suntem. Știa că o să cobor pi Dealul Filimonului, di la prași. După și am vorghit di-ali noastri, mi-o zâs cum v-ați întâlnit pi drum. La urmă di tăt, mi-o mai spus că n-ar hi rău și ti duc la vreo vădanî, ci altfel n-o și-ți treacă niși la paștili cailor bubili di pi fați. Și zâși? Fașim safteaua? Și nu-mi spui c-ai mai fost cu vreo muieri pân-n sara asta că nu ti cred. Sau ai fost?

Băiatul, roșu la față, rămase cu gura închisă. Ar fi vrut să protesteze, dar pentru o clipă avu în fața ochilor noaptea aceea cu lună plină de pe malul Dunării, din urmă cu un an, când o fată cu părul rar și unsuros îl așteptase întinsă în barcă, după ce doi prieteni de-ai lui, Izi și Șoni, trimiși de Teu, o vizitaseră mai înainte. Nu se întâmplase nimic atunci pentru că nu așa își dorea să se întâmple.

- Așa că după și ni punim stomahu' la cali, cu și legături di buric mai fași mama în chiler acu', merjim în sat ca flăcăii, rânji unchiul cel tânăr, bătându-l protector pe umeri.

Zis și făcut. Nu reuși să afle ce explicații îi dăduse Gicu mamei sale, încât să nu protesteze că plecau împreună în sat. Se nimerise a fi o noapte înnoirată de nu vedeai nici la doi pași. Se gândi cu groază cum aveau să treacă puntea pe așa întuneric, dar Gicu îl liniști, de parcă i-ar fi citit ce avea în minte, spunându-i că nu se vor duce în partea de sat de pe celălalt mal al pâraului, ci aproape, în mahalaua Cotu Negru, care nu era prea departe de biserica lor, a *poporanilor din gios*, acolo unde se născuse și tatăl său, Ghiță Corban.

Plecară după vreo oră, orbecăind pe ulițele întunecate ale satului. Gicu era călăuza, pipăind parcă noaptea de catran cu bățul noduros pe care îl avea în mâna dreaptă. În stânga ducea o traistă în care băgase un cocoșel dolofan care protestase cărâind nu prea tare când îl luase adormit de pe crengile unui copac din fața prispei. În pomișorii din grădinița amenajată în fața casei, împrejmuită cu un garduleț pitic făcut din șipci, veneau seara găinile să doarmă, cățărându-se pe scări până pe prispă și de acolo, pe mici punți făcute din scândurele, direct pe crăcile mai rămuroase.

- Gicule, mergi mai încet că nu te mai văd, îngână la un moment dat Ionel, cu voce gătuită.

În noaptea care-i apăsa pe umeri numai țărâitul greierilor îi însoțea.

- Țâni aproape, nepoati, dacă nu vrei și te rătășești, îi răspunse bărbatul cu voce șoptită.

- Voiam să te întreb ceva, Gicule. Nu ți se pare ciudat că nu ne latră câinii? Întrebă băiatul străduindu-se să se țină în urma unchiului, ai cărui ochii deslușeau parcă mai bine bezna, mergând acum cu pași mari, sigur pe el, de parcă ciomagul acela pe care îl tot rotea înaintea lui i-ar fi ținut loc de lanternă.

- Cum și mă latră dacă îmi știu mirosu'? O dată am umblat io cranga pi-ași?

- Ai dreptate, dar pe mine nu mă cunosc.

- He-he! Am vorghit io mai divremi cu ei, nu-ți fași griji. Sara bunî, moș Vasăli! adăugă ridicând vocea, trecând pe lângă un gard nu prea înalt din nuiiele, în vârful căruia apăru un licăr roșu ce se tot plimba în curbe mici, după cum fumătorul ducea țigara la gură.

- Bunî și hie, Jicule, dacă o spui din tăți inima! Pi șini ai luat după coada ta, ci nu prea văd ghini pi întuneșimea asta? Pun rămășag că-i băietu' Mitriței. Undi v-ați pornit voi teleleu tănăsî prin sat? După mândri oari?

- Da di undi?! Om colinda și noi pi la casili oamenilor, îi răspunse Gicu iritat fără să se oprească.

- Nu-i cam divremi pentru urat? Ar mai hi șeva timp până la iarnă, îi ajunse din urmă vocea batjocoritoare a omului de pe gard.

- Mai ghini mai divremi, dicât prea târzău, răspunse cu tăfnă Gicu.

Adăugă șoptit:

- Al naibii hodorog! Mâni o să ni afli tot satul.

- Păi, de unde să știe dacă nu i-ai spus?, se miră adolescentul, întrebându-se totodată cum de-l recunoscuse și pe el, că doar tăcuse mâlce

- Șinși case mai încolo, pi stânga, stă Sevastița. Știe că la vădanî merjim, nu-i prima oară când mă dibuiești. Trebuia s-o hi luat io pi alt drum. Am uitat că dracul ista di moș n-ari somn. Mai dă-l prin dumnezăii mă-sii, ci nu-i bai.

La primul colț al următoarei ulicioare se opriră. Două mogâldețe îi așteptau rezemate de o poartă mare care tăia colțul celor două uliți.

- Sara bunî, flăcăi!, le salută unchiul băiatului.

- Ghini-ai venit, Jicule! Șe-ai băgat în traista aia?, întrebă una din ele

- Un cucoș, răspunse Gicu.

- Nu-i prea mult? O s-o învățăm cu nărav.

- Nu, că-l iau și pi nepot cu mini. V-am zâs di ieri că-l aduc.

- Eu nu merg nicăieri, protestă băiatul.
- Da și, îi după tini? Lasă cî videm noi. Tu și-ai adus, Mărine?

- Ia, niști mălai și o steclă di rachiu.

- Dar tu, bă, a lu' Bezman?

- În sara asta ne-o adus mocanu' cașu' di la oili pi cari li avem dati la stîni. Până sî baji di samî tata, am tăiet un sfert dintr-o roați și pa-iși fi-i drumu', he-he-he! Am umflat și o bastârcă di vin, dădu raportul cea de-a doua mogâldeață.

- Bă, voi o s-mbățați înainti di a-și fași treaba. Mă gândeam să merg io întâi cu nepotu', sî facî safteaua, cî n-o mai văzut pân' acu negru în fața ochilor.

- Te-ai gândit rău! Aiși îi ca la moari, Jicule, șini vini primul, ăla mașinî, protestă cel care răspunsese la numele de Marin.

Gicu oftă adînc.

- Ioneli, dragî, avem di aștepat. Cadi omu' din copac și sî mai odihnești o țări, darmiti noi. Dă-ti mai aproape! Sunt niști buturuji în fața porții, în loc di bănși. Stai jos cî nu-i cu platî ca la film. Ghini, Mărini. Tunde-o de-aiși mai răpidi, sî nu ni apuși zăua.

Se așezară tacticos pe cioturile de lemne împreună cu flăcăul celălalt căruia Gicu i se adresase cu *bă, a lu' Bezman*, de parcă i-ar fi uitat prenumele. Își așteptau rîndul să se drăgostească cu vădana Sevastița, cum naiba o fi arătând aia, se întrebă Ionel, uitându-se neliniștit în jur. Când tinerelul al cărui pronume nu avea să-l afle vreodată își aprinse țigara, o mărășească sau națională, că doar nu avea să fumeze Select sau Doina, îl văzu cum stătea cuminte cu desaga pusă la picioare, unde avea brînză șterpelită și vinul, părănd a fi cam mititel de statură după capul rotund ca o bilă, ca de copil, pe care avea pusă pe ceafă o pălărioară cu boruri mici, ca de vîntor. Era evident că o ținea pe ceafă de pamplezir, ca să vadă lumea că are ce pune pe scăfărlie, el urmărind de fapt să atragă atenția asupra părului des și creț de care era foarte mîndru.

Se gîndi că femeia aceea trebuia să fie necăjită tare de se culca așa, cu orice flăcău din sat care nu s-a însurat încă, ba și cu un străin de la oraș, cum era el, dar pesemne o fi avut și ceva probleme pe undeva, după cum le povestea uneori Teu în Piața Veche că au unele femei, adică le place să și-o pună cît mai des și cu cît mai mulți, asta dacă nu cumva erau nițel deranjate la cap și nu realizau ceea ce făceau. Despre astfel de femei și-a amintit cum li se mai spune, în timp ce se uita speriat și dezorientat printre scîndurile porții în curtea văduvei, că a ei era doar poarta aceea care tăia colțul celor două ulițe, curte în care nu zări nimic, nici măcar un licăr de lampă. Cică ar fi rele de muscă, ce-o mai fi însemnând și asta? Știa că lovite de streche erau la țară vitele și caii, care se apărau de muștele acelea mari și grase ca niște bărzăuni, de li se spune tăuni, pleznindu-se înnebunit cu cozile lor lungi, bătînd cu copitele țărâna și scuturându-și pielea. Cum adică? Femeile ca Sevastița se cheamă că sunt apucate de streche, la fel ca animalele mușcate de tăuni? Asta nu pricepea. Parcă și vedea femeia întinsă zbătîndu-se ca o apucată, dînd din picioare și scuturându-se de bărbatul aflat deasupra și aruncîndu-l cît colo. Imaginea asta îi plăcu așa de tare

că simți că nu îi mai este teamă. Se uită mîndru în jur de parcă ar fi așteptat aplauze. Așa trecu timpul, gîndindu-se la ce avea să se întîmple, dar înregistrînd și puținel care-l vedea în jur, până ce flăcăii ăia doi își făcură treaba, iar lor le veni rîndul.

- Stai o țări! Așteaptă sî-i vorghesc di tini, îi șopti Gicu predîndu-i ciomagul, înșfăcînd traista și dispărînd după poarta lungă, pe care o crăcăna într-o parte, poartă pe care cu ani în urmă, când nu exista gospodăria agricolă colectivă, bărbatul femeii, care mai trăia încă, o deschidea larg ca să poată încăpea carul cu boi.

Nu apucă să se gîndească prea mult la ce îl va aștepta și cum se va descurca, că Gicu apărură strecurîndu-se pe după poarta întredeschisă, cu traista în mîini. De supărat ce era nu mai împinse poarta la loc. Băiatul se uita perplex la el, neștiind ce să creadă.

- Hai să merjim, zise el hotărât, strîngînd din fălci.

- Ce s-a întîmplat? întrebă băiatul.

- Unde-i ciomagul? L-ai lăsat răzămat di gard, ha? Fuji răpidi și adu-l! se răsti Gicu, în loc să-i răspundă la întrebare.

- Au îmbătat-o tonții ăia doi, nu mai ai și sî fași cu ea. Na cucoșu' și du-l la Gălați, cî tot avea di gînd mama sî-ți dea unul, îi explică cătrănit unchiul după ce băiatul se întoarse cu bățul noduros și i-l întinse.

- De ce nu i l-ai lăsat ei, poate avea nevoie?

- Nu-i mai purta tu di grijă cî i sî aduc di tăti mai în fiecarei sarî. Cum sî i-l las, măi nepoati, dacă n-am mășinat?

- Ce n-am făcut?

- N-am mășinat, se nu prișepi? N-o spus Mărin când am vrut să ni dușim primii, cî la Sevastița sî stă la rînd ca la moari? El și cu a lu' Bezman au fost și-au mășinat, și-o fi mășinat împreună cu ea, cî numai' ei știu. Dacă au mășinat, au dat și uiumu'¹. Corect, nu? Noi dacă n-am mășinat, di și sî-l dăm? Di proști?

Băiatul pricepu. Deodată se aplecă peste traista care i-o dăduse Gicu și băgă mîna în ea până la fund. Pipăi picioarele și ghearele păsării. Erau pline de puf și pene.

- Știi ceva, Gicule? Cocoșii ăștia nadoleni nu prea au trecut, după cît am văzut!

- Și vrei sî spui cu asta?

Îi povesti de celălalt pintenat pe care frățiorul mijlociu îl dăduse la GAS Balintestî.

Bărbatului i se destinse fața.

- Mari nătărău! Măcar noi am rămas cu cucoșu', he-he-he!

- Dar n-am măcinat nimic, Gicule, ha-ha, îi ținu isonul nepotul.

- Zăși că l-o dat pi dijiaba? Mari nărod! Abia aștept și dau ochii cu el.

Continuară să sporovăiască veseli, în drum spre casa Catrinei. De parcă nu l-ar mai fi cunoscut pe vecinul lor, sau poate stărniți de vocile care nu mai șopteau, cîinii mahalalei se porniră să-i latre înverșunați.

Note:

¹ Făină sau cereale reținute la moară ca plată pentru măcinat.

(sfârșit)

Trei răpiri marca DIE

(Oliviu Beldeanu, Aurel Decei, Traian PuIU)

Exilul - „Dușman regimului nostru...”

Actul de naștere al Direcției de Informații Externe a Securității (DIE), decretul nr. 50/30.03.1951, consemnează trecerea activităților de spionaj și contraspionaj extern în subordinea directă a instituției create la 30 august 1948. Operațiuni vitale pentru statul român au fost încredințate unui organism a cărei nefastă vocație a fost din capul locului represiunea. Faptul este de o covârșitoare importanță pentru caracterul operațiunilor întreprinse timp de cca. 40 de ani (până la prăbușirea regimului Ceaușescu); la fel și pentru calitatea personalului și metodele de acțiune ale acestuia.

Sub o formă sau alta, mentalitatea patronilor sovietici a fost însușită de organisme de resort din toate țările subordonate Moscovei: dușmănie față de oamenii aflați în exil, acțiuni de compromitere a acestora și, nu în ultimul rând, de dezbinare a conaționalilor trăitori peste graniță. Trebuie remarcat însă că, în timp, atitudinea unor guverne ale țărilor din Est și în primul rând a celui de la Budapesta, s-a modificat. Statul maghiar a știut să aplice, chiar și după 1956, o politică flexibilă, cu rezultate favorabile Ungariei. Astfel, în anii consecutivi invaziei tancurilor sovietice, națiunea maghiară a fost privită în Occident ca fiind victimă exclusiv a agresiunii Kremlinului, estompându-se până aproape de uitare rolul nefast jucat de regimul lui Rákosi. (În 1984 am putut constata, în Franța, rezultatele propagandei promaghiare făcute de tineri, fii ai unor autoexilați unguri, în favoarea patriei lor agresate de sovietici, dar și de români, care le răpiseră Ardealul! Eforturilor mele de a dovedi falsitatea acestei ultime alegații, francezii cărora mă adresasem le-au răspuns cu manifestări de neîncredere și cu afirmarea disprețului față de regimul Ceaușescu - n.n. Al. M.).

DIE i-a tratat pe românii din exil ca fiind adversari declarați sau potențiali ai regimului comunist. Este semnificativ faptul că, în 1955, Direcția avea drept șef pe un fost croitor, bulgar din Ceamurlia - Dobrogea, Vasile Vâlcu, individ cu o instrucție rudimentară, făcut peste noapte general-maior. (Pacepa pretinde că nici n-ar fi vorbit bine românește; afirmația fostului director adjunct al DIE ni se pare, totuși, discutabilă). Instalarea lui Vâlcu în extrem de importanta funcție de șef al DIE s-a

decis exclusiv în temeiul calității sale de activist de partid.

Partidul comunist și guvernarea de la București au avut în vedere dezbinarea exilului și învrăjbirea grupurilor și asociațiilor de români de peste hotare (lucru nu prea greu dacă ținem seama de comportamentul românilor de-a lungul istoriei, cu excepția, totuși, a câtorva momente cruciale). Astfel, la ședința Biroului Politic al CC al PMR din 23.03.1955, convocată cu prilejul discutării „cazului Berna” - asupra căruia vom reveni pe larg -, s-a discutat nu atât despre ce ar trebui întreprins pentru ca exilații să revină și să li se asigure deplină siguranță și retrocedarea bunurilor confiscate doar pentru „vina” de a fi plecat, cât despre orientarea emigrației „împotriva bandiților, pentru a dezorganiza nucleul lor” (opinia lui Emil Bodnăraș) și acțiuni în sensul manipulării: „Am putea manevra foarte bine” (cf. păreri lui Gheorghiu-Dej). (Informația este extrasă din vol. I, p. 82, al monumentalei lucrări apărute sub titlul generic „O contribuție la istoria exilului românesc” de regretatul publicist și istoric Aurel Sergiu Marinescu).

În afară de compromiterea și dezbinarea exilului, constante ale activității DIE au fost furtul de tehnologie occidentală, acte de teroare (asasinate, mutilări, răpiri - ca și tentativele nefinalizate din varii cauze), difuzarea cultului personalității în epoca Ceaușescu, vânzarea de evrei și germani, mârșăvie care a dat naștere ilustrativei expresii „mai bine crești nemți decât porci”, constituirea unei adevărate mafii parazitând bugetul statului, îmbogățirea peste măsură a multor ștabi.

O altă constantă a existenței DIE este slujirea intereselor Kremlinului. Există anumite zvonuri în sensul că, și după 1964, Mihai Caraman, șeful faimoasei rețele care a spionat NATO, le-ar fi livrat sovieticilor documente privind Pactul Nord-Atlantic nu în sinteză, ci **in extenso**. (N-ar fi de mirare, dată fiind graba cu care Ion Iliescu l-a recuperat după lovitura de stat de la 22 decembrie 1989 ca să-l instaleze în fruntea serviciului de informații externe. Câtă vreme arhivele sovietice rămân închise, e vorba însă doar de supoziții).

În foarte interesantul volum „DIE - 1955-1980. Culisele spionajului românesc”, lucrare bine documentată, Mihai Pelin atrage atenția asupra ordinului pe care Alexandru Drăghici, ministrul Afacerilor Interne,

Îl dăduse încă din 1954: Securitatea să alcătuiască, în cel mai scurt timp, lista „trădătorilor de patrie fugiți în străinătate”, incluzând „toate persoanele fugite din RPR în țările capitaliste; toate persoanele fugite din țară după 23 august 1944 (...) toți legionarii și membrii fostelor partide burgheze fugiți din țară înainte și după 23 august 1944”; conform aceluiași ordin, trebuiau identificați și „toți cetățenii români care au fost în armată și au căzut prizonieri în țările capitaliste, iar după 23 august 1944 au refuzat să se reîntoarcă în patrie.” Însuși autorul citat demonstrează că „executarea aceluiași ordin era imposibilă, întrucât numai la Direcția regională de Securitate Timișoara existau peste 15.000 dosare și 8.000 fotografii ale unor persoane fugite din țară. Ideea că puteau fi lucrate toate operativ era un act de demență.”

Sigur că era un act nebunesc; n-ar fi fost nici primul, nici ultimul din istoria DIE. Până la un punct, ordinul a fost totuși executat; au fost alcătuite liste dintre care prima, începută cu **Gheorghe Acrivu** și terminată cu **Constantin Drăgan**, conținea 19 nume, în dreptul fiecăruia figurând mențiunea „În caz de identificare să fie reținut”.

Numele cele mai cunoscute aparțin următorilor: **Vasile Faust Brădescu**, ideolog al Mișcării Legionare, aflat în momentul acela în Brazilia, **Platon Chirnoagă**, general, „fiind comandant al Diviziei 4 infanterie, a trădat patria, trecând cu aproape întreg efectivul la nemți”; **Emil Cioran**, („În anul 1937, se înscrie în mișcarea legionară, unde depune o vie activitate pe linie ideologică. În anul 1941, după rebeliunea legionară, fuge în Germania, iar mai târziu se stabilește în Franța. Duce activitate propagandistică dușmănoasă împotriva RPR”), **Ioan Cușa**, viitor editor și mecena al refugiaților români în Franța, mare animator al vieții culturale a exilului, **Aurel Decei** („În 1944, a fost numit atașat de presă al României în Turcia, unde a funcționat până în anul 1947. Fiind rechemat în țară, a refuzat să se întoarcă. Desfășoară activitate de spionaj împotriva RPR”).

Erorile din fișele de securitate ale persoanelor considerate, fără excepție, dușmani ai RPR, trădători și, în unele cazuri, spioni, sunt flagrante. Nu știi, la o simplă lectură, dacă redactorii fișelor erau imbecili sau doar dezinformați. Indiferent de cauză, faptul este foarte grav. Așa cum Securitatea internă a inventat comploturi și organizații ai căror „membri” s-au cunoscut în boxa acuzaților, DIE a pus pe seama unor membri ai diasporei românești fapte pe care nu le-au săvârșit, le-a adus învinuiri fantasmagorice. În lucrarea amintită, Mihai Pelin demonstrează că fișele în chestiune au fost redactate cu o superficialitate de neînchipuit. Generalul Platon Chirnoagă: „În octombrie 1944, Divizia 4 Infanterie a fost împinsă de ruși într-un cap de pod neasigurat, la sud de Szolnok, fiind nimicită aproape în totalitate de blindatele Wehrmachtului și de infanteria ungară. Comandantul ei s-a numărat printre puținii

supraviețuitori căzuți în prizonierat german”. (subl. ns.; p. 27).

Așadar, o greșeală tactică săvârșită de aliatul sovietic duce la dezastrul unei mari unități române, decimată de focul inamicului. Dacă acest fapt nu a fost cunoscut de șefii și angajații DIE, este grav. Dacă l-au cunoscut și au mințit - de asemeni. Este clar că a funcționat din plin mentalitatea inculcată de consilierii sovietici și de activiștii partidului comunist pentru care, de la Lenin citire, cine nu era cu ei era necesarmente contra lor.

Și în cazul Emil Cioran, minciuna este monumentală. O spune tot Mihai Pelin: „În 1937, când Securitatea insista că s-ar fi înscris în Mișcarea Legionară, Emil Cioran pleca pentru totdeauna din România. Ideea că ar fi participat la rebeliunea legionară era o aberație pură” (idem, p. 27).

Este lesne de înțeles ce s-ar fi întâmplat dacă Emil Cioran, strălucit gânditor, excepțional om de litere aparținând ambelor culturi, română și franceză, ar fi fost răpit de agenții DIE, adus în România și judecat ca „dușman al regimului nostru”: ar fi putrezit în pușcărie, scos ani îndelungați din circuitul social și cultural, așa cum s-a întâmplat cu Aurel Decei, unul dintre marii noștri orientaliști, răpit din Istanbul, adus clandestin în țară, judecat în secret și închis pentru multă vreme.

În afară de Aurel Decei, au fost răpiți Oliviu Beldeanu, șeful grupului care a atacat, în februarie 1955, Legația RPR de la Berna și Traian Puiu, fost primar legionar al Constanței. Sunt cazurile cele mai mediatizate.

ATACUL DE LA BERNA

În noaptea de 14 spre 15 februarie 1955, un grup de români din exil, alcătuit din Oliviu Beldeanu, Ion Chirilă, Stan Codrescu și Dumitru Ochiu, a ajuns la Berna în mașina condusă de Tudor Ciochină. Șoferul a rămas la volan în exterior, în timp ce ceilalți au pătruns în parcul reprezentanței diplomatice a RPR Beldeanu, șeful grupului, împreună cu Ochiu, a intrat în clădirea cancelariei unde, prin efracție, au fost deschise dulapuri de oțel, o casă de fier și sertarul central al unui birou. Au luat cca. 500 de documente. Practic, cei patru au ocupat legația, izolând-o prin tăierea firelor de telefon. În jurul orelor 2 noaptea, Codrescu a tras o rafală de pistol-mitralieră în Aurel Șețu, șoferul legației, sosit din afara reprezentanței diplomatice. Codrescu a deschis focul de frică să nu fie împușcat de șofer, conform declarației sale; Șețu a murit la spital, dar nu din cauza hemoragiei, cum s-a afirmat, ci în cursul operației la care a fost supus. „Spre marea mirare a profesorului Dettling, nu pierduse mult sânge, dar se plângea de puternice dureri la picior (...) Șețu, care își păstrase întreaga luciditate, s-a interesat de soarta soției sale (...) Șețu a murit de frig (...) Potrivit Profesorului Dettling, dl. Șețu ar fi trebuit, în mod logic, să supraviețuiască

rănilor și moartea lui la spital, dimineața, a fost pe cât de bruscă, pe atâta de neașteptată.“ (Textul, extras dintr-un articol apărut în ziarul „La Liberté“, 14.06.1956, a fost reprodus de A.S. Marinescu în op.cit., vol. II, pp. 335-336; de altfel, sursa principală a informațiilor noastre în ce privește „atacul de la Berna“ este acest volum. La rândul său, Aurel Marinescu își întemeiază informațiile pe rechizitoriul întocmit de Procurorul General al Elveției, René Dubois.

Menționăm că prof. dr. Dettling fusese desemnat de organele judiciare elvețiene să se pronunțe asupra cauzelor decesului șoferului legației în calitate de expert; era directorul Institutului Medico-Legal din Berna.

Cei patru au ocupat legația timp de 42 de ore, baricadându-se; au adunat documente, remise poliției când s-au predat. Au capturat și valiza diplomatică adusă de Șețu. S-a spus că numărul documentelor s-a ridicat la 545 (pentru a minimaliza sustragerea actelor, Emerich Stöffel, însărcinatul cu afaceri - șeful Legației, a afirmat că „nu s-a luat aproape nimic“).

Acțiunea grupului condus de Beldeanu a avut răsunet extraordinar. Au fost publicate sute de articole în ziarele europene și americane. Unele sunt de-a dreptul explozive; de pildă, „Gazette de Lausanne“ din 26.02.1955 arăta că „afacerea a relevat deja fapte grave, conform informațiilor nedezmințite. La Legația română de la Berna au fost găsite arme precum și un emițător clandestin. Rolul care îi este atribuit șoferului Legației, dacă informațiile deja larg răspândite sunt exacte, ar fi absolut incompatibil cu funcțiile unui angajat al unei misiuni diplomatice.“

La 16 februarie, a doua zi după ocuparea reprezentanței diplomatice reperiste, congresmenul democrat al Ohio - SUA, Feighan, a declarat în Camera Reprezentanților: „Ieri, un mic grup de patrioți români a pus stăpânire pe Legația Română din Berna, deținută azi de comuniști. Potrivit informațiilor din presă, ei au recurs la această acțiune drept mijloc de a forța cozile de topor ce controlează regimul terorist din România să elibereze un grup de fruntași români agonizând în închisorile comuniste.“ (Este vorba de Ilie Lazăr, fost secretar al PNT - Maniu, Ionel Anton Mureșan, fost director al ziarului „Ardealul“ al PNT, generalul Aurel Aldea, fost ministru, episcopul greco-catolic Ion Suciu și Bebe Brătianu, fost președinte al PNL. La data atacului, în viață erau doar Ilie Lazăr și Ionel Anton Mureșan; generalul Aldea murise la Aiud, episcopul și Bebe Brătianu la Sighet. Fapt extrem de important, nici unul dintre cei cinci nu fusese legionar).

Presa din România s-a dezlanțuit înfierându-i pe atacatori și pe pretenșii lor susținători, „fasciști“, „legionarii“ din exil. S-a demonstrat că Beldeanu și prietenii lui nu aveau și nu avuseseră legături cu Mișcarea Legionară. Șeful grupului fusese simpatizant PNT, iar Dumitru Ochiu - membru al partidului lui Iuliu Maniu.

Cine era, în realitate, omul care ocupa modesta funcție de șofer al ambasadei? Potrivit surselor lui A.S. Marinescu, Aurel Șețu s-ar fi numit în realitate George Petrescu, având 4 clase primare și o școală specială la Moscova. Devenise, din om de serviciu în MAE, secretar de partid și curier diplomatic. Comunist fervent. În momentul atacului, ar fi avut grad de colonel. Într-o sinteză elaborată de Ministrul de Externe vest-german se afirmă că atacul asupra Legației a dus la capturarea de documente, predate poliției elvețiene: „din ele reieșea clar activitatea de spionaj desfășurată de reprezentanța diplomatică română.“

Șeful delegației de observatori la proces, trimis de la București, a fost Ion Gheorghe Maurer; printre membri se aflau Tudor Popescu, Adrian Dumitriu și Octavian Paler. Un fapt extraordinar de important și care ar trebui să stopeze avântul iresponsabil al celor care îi acuză de antisemitism pe români în general: martor al apărării, Wilhelm Filderman, fost președinte al Federației Uniunilor Comunităților Evreiești din România, a declarat: „**Poporul român nu este antisemit. Atâta timp cât el a avut, chiar într-o măsură limitată, controlul țării, a manifestat sentimente de omenie și moderație politică. Când însă ocupația sovietică a impus în țară o tiranie totalitară, condusă de la Moscova, starea de lucruri s-a schimbat.**“ (subl. ns. A.M., M.M.)

Un motiv de puternică iritare a guvernanților de la București a fost și puținătatea pedepselor pronunțate de justiția din Țara Cantoanelor: șeful grupului - 4 ani, Codrescu - 3 ani și 6 luni; Chirilă - doi ani și jumătate; Ochiu - 1 an și 4 luni; Tudor Ciochină, mare mutilat, care a plecat imediat ce a auzit împușcături, nu a mai fost luat în discuție. Desigur că, în raport cu „standardele“ din RPR, unde ar fi fost cu toții condamnați la moarte, sancțiunile au părut derizorii. Șețu a fost înmormântat cu onoruri extraordinare: „Ceremonia înhumării șoferului Aurel Șețu, la 21 februarie 1955, a atins culmea isteriei provocate de aparatul propagandistic al PCR. Mii de oameni au fost obligați să însoțească convoiul funerar. Lichelele și oportuniștii au transformat un șofer suspect și de alte îndeletniciri în erou național, căruia i s-au făcut funeralii naționale.“ (A.S. Marinescu, op. cit., p. 363).

Deși justiția elvețiană a demonstrat că atacul a fost „un act izolat“ fără nicio legătură cu grupările exilului românesc, inclusiv legionari, regimul de la București a continuat să susțină că e vorba tocmai despre o acțiune inspirată de personalități proeminente ale emigrației politice, în primul rând de membrii Mișcării Legionare. În țară, prigoana împotriva legionarilor s-a generalizat; în cursul anului 1955, cei aflați în diferite închisori și lagăre au fost duși la Aiud.

(va urma)

EMISIUNI FILATELICE ÎN PROGRAMUL “ORAȘELE ROMÂNIEI

Cluj-Napoca

Clujul, oraș al Transilvaniei, a înregistrat un moment istoric de primă importanță în anul 1316, atunci când a fost ridicat la rangul de „oraș”.

Prima sa atestare documentară apare însă în prima jumătate a secolului al II-lea d.H., când geograful grec Ptolemeu pomeneste această localitate a Daciei romanizate. În timpul împăratului Hadrian, așezarea capătă statutul de capitală a provinciei, devenind apoi „Colonia Aurelia Napoca”.

Ieșirea Clujului de sub stăpânirea episcopiei romano-catolice a avut loc în anul 1316, când a izbucnit războiul civil dintre regele Carol Robert de Anjou și alți pretendenți la tron. Pentru a obține sprijinul clujenilor, Carol Robert le-a acordat, prin diploma regală din 19 august 1316, libertățile pe care aceștia le doreau, printre care și aceea de a-și alege proprii juzi și preoți. Astfel, Clujul a dobândit statutul de „oraș” (civitas), devenind unul dintre primele orașe de pe teritoriul României de astăzi.

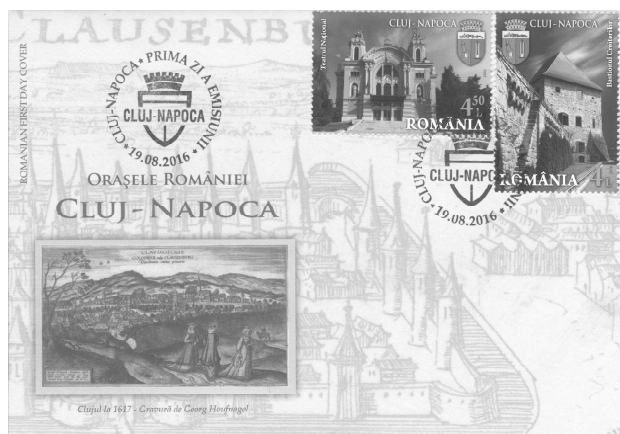
Urbea s-a bucurat și de ocrotirea lui Matei Corvin (1458-1490), care a construit biserici și mănăstiri franciscane.

Anul 2016 marchează împlinirea a **700 de ani de la ridicare Clujului la rang de oraș**, un bun prilej pentru **Romfilatelia** să introducă începând cu data de 19.08.2016 o emisiune filatelice tematică, din seria Orașele României, dedicată municipiului Cluj-Napoca.

- **Timbrul cu valoarea nominală de 3,50 lei** reproduce imaginea Catedralei Mitropolitane Ortodoxe „Adormirea Maicii Domnului”. Construcția acestei catedrale a fost ridicată în perioada păstoririi episcopului Nicolae Ivan. Lucrările au început în anul 1923, după planurile arhitecților Constantin Pomponiu și George Cristinel, iar în noiembrie 1933, au participat la sfințirea bisericii patriarhul Miron Cristea, regele Carol al II-lea al României, prințul moștenitor Mihai, membri ai guvernului. Catedrala a fost construită în plan treflat și este specifică arhitecturii tradiționale ortodoxe românești, cu bogate reliefuri cioplite în piatră. Frescele poartă semnăturile lui Anastasie Demian și Catul Bogdan.

- **Timbrul cu valoarea de 4 lei** reproduce imaginea Bastionului (Turnului) Croitorilor, fiind cel mai mare turn de apărare al orașului care s-a păstrat integral. Turnul reprezintă colțul de Sud-Est al cetății medievale, ridicate începând cu secolul al XV-lea. Între 1627 și 1629, fortificația a fost reconstruită în forma în care o putem admira și în prezent.

- **Timbrul cu valoarea nominală de 4,50 lei** reproduce imaginea Teatrului Național „Lucian Blaga” și

a Operei Române. Clădirea Teatrului a fost ridicată între 1904 și 1906, după planurile arhitecților Herman Helmer și Ferdinand Fellner, având o sală cu 928 de locuri în stil neobaroc.

- **Timbrul cu valoarea nominală de 15 lei** reproduce imaginea Universității „Babeș-Bolyai”, care a fost înființată în anul 1872. Clădirea Universității a fost ridicată în stil eclectic între anii 1893-1902, fiind o instituție de învățământ multicultural.

- Au fost emise **două plicuri echipate cu câte două timbre**, numerotate și obliterate cu ștampila „prima zi” - **19.08.2016**. Ambele plicuri au imprimate o gravură executată de Georg Houfnagel, care reprezintă Clujul din anul 1617.

- **Cele patru cărți poștale** reprezintă fiecare imaginea care este pe fiecare din cele patru timbre. Fiecare carte poștală este echipată cu timbrul respectiv și obliterate cu ștampila „prima zi”.

Alba Iulia

La Alba Iulia au fost descoperite urme ale locuirii umane încă din neolitic, atestând o istorie milenară.

Romfilatelia, în programul intitulat Orașele României, a propus colecționarilor o emisiune dedicată acestei cetăți, Alba Iulia, prin patru timbre.

- Pe timbrul cu valoare nominală de 3 lei este ilustrat Castrul roman al Legiunii XIII Gemina, care avea o suprafață de 20 de hectare și a găzduit singura legiune care a staționat în Dacia pe toată durata stăpânirii romane. În jurul acestui Castru s-a format o așezare civilă, care în timpul lui Septimius Severus (193-211) a fost ridicată la rang de municipium și a devenit Colonia Nova Apulense în vremea lui Traianus Decius (249-251).

- Al doilea timbru, cu valoarea nominală de 3,30 lei, ilustrează Poarta a III-a, denumită și Poarta lui Carol. Această poartă se remarcă prin formele sculpturale de pe ambele fațade. Această construcție este dominată de statuia ecvestră a împăratului Carol al VI-lea. Cetatea a fost ridicată după planurile arhitectului Giovanni Morando Visconti și cuprinde șapte bastioane.

- Timbrul cu valoarea nominală de 8,10 lei este ilustrat cu imaginea Catedralei „Sfântul Mihail”, care a fost construită în perioada anilor 1247-1291, în aceeași perioadă cu Notre Dame din Paris. Refăcută în perioada anilor 1320-1356, a devenit o necropolă pentru familia

lui Iancu de Hunedoara și ulterior a adăpostit mormintele principilor din Transilvania.

- Ultimul timbru, cu valoarea nominală de 9,10 lei, ilustrează Catedrala Încoronării, ca simbol al Unirii tuturor românilor din provinciile istorice ale țării. Catedrala a fost construită în doar 9 luni, între 1921 și 1922, devenind locul încoronării Regelui Ferdinand I și a Reginei Maria la 15 octombrie 1922. Construită în stil neo-românesc după planurile arhitectului Victor Gheorghe Ștefănescu, are o formă de cruce grecească, cu un pridvor deschis.

Această emisiune filatelice conține și un plic echipat cu cele patru timbre, numerotate și obliterate cu ștampila „prima zi” - 27.11.2015.

Alba Iulia simbolizează cel mai bine idealurile de identitate și unitate națională ale românilor păstrate în filele unei istorii milenare.

Informații prelucrate de **Radu Moțoc** după Catalogul editat de **Romfilatelia**

Galați, orașul scrie, orașul citește

În cadrul proiectului *Galați, orașul scrie, orașul citește*, la editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos” a apărut în luna noiembrie a.c. cartea poștală dedicată doctorului Aristide Serfioti. Cel care dă numele Spitalului Militar din Galați a fost un gălățean prin adopție, el nascându-se în 1828 în localitatea Hydra din Grecia, și se va stabili în Galați în anul 1853, la scurt timp, în 1857, fiind numit șef al Spitalului Militar din Galați.

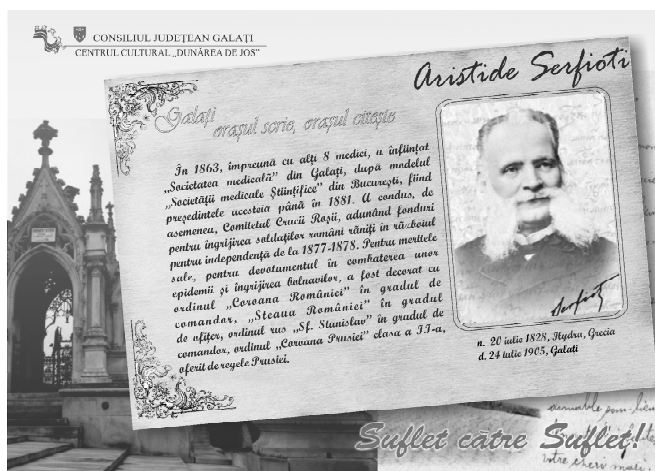
Profesional, activitatea sa este remarcabilă:

- este cel care organizează prima dată medicii gălățeni în Societatea Medicală, după model german, el terminând medicina la Munchen în 1851;

- în timpul Războiului de Independență (1877-1878) se va implica în cadrul Crucii Roșii, fiind recompensat cu ordinele: „Coroana României” în grad de comandor, „Steaua României”, ordinul rus „Sf. Stanislav” și cel german „Coroana Prusiei”.

Mecenat-ul său este demonstrat de dispozițiile sale testamentare: burse pentru studenții mediciști; donații pentru azilul de copii; moșia Calica (din actualul cartier Filești), cumpărată după 1877, a revenit Spitalului „Elisabeta Doamna”; biblioteca sa a donat-o Liceului „Vasile Alecsandri”.

Este înmormântat în cavoul familiei, din curtea bisericii „Sf. Treime” din Filești, Galați.

DICTIONAR **ARTIȘTI PLASTICI GĂLĂȚENI 115**

Corneliu STOICA

SUCIU, Gheorghe – pictor (n. 18 aprilie 1943, Subcetate, județul Hunedoara – m. 11 ianuarie 2016, Galați). A absolvit Facultatea de Arte Plastice din Timișoara, clasa profesorului Ion Mihăiescu (1967) și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Filologie (1979). Din toamna anului 1967, când s-a stabilit în Galați, a funcționat, până la pensionare, ca profesor de Educație plastică la mai multe școli gimnaziale (nr. 1, 2, 17, 29, 30, 34). Din 1971 a participat la Saloanele anuale ale Filialei Galați a UAP și la alte manifestări colective ale acesteia. Expoziții personale: Galați, Galeriile de Artă „Nicolae Mantu” (1989, 1993, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2001, 2002, 2003, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010, 2012, 2013, 2015); Tecuci, Galeria de Artă „Gh. Petrașcu” (2005). În 2010 a publicat volumele de versuri „Surâs amar” și „Jurnalul unui berbec însingurat”, iar în 2015 volumul de proză memorialistică „Cantonul cu duzi” (Editura Phoebus, Galați).

Îndrăgostit până la obsesie de peisaj, el a cultivat

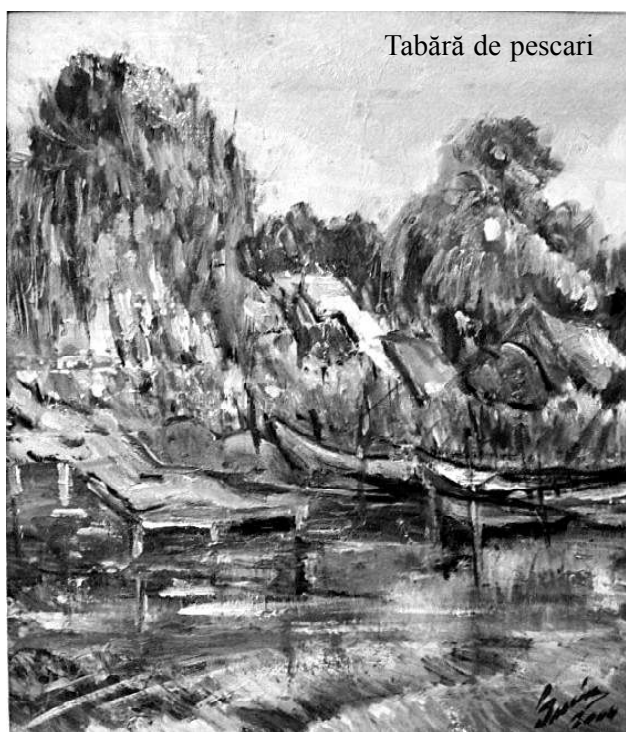
Bărci la mal

acest gen al artei cu o constanță de-a dreptul impresionantă, reținând în tablourile sale secvențe ale unei naturi exuberante, în fața căreia a trăit sentimente de bucurie și încântare, momente de adevărată înălțare sufletească. Cele mai multe peisaje provin din mediul

Rafinament de albastru

acvatic, cu vegetație abundentă, ce exultă în lumina soarelui de vară, dar și din zonele colinare și montane, unde verdele atinge intensități maxime. Există în aceste tablouri o natură debordantă, vitalismul pare a fi starea firească a artistului. Stau mărturie gamele coloristice puternice, tușele mărunte, aglomerate, dinamice, vădit impresioniste, perspectivele spațiale obținute printr-o pluralitate de mijloace („Tărâm de vrajă”, „Drum fără pulbere”, „Bărci pe mal”, „Lacul cu lotuși”, „Ochiul bălții”, „Bărci la mal”, „Căpițe în soare”, „Refugiul macilor”, „Moara cu noroc”, „Ciutăria”, „Cascadă I și II”). Când pictează imagini ale peisajului surprins în anotimpurile de toamnă și de iarnă, paleta cromatică

este mai potolită, griurile invadează acum spațiile pictate („Iarnă gălățeană”, „O dimineață austeră”, „Bacoviană”, „Cătun”). Multe din peisajele din tablourile lui Gheorghe Suciul create în anii din urmă beneficiază într-o măsură mai mare de prezența figurii umane. Fie că se odihnește pe malul unui pârau, fie că pescuiește, fie că se bucură de răcoarea apei, omul reprezintă un câștig în pictura artistului, în sensul că fiorul vieții se face mai bine simțit, iar sub raport plastic tablourile câștigă în dinamism. O serie de tablouri din creația sa conțin imagini ale peisajului citadin al Galațiului, mai ales din zona orașului vechi: strada Sindicatelor, felinarele din preajma scării monumentale

ce face legătura dintre străzile Alexandru Ioan Cuza și Gării, case de pe străzile Domnească și Gării, pontoane și ambarcațiuni în spațiul vecin cu Palatul Navigației. O poezie cu iz nostalgic răzbate din aceste lucrări, concepute într-o gamă de albastru și griuri colorate, pe care pictorul le-a intitulat „Căruță pe vadul Sindicatelor”, „Poezie în gamă minoră”, „După ploaie”,

„Aproape singur”, „Palatul Navigației”, „Toamnă în Parcul Rizer”. Gheorghe Suciu și-a îndreptat privirea și spre paradisul pierdut al copilăriei. A făcut-o nu cu tristețe, ci cu un optimism robust, plăsmuind imagini în culori vibrante, de mare efect stenic („Ulița copilăriei”, „Grădina bunicilor”). Și parcă pentru a exprima toată lumina care i-a invadat sufletul, toată bucuria ce i-a pus în mișcare cele mai intime resorturi ale ființei, el și-a intitulat două tablouri „A înnebunit grădina”. Este în ele o explozie cromatică fascinantă, formele devin aproape de nerecunoscut sub impetuozitatea dezlănțuirii sevelor, materia picturală pare ieșită de sub pensula unui temperament tumultuos, năvalnic, greu de temperat. De-a lungul anilor, artistul a creat și lucrări sub impulsul unor întâmplări dramatice din viața sa (ciclurile „Răni”, „Împăcarea cu divinitatea”, „Irevocabila despărțire”, „Tristeți nedeslușite”). Ele sunt proiecții ale unui suflet chinuit de obsesia unor gânduri ciudate, expresii ale unor sentimente contradictorii, ale unor stări conflictuale tensionate. Acum accente expresioniste pătrund în pictura sa, materia picturală se învolutează, linia desenului este sinuoasă. Când reușește să se elibereze de acele trăiri întunecate, anxioase, regăsindu-și liniștea sufletească, pictorul se dăruiește din nou culorii, cultivându-i cu

Autoportret

dărnicie virtuțile optimiste, făcând ca lumina să se reverse iarăși cu dărnicie din tablourile sale. Peisajul Deltei este fascinant, luciul apei capătă reflexe metalice, albatroșii străbat văzduhul în zboruri maiestuoase, florile râd în soare, căpițele de fân parcă dialoghează între ele, norii iau uneori forme umane, sălciile își tremură dantelăria în oglinda fluviului (ciclurile „Revigorări”, „Mirifica Delta”).

Afecțiune

Bibl.: Corneliu Stoica, *Artiști plastici de la Dunărea de Jos*, Editura Alma, Galați 1999; Corneliu Stoica, *Identități artistice*, Editura Alma, Galați, 2004; Corneliu Stoica, *Interferențe*, Editura Sinteze, Galați, 2009; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; Corneliu Stoica, *Popasuri ale privirii*, Editura „Sinteze”, Galați, 2013; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, ediția a II-a, Editura Axis Libri, Galați, 2013; Corneliu Stoica, *Fețele imaginii*, Editura Sinteze, Galați 2016; Ilie Zanfir, *Dicționarul scriitorilor gălățeni*, Editura Axis Libri, Galați, 2016.

Teodosia Avram

Întoarcerea acasă

Corneliu STOICA

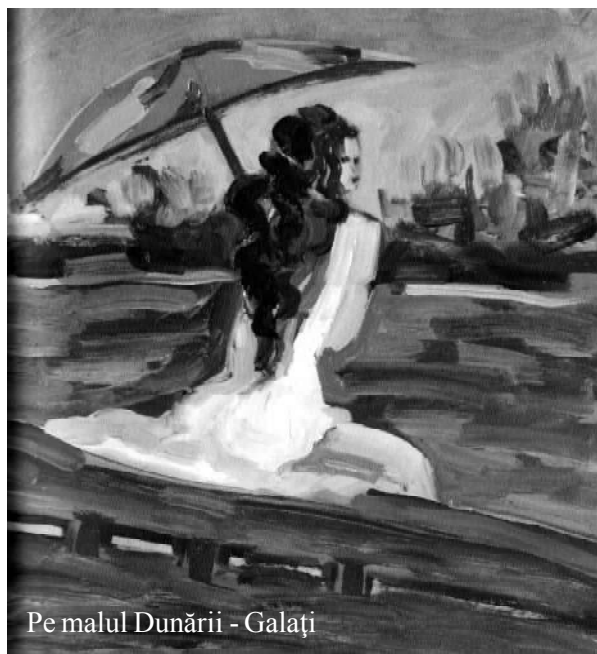
Deschisă în Sala „Mihai Eminescu” a Bibliotecii „V.A. Urechia”, expoziția pictoriței Teodosia Avram cuprinde 25 de lucrări de pictură și grafică, reprezentând peisaje, portrete, compoziții și flori, grupate sub genericul „Întoarcerea acasă”. De ce acest titlu? Pentru că artista, originară din comuna Cudalbi, județul Galați (n. 8 iulie 1961), după mulți ani trăiți în Capitala țării, unde a activat ca membră a Asociației Artiștilor Plastici din București, iar în 2003, împreună cu Takashi Ono, instructor japonez de arte marțiale, au fondat Asociația Artiștilor și Artizanilor Plastici România-Japonia, al cărei președinte este, de zece luni s-a reîntors în comuna natală, locuind în casa părintească.

Având la activ peste 20 de expoziții personale organizate în țară, două în Franța și Ungaria, precum și multe participări la manifestări de profil cu caracter național, Teodosia Avram impresionează și în această nouă expoziție a sa de la Biblioteca „V.A. Urechia” prin pasiunea care o manifestă pentru exaltarea culorii, apropiată de cea a foviștilor, dar și prin știința desenului, evidentă mai ales în portrete și lucrările de grafică. Peisajele ei sunt inspirate din realitatea înconjurătoare sau sunt plăsmuiri imaginare, în care natura îmbracă haine strălucitoare, răspândind în jur o poezie tonică, de mare efect stenic. De cele mai multe ori secvențele imortalizate pe suportul de pânză sau de carton sunt văzute frontal, ansamblurile constituindu-se dintr-o aglomerație de pete, puncte

și virgule ca într-un joc de culori ce creează optic impresia unui mozaic. Tușele sunt juxtapuse, pigmentii sunt folosiți în starea lor pură, dobândind rezonanțe muzicale. Uneori, doar câteva linii curbe dau imaginii o perspectivă de adâncime ce se pierde în țesătura cromatică. Alteori, imaginea este văzută de undeva de sus, astfel încât acoperișurile roșii ale caselor abia se disting. Există în aceste peisaje o ritmică anume, o dinamică a cromaticii care creează vibrații, declanșează energii pozitive.

Portretele îi înfățișează pe Alexandru Țiplea, rectorul Universității Ecologice din București, un bărbat sobru, hotărât în acțiunile sale, pe delicata și sensibilă Emilia Iacob, pictoriță, pe care Teodosia Avram a avut-o

Pe malul Dunării - Galați

În grădina

Îngândurată (pictorița Emilia Iacob)

profesoară la Liceul de Muzică și Artă Plastică din Galați, pe instructorul de arte marțiale Takashi Ono și alte persoane pe care pictorița le numește Geta (contabilă în comuna Schela), Claudia, Loredana sau a căror identitate nu este menționată. De asemenea, pictorița a expus și două autoportrete, realizate în perioade diferite ca vârstă și stare psihică. Pe lângă asemănarea cu modelul, Teodosia Avram urmărește dimensiunea psihologică a personajelor, căutând să exprime lăuntru acestora în expresia ochilor, fereastra adevărată a sufletului. Sunt portrete care se remarcă prin simplitatea lor, chipul celui portretizat fiind obiectivat adesea doar prin câteva linii.

Interesul artei pentru figura umană apare și în compoziția „Cerșetoare la metrou”, unde pe chipul și înfățișarea unei bătrâne este exprimată drama unor oameni care la bătrânețe sunt uitați chiar propriile lor familii.

Nu pot să nu remarc în aceste însemnări și dragostea care o manifestă artista pentru animale, cele două tablouri cu pisici fiind edificatoare în acest sens.

Reîntorcându-se acasă definitiv la cei 55 de ani, Teodosia Avram, prin lucrările expuse la Biblioteca „V.A. Urechia” dă semne că nu vrea să rămână izolată în comuna natală și străină de pulsul artistic al Galațiului. Sperăm ca ea să fie tot atât de activă așa cum s-a manifestat și în Capitală, plasticienii de aici s-o primească cu căldură în rândurile lor și să se bucure de condițiile existente pentru a-și face cunoscute publicului lucrările. Despre ea, criticul de artă Marin

Peisaj tulcean

Mihalache scria în 1995 „că și-a creat un univers al ei, o lume în care, dacă vrei să pătrunzi, trebuie să fii un bun analist”, iar profesorul Costică Petrașchievici de la Universitatea Națională de Arte din București, recunoscându-i „talentul, forța, gingășia, nebunia liniei și culorii, curajul în manifestare”, sublinia „că ea este o pictoriță care va lăsa o amprentă în arta românească”.

Cu prilejul vernisajului, artista și-a lansat și albumul de artă și poezie intitulat „Culoare și poeme”. De format 31 x 21 cm, tipărit pe hârtie cretată, acesta cuprinde o scurtă Autobiografie a autoarei, curriculum vitae, fragmente din texte scrise de-a lungul timpului de Marin Mihalache, Silvan Ionescu (critici de artă), Gheorghe

Portretul lui Takashi Ono

Iliescu-Călinești (sculptor), Alexandru Păduraru (scriitor și ziarist), Costică Petrașchievici (profesor la Universitatea Națională de Arte din București), Mariana Păvăloiu (muzeograf la Muzeul Marinei din Constanța), Florica Matei (pictor și cercetător științific) și Valentin Borda (istoric), 20 de poeme, 10 fotografii documentare și 100 de reproduceri color și alb-negru după picturile, desenele și vasele decorative realizate de artistă din sticlă stratificată după metoda renumitului ceramist și sticlar francez Emil Gallé. Apreciem ținuta elegantă a albumului și mai ales calitatea reproducerilor, care redau cu fidelitate imaginile lucrărilor originale.

În final, notăm și confesiunea făcută de pictorița și poeta Teodosia Avram, care are de fapt valoarea unui adevărat crez artistic: „În acest album se află tot zbuciumul meu din copilărie până în prezent, lupta cu neliniștile și întâlnirea cu frumusețile vieții; «a fi sau a nu fi?!» – Pentru că nu poți trece prin viață scutu-rându-te de întâmplări fără ca acestea să te marcheze, fără să înveți ce e rău și bine și nu poți face un pas înainte dacă nu există speranță”.

Gânduri din inima apei *

Livia CIUPERCĂ

Recentul volum, *Gânduri din inima apei*, este un imn al sensibilității, un poem erotic, subtilă proiecție la granița dintre luciditate și reverie. Un corolar întru armonie, în frazări de o sensibilitate pur romantică, fără înlănțuirea prozodicului de tip clasic. Muzicalitatea versului este dublată de înfocatele sentimente ale umanului, destul de rară proiecție în corola poeziei românești recente. Într-o armură modernistă ne sunt devoalate emoții erotice, proiecții aflate la granița sacralului (o rara avis). Obişnuți cu o poezie – revărsare în cotidian, de această dată, „gândurile” poetului Dumitru Brăneanu ne proiectează într-un spațiu idilic. Ce e drept, dezvăluirile eroticului se doresc învăluiri de o subtilitate intransigentă, emoțiile sunt incontestabile, însă lacrima, o, lacrima!... Ea cunoaște un traiect imnic, perceput drept înălțare, deopotrivă, detașare. În viziune poeticească, lacrima nu se dorește mângâiere îndumnezeită, ci doar marcă a lucidității. Lacrima despărțirii punctează doar un însemn pe harta inimii. Și-aceasta se vrea vindecătoare. Deloc de ignorat și prestația gerunziilor care se cer ilustrare a încrângăturilor firești ale sufletului, a florilor svârcolinzi ai iubirii: „frângând zboruri” (*Dintr-un cuvânt în altul*), „vâslind pe firul vechii albii” (*Dorință*), „zâmbind alean în crângul înserării” (*Seri de mai*), „rodind a patimii durere” (*La marginea aceluiași sărut*) etc., dar cu o aprigă voință de strunire, de întoarcere la matcă.

Interesantă opțiunea poetului Dumitru Brăneanu de a marca cele două laturi ale umanului: un El și o Ea – în brațele lui Cupidon. Un paralelism, o înfocată îmbrățișare, emoție, multă emoție – și-atât!

Iubita pare vizualizată precum o nimfă, o driadă plasată-n mitic (*Euridice*) – „stea călătoare”, „nor de lumină”, cu ochii mari, de rouă (*Libelulă*);

„fărâma de căldură” (*Când crezi*), „cântec de taină” (*Numele tău*). Ea, iubita, este – „lacrimă” (*Constatare*) și plămădă a cuvântului săgetător (*Te-am plămădit*); este ispita... (*În jurul tău*) și „lumina”; e trupul ce viscolește o furtună de trăiri spiralate – deloc contradictorii, care cresc – și cresc, și sporesc... până ce ea, iubita, deveni-va proiecție astrală, flacăra arzândă, vizualizare pământească, precum un liliac înflorit (*Delicată*). Împlinire. Sărbătoare a iubirii (*Dintr-un cuvânt în altul*, *Delicată*, *Te-am plămădit*). Ea, iubita, suflet „înflorind”! Ea, iubita, se dorește – licoare sorbindă (*Ești cafeaua...*), vindecare sufletească și trupească, „liman peregrinului rătăcitor” (*Dimineața*), sete iluzorie (*Cuvintele*). Încântător portret din catifelări de cuvânt: „potir de unde”, inflorescență, vibrație, flacăra arzândă!

Iubita sintetizează o altă Dimineață primăvărată a Iubirii. În fapt, avem a reține, acesta este corolarul întregului recent volum, *Gânduri din inima apei/ Thoughts from the Heart of the Water* (Editura „Ateneul Scriitorilor”, Bacău, 2015).

Noblețea acestui sentiment, iubirea, ar fi impus supunere în fața unui ritual ceva mai special „tăcere frăgezită de așteptare”. Însă cuvântul devine doar lumină a zâmbetului care topește ființa (*Întotdeauna, De-aș fi*). Gestul îmbrățișării devine sublim extaz: „asemenea ierbii/ te culcai de-a lungul/ coasei brațului meu/ și-mi picurai/ lumina de mai/ în încheietura ochilor/ și vibram a dor/ zbor de săgeată să te topesc/ în curgerea trupului meu...” (*Seri de mai*). Iubirea înseamnă bucuria îmbrățișării... într-unul (al cuplului), asemenea unor „fluturi ademeniți/ de chemarea florilor”, „în spațiul frânt al sărutului” (*Te chem*), mângâiere, armonie și extaz.

La granița dintre vis și luciditate, chemarea devine nimb aureolar, spasm al încoronării. Se nasc dorințe.
(continuare în pagina 51)

Cutia Pandorei*

„Nimic nu-mi lipsește din tot ce-ar fi dorit să-mi răpească dușmanii.”

„De când am plecat la drum cu Dumnezeu, omul rău îmi este o simplă slugă!”

„Indiferent în ce direcție se îndreaptă lumina ochilor tăi, de fiecare dată trebuie să existe o rază care să te călăuzească!”

„Atunci când nu te cunoști suficient de bine, încearcă să iei legătura cu Dumnezeu!”

„Dacă pământul din care ești făcut crezi că este nisipos, mai aruncă pe el o bucată de smerenie, iar minunea nu va întârzia să apară!”

AVEM în fața noastră un roman autobiografic de o profunzime cu totul ieșită din comun și de o rară acuratețe literară. Romanul „Cutia Pandorei” s-a născut precum multe alte drame ale românului plecat de-acasă în căutarea unei vieți mai îmbelșugate. Dar cum diavolul nu a făcut nicio mănăstire până acum, iată încă o nenorocire abătută asupra omului bun și curat la suflet!

Dorina, căci ea este eroina principală a romanului, trece prin zeci și zeci de fapte nedorite, de parcă viața ar fi fost făcută să complice lucrurile și nu să le canalizeze pe un făgaș normal. *„Ziua cea mult așteptată a plecării în Italia a venit. Din agitația acelor momente ale despărțirii, imaginea copiilor, a nepotului din brațele bunicului său și a acestuia, stând laolaltă și făcându-i cu mâna semne de rămas bun, a fost cea care a însoțit-o în timpul călătoriei sale spre necunoscut, acolo unde spera să găsească o lume mai bună.”*

„Cutia Pandorei” este un roman psihologic de o pură autenticitate și cu o mare putere de concentrare valorică, dând cititorului emoții puternice în elucidarea unui mister sau altul și unde liniștea sufletească din fibra fiecăruia dă înțelepciunea de care ai nevoie: *„Destul de obosită psihic mai mult decât fizic, de la câte emoții strânse până atunci, a mers în cămăruța ce-i fusese repartizată și, cu ochii în lacrimi, s-a așezat pe pat. Gânduri de tot felul o chinuiau. Faptul că nu simțea nicio bucurie se datora în primul rând despărțirii de cei dragi. Deja le ducea dorul. Apoi se întreba dacă merită cei două sute de euro pe care avea să-i primească tot chinul pe care urma să-l tragă.”*

Sunt convins că acest roman, „Cutia Pandorei”, este printre puținele opere literare de după Revoluție care ar putea da românului puterea și forța necesare de a nu-și mai părăsi țara pentru iluzia unei îmbogățiri peste noapte. Singur argument puternic al românului de a o lua zilnic de la capăt este totuși acela de a-și

împărți sărăcia în părți egale și cu forțele care-i mai rămân să-i dea sărăciei o speranță de bine în plus.

Dacă cele câteva milioane de români plecați aiurea prin lume ar fi făcut la fel și dacă ar fi existat din partea celor care ne conduc o minimă voință, cu totul alta ar fi fost soarta românului. Și de ce să nu fi venit străinii la noi să guste din miracolul sufletului românesc, care nu are nicăieri în lume comparații?!

Dar cum nu s-a întâmplat așa, fie și numai acest gen de carte, dacă ar pătrunde mai mult în casele românilor, totuși ar fi un bine resuscitant în condițiile date. Dacă e să revenim la veninul din gușa străinului, nourii din inima lui și răutățile fără margini ale acestuia, slaba lui recunoștință față de munca cinstită a românului dau acestuia esența unei societăți inumane, greu de suportat de cei care nu au știut decât să muncească cinstit. Acest roman psihologic, „Cutia Pandorei”, este o forță de manipulare în masă, dacă avem în balanță văpaia greu de suportat a celor cu bani și fără inimi. Străinul încă mai crede că prin puterea lui dată de bani învinge puritatea omului simplu, cel care are adevărul drept stâlp de susținere a conștiinței sale umane.

Înțelepciunea omului de la țară, cel cu frică de Dumnezeu, contravine ranchiunei străinului stăpân pe corvada celor umili. Românului plecat, manta de sărăcie în această inumană luptă, i se aspresc simțurile, devine pe zi ce trece mai călit, iar compromisurile din ce în ce mai dure încep să pună stăpânire pe nevinovata lui concepție despre viață.

„Dorina era destul de mâhnită. Era duminică și pe deasupra era Sfânta Maria, zi în care toată lumea sărbătorește, nu numai în România, ci chiar și în Roma, unde această zi are o semnificație specială. Și cu toate acestea, madama a pus la spălat rușe, obligând-o astfel și pe Dorina să lucreze.”

A i se da cuvântului să respire acid sulfuric, cu timpul, acesta va învăța să ucidă. A i se da inimii să împartă răutate, aceasta, cu timpul, va împărți semenilor venin. În lupta pe care o duce Dorina cu propria sa existență într-o lume destul de excentrică, lupta dintre bine și rău, în cazul situației noastre câștigă numai răul. Drama românului plecat în lume să-și câștige norocul, de cele mai multe ori s-a transformat într-o nenorocire națională. Când răutății i se dă putere de lege, efectele sunt nocive pentru întregul popor. Sufletul săracului și banul bogatului sunt greu de stăvilit, adevărate depozite de chin și răutate. O societate care-l tratează pe cel sărac ca pe un animal, aceea societate a pierdut complet legătura cu Dumnezeu. *„O interesa (specific pentru Dorina) doar dragostea pentru soțul său, căruia i-a dăruit în mod ireversibil*

toată afecțiunea pe care o poate dărui o femeie de bună credință. Și atunci când, în mod involuntar, stârnea poftele altor bărbați, care se considerau superiori doar pentru că aveau mulți bani, găsea o modalitate de a le stopa. O făcea cu tact, căutând să nu rănească pe nimeni. Iar când era vorba de capricii de milionar în situații asemănătoare, simțea că prin ea toate femeile sunt considerate „obiecte sexuale”. O revolta astfel de atacuri la demnitatea unei femei care vrea doar să muncească cinstit și să fie respectată pentru aceasta.

„Cutia Pandorei” este o carte de căpătâi nu numai acelor care au trăit-o pe viu, ci chiar și pentru o societate lovită de o soartă nemiloasă, cum este cea a României. Un roman pe care, prin revolta spiritului său, îl caracterizează ca unic fior de anenstrală putere pe care o capătă omul după ce-și unește forțele divine cu acelea pe care și le-a însușit debarasându-se de legile diavolești.

„Nici Dorina nu a rămas neatinsă de aripa acestor transformări. După toate câte adunase, realizează că-i lipsește entuziasmul dat de flacăra iubirii, cea care făcea să te pierzi în ochii celui drag. Aceasta zăcea adânc îngropată sub cioburile dureroase ale încrederii sfărâmate. Avea inima împietrită. Doar iubirea de mamă o ținea vie. Simțea doar genul acela potolit de a prețui pe cineva, ca atunci când îi recunoști toate meritele, că-i prețuiești calitățile umne, doar că toate acestea nu te împiedică să critici defectele și părțile urâte din comportamentul său. Acea tresărare suflătească, acea vibrație care te făcea să dorești să ajungi la contopirea trupească, lipsea.”

Romanul „Cutia Pandorei” este cartea care „amână” pentru o vreme vindecarea răni singurătății omului debusolat. La fel cum cununa care se pune pe fruntea unei mirese este un dumnezeiesc har de înalte simțăminte, aceea de a conduce omenirea pe calea inconfundabilă a adevărului și spiritului uman, un fel de sacră durere care, izvorâtă din lacrimă, va duce omenirea până acolo unde cei vinovați de nedreptate să fie chemați la cea din urmă spovedanie. Cum firul de iarbă dă omului mândria sa înfloritoare, nu pentru a se hrăni cu ea, ci spre o înfometare a spiritului vieții veșnice. Cunoaște-te pe tine, părea a spune, întoarce-te în tine așa cum fiecare inimă disperată îl caută pe Dumnezeu. Ce rădăcină poate fi mai înțeleaptă decât aceea a unui neam născut să procreeze lumină?

Romanul „Cutia Pandorei” este o carte scrisă cu preponderență la lumina inimii, de unde și puterea sa de penetrație spirituală pentru cititor. Și astfel, parafrazând sfârșitul acestui extraordinar de reușit roman, adaug: „AI GRIJĂ CE-ȚI DOREȘTI, CĂCI S-AR PUTEA SĂ ȚI SE ÎMPLINEASCĂ”.

* *Cutia Pandorei*, Tudosia Lazăr, Editura Olimpiaz, Galați, 2015 (vol. 1) și 2016 (vol. 2)

(urmare din pagina 49)

GÂNDURI DIN INIMA APEI

Maxime dorințe se cer materializate – „zbor de săgeată să te topesc” (*Seri de mai*), „atingere tămăduitoare” (*De-aș fi*), până la „genunchiul luminii...” (*Chipul tău îți poartă numele*). Singura, unica speranță – dăruirea totală (*Dorință, La marginea aceluiași sărut*). Ca un pustnic în inima furtunii, un El, înfocatul El, „vibrează a dor” (*Seri de mai*), cu sete arzândă și „cohortă de gânduri...” (*Troiță*)

Și cum orice vis se destramă (într-un final), poetul va surprinde, cu o undă de regret și de dezamăgire, acea „parte de deșertăciune” (*Întotdeauna*) – răscolitoarea. O lacrimă „surâde” încrustând ființa, conservându-se acolo, „la încheietura inimii” (*Seri de mai*). Dar clipa se cere a fi strunită (*Rămân cu tine*).

Totul a fost un vis frumos, un vis de-o vară – sau de-o seară – sau de-o lumină. Lucidul triumfă. Nu, „nu există întoarcere/ printre ruinele gândului” (*Constatare*). Instruirea – se impune. Totul a fost (sau s-a dorit) o trecere... „cocori pe cerul amintirii” (*Hieroglifile pașilor tăi*). Cu subtilitate, „strunele amintirii” (*Rămân cu tine*) vor așterne „beție de muguri/ frăgezimi de astre” (*Dintr-un cuvânt în altul*), „dor de gene slobode” (*Poiana viselor*). Și totuși, există-o voință mai presus de toate, o rugămintă... „șterge-mi urmele/ cu sărutul pașilor tăi”.

În mod cert, o șoptă va bătea duios la ușa amintirii...

Firească dorința, firești sentimentele care au parfumat taințele inimii!

Vindecarea producându-se (foarte posibil), El, îndrăgostitul, redeveni-va peregrinul călător, prin poiana timpului, dar cu răscoliri de șoapte și-„un dor de cuvinte/ încărcat de tandrețe” (*Duminică dimineața*), la umbra amintirilor...

Într-acest tărâm de vis, vă recomandăm a purcede, la braț cu poezia, cu romanticele *Gânduri din inima apei* – adevărat imn erotic –, de preferință, lecturat, inclusiv în versiunea engleză realizată de Mariana Zavati Gardner și John Edward Gardner.

* Dumitru Brăneanu, *Gânduri din inima apei/ Thoughts from the Heart of the Water*, Editura „Ateneul scriitorilor”, Bacău, 2015.

Revista Dunărea de Jos

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI

Președinte: COSTEL FOTEA

CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”

Manager: Florina ZAHARIA

florinazaarina@yahoo.com

Șef Serviciu M.E.S.I.A.S.: Eugen UNGUREANU

Șef Birou Marketing, Editură: Doru Adrian NICA

Secretar de redacție: Eduard MIHALCEA

DTP: Ina Diana PANAMARCIUC, Eugen UNGUREANU, Coperta: Adrian Doru NICA

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE, Ina Diana PANAMARCIUC

Copertă: I - Path the future - Andrew Judd

IV - Insulele Ouessant, foto Anthony Penel

Str. Domnească, nr. 61, Galați, cod. 800008

tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro

ISSN: 1583 - 0225

Tematici:

Decembrie 2016 - Efectul fluture

Ianuarie 2017 - Dualismul

Din sumar:

Literatură și călătorie - p. 2, Colombo, 31 iulie 1989, Nicolae Bacalbașa - p. 4, Alexandre Dumas..., Graham Green, Luptele de cocoși, Nicolae Bacalbașa - p. 5, Itinerarii spirituale, Andre Malraux - p. 9, Impresii japoneze, Cezara Miclea - p.10, Povestea declarat apocrifă a grecului Pytheas, Traducere N.B. - p. 15, Șuşaneaua atomică, Gheorghe Bacalbașa - p. 16, Scara de pisică, Victor Cilincă - p. 18, Interviu cu Otilia Sîrbu, Vall Alexandru - p. 22, O eliberare cu suspans, Valeriu Valegvi - p. 24, Album Nicolae Mantu, Ghiță Nazare - p. 26, Poezie: Liviu Vișan - p. 28, Accentuări tremurătoare, Octavian Mihalcea - p. 29, Preocupări ale cadrelor didactice..., Corneliu Stoica - p. 30, Semnal: De-aș fi artist; Armonii de toamnă - p. 31, Monumentul Sfântului Francisc din Galați, Radu Moțoc - p. 32, Misterele galaților: Miss Covurlui, Violeta Ionescu - p. 34, Cocoșii nadoleni, Ioan Gh. Tofan - p. 37, Trei răpiri marca DIE, Alexandru Mihalcea, Marian Moise - p. 39, Emisiuni filatelice..., Radu Moțoc - p. 42, Dicționar Artiști Plastici Gălățeni 115, Corneliu Stoica - p. 44, Morphochroma: Teodosia Avram, Corneliu Stoica - p. 46, Gânduri din inima apei, Livia Ciupercă - p. 49, Cutia Pandorei, Vasile Sevastre Ghican - p. 50

**Suflet
către suflet!**

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției.

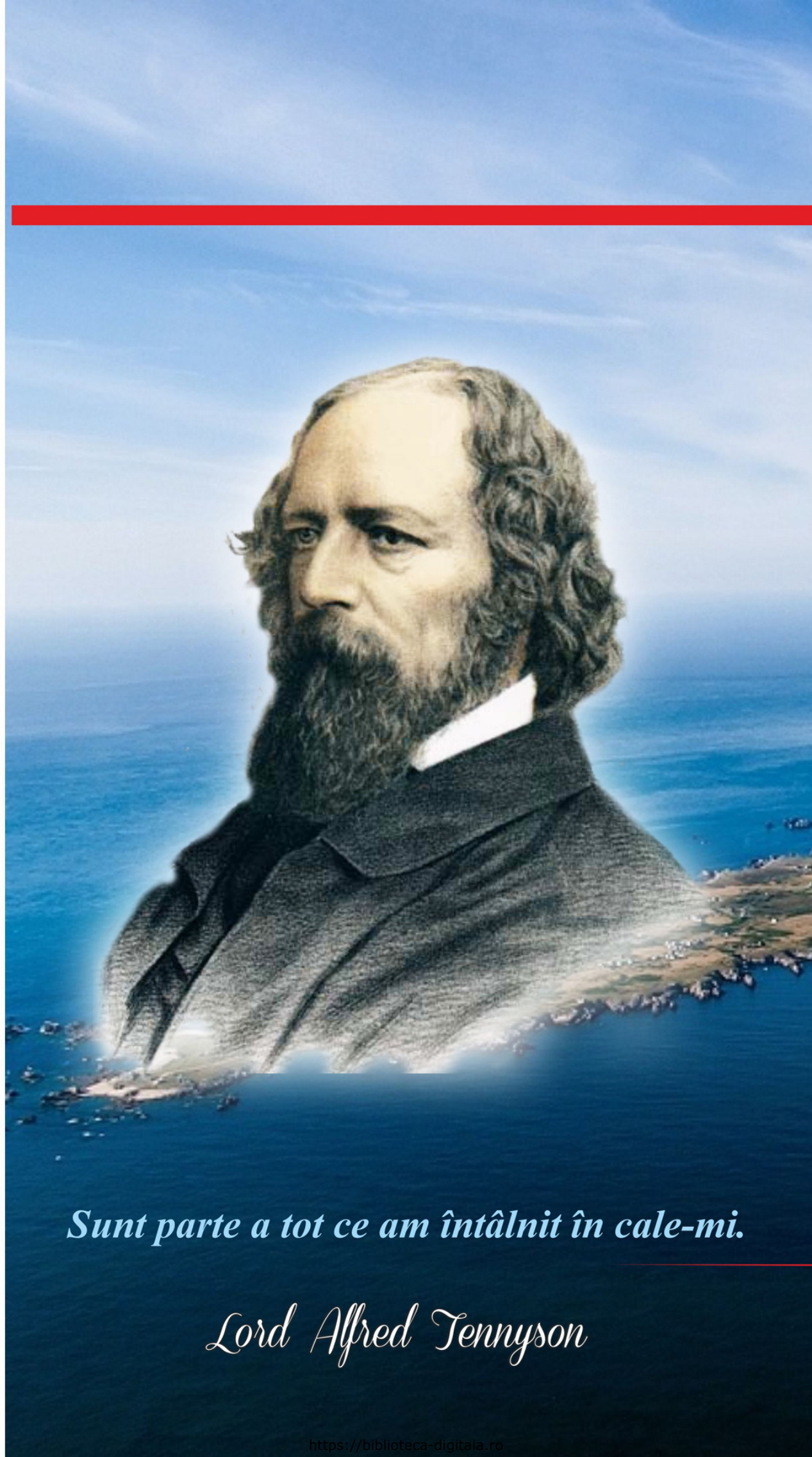
Revista *Dunărea de Jos* este membră APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editorilor din România).

apler

LITERATURĂ ȘI CĂLĂTORIE

Galați, cod 800008, str. Domnească, nr. 61
Tel.-Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro-revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro

Sunt parte a tot ce am întâlnit în cale-mi.

Lord Alfred Tennyson